

Hankasalmen kunta

**TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS
2009**

Kuva: Sirpa Peitsenheimo–Aarnio

kh 30.3.2010

kv 14.6.2010

2.7.5	Talon palvelut	84
2.7.6	Varikko.....	86
3	Tilinpäätöslaskelmat	89
3.1	Kokonaistulot ja –menot	89
	Tuloslaskelma v. 2009	91
3.2	Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut v. 2009	94
3.3	Tase	95
3.4	Konsernituloslaskelma v. 2009	97
3.5	Konsernin rahoituslaskelma	98
3.6	Konsernitase	99
4	Investointien toteutuminen (1000 €)	101
5	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	105
5.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	105
5.2	Tuloslaskelman liitetiedot	105
5.3	Tasetta koskevat liitetiedot.....	109
	5.3.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	109
	5.3.2. Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	113
5.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	114
5.5	Henkilöstöä koskevat liitetiedot	115
5.6	Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	115
	5.6.1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	115
	5.6.2. Tuloslaskelman liitetiedot	116
	5.6.3. Tasetta koskevat liitetiedot.....	116
	5.6.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	116
	5.6.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	116
	5.6.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	117
6	Laskennallisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen tilinpäätöslaskelmat.....	118
7	Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä	120
8	Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista	121

Kunnanjohtajan katsaus

Hankasalmen kunnan vuoden 2009 tilinpäätös on tuloksellisesti erittäin hyvä. Ensinnäkin se on ylijäämäinen yli 830 000 euroa ja se merkitsee sitä, että aiempien vuosien taseeseen kerryttämä alijäämä saadaan näin ollen katettua kokonaan. Talouden kokonaistulos on positiivinen nimenomaan sitoutuneen ja toimintaansa tehostamaan pystyneen henkilökunnan ansiosta. Unohtaa ei myöskään sovi päättäjien päämäärätietoista otetta kunnan talouden ohjauksessa. Vuoden 2009 tilinpäätös antaa meille näin ollen tarvittavaa vakautta, kun joudumme kohtaamaan taantuman vaikutukset kuntatalouteen vuosina 2011 – 2013.

Jos tarkastellaan sitten kunnan asukasluvun kehittymistä, niin vuonna 2008 toteutunut väestön kasvu 20 hengellä, muuttui vuonna 2009 yhteensä 11 hengen vähenemään. Hankasalmi oli kuitenkin vuonna 2009 edelleen muuttovoittoinen (+17 henkilöä) ja syntyneiden määrä oli edellisen vuoden tavoin positiivisesti yli 50, eli nyt 53 lasta. Näin ollen Aseman koulun peruskorjauksen toteuttaminen oli välttämätön investointi – hankasalmelaisia koululaisia riittää runsain määrin jatkossakin. Aseman koulu oli vuonna 2009 ainoa mittava investointikohteemme.

Työllisyyden kehittyminen oli sen sijaan vuoden 2009 suuri huolenaihe. Vallinneen nousukauden kuluessa saatiin työttömyysprosentti Hankasalmella parhaimmillaan painumaan jo alle 10 %:n. Vuoden 2008 joulukuussa työttömyysprosentti oli 11,6 % ja joulukuussa 2009 se oli noussut 14,8 %:iin. Tilanteen heikkeneminen on huomattava ja tilinpäätös vuosi jättää työllisyyden hoidon suhteen suuria haasteita tuleville vuosille.

Huolestuttavaa tilinpäätöksessä on myös erikoissairaanhoidon määrärahojen merkittävän suuri ylitys ja sitä kautta palvelujen ostojen kestäättömän suuri kasvu. Sen ohella sosiaalitoimi ylitti alkuperäiseen talousarvioon varatut määrärahasa, jotka olivat haluttuihin toimintoihin nähden alimitoitettuja. Vuoden varrella valtuuston päättämien lisämäärärahojen puitteissa se kykeni kattamaan nettomenonsa. Kaikki muut vastuualueet kykenivät tuottamaan palvelunsa niille varattuun nettomäärärahoja pienemmin kustannuksin ja/tai kasvattamaan tulo-rahoitustaan.

Seutuyhteistyöstä voidaan mainita muun muassa, että vuonna 2009 jatkettiin Jyväskylän, Muuramen ja Uuraisten kanssa vuoden 2011 alusta toteutettavan terveystoimen yhteistoiminta-alueen valmistelua. Jyväskylän seudun kuntien kanssa vietiin eteenpäin yhteisen maankäytön rakennemallin laadintaa. Konneveden kanssa jatkettiin yhteistyötä sivistystoimen johtamisessa sekä kansalaisopistotoiminnan järjestämisessä. Lääkekeskustoiminnan ja laboratorionäytteiden analysoinnin ostaminen toteutettiin vuoden 2009 alusta alkaen Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä.

Talouden taantuma, joka on johtanut työttömyyden kasvuun ja johtaa jatkossa myös verotulojen laskuun, edellyttää sitä, että kunnanjohtajan katsauksessa vuoteen 2009 ei liiaksi hehkutella suurella ylijäämällä tai tasapainoisella taloudella, kun kuntataloutta tai kuntatoimintoja ei suunnitella tai tehdä vain yhtä vuotta varten. Tästä syystä, nyt kun tilinpäätöksessä ei tarvitse kuvata alijäämän kattamissuunnitelmaa, on tilinpäätökseen kuitenkin liitetty luku ”talouden tasapainoisena säilymisen edellyttämät toimenpiteet”.

Haluan lausua suuren kiitoksen hyvästä vuosituloksesta sen tekijöille, eli koko henkilökunnalle. Samalla joudun kuitenkin toteamaan vuoden 2008 tilinpäätöksen tavoin myös nyt, että suurta panosta jokaiselta kunnan työntekijältä, luottamushenkilöltä ja kuntalaiselta tullaan tarvitsemaan tulevana vuosina, jotta pääsemme vuosien 2008 - 2009 tilinpäätöksen lukemia jatkossakin toistamaan.

Meidän on keksittävä tehokkaampia, luovempia ja monipuolisempia tapoja tuottaa palvelut kuntalaisille jatkossa. Joitain palveluja on tehtävä toisten toimijoiden kanssa yhdessä, joistain on luovuttava, joitain on keskitettävä ja monia on myös kehitettävä. Ja sillä sitoutumisella ja yhteistyökyvyllä, jota Hankasalmella työntekijöillä ja luottamushenkilöillä on, me myös keinot vaikeuksien keskellä varmasti löydämme. Vuosien 2008 ja 2009 positiivisista tilinpäätöksistä on vahva pohja ponnistaa tuleviin haasteisiin!

Matti Mäkinen
kunnanjohtaja

1 Toiminta ja talous

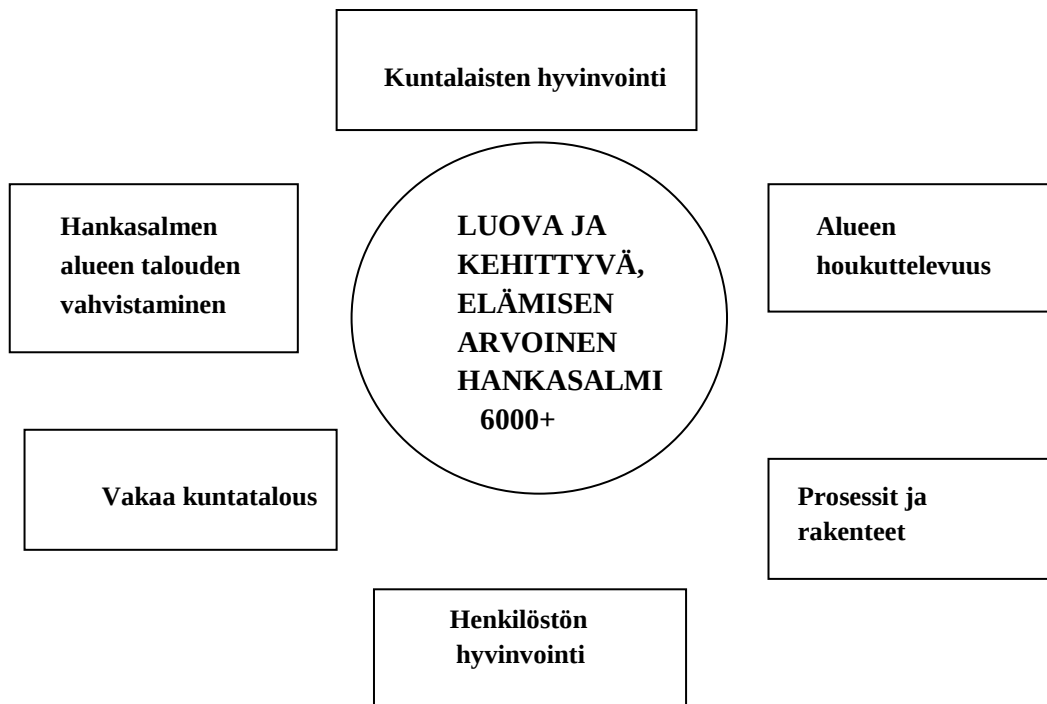
1.1 Visio ja strategia valtuustokaudelle 2005 – 2008

Hankasalmen kunnan strategia valtuustokaudelle 2005–2008 hyväksyttiin samassa kokouksessa kuin vuoden 2005 tilinpäätös, joten vuoden 2006 tilinpäätös on ensimmäinen, jossa on tiivistelmä tämän valtuustokauden strategiasta. Strategisten päämäärien esittäminen tilinpäätöksessä antaa mahdollisuuden tarkastella, kuinka kunkin talousarviovuoden aikana asetetut tavoitteet ovat toteutuneet tai millä tavoin niitä kohden on edetty.

Hankasalmen visio 2010:

Hankasalmi on vetovoimainen Jyväskseudulla sijaitseva kehyskunta, joka innovatiivisesti rakentaa tulevaisuuttaan yrittämisen ja asumisen edellytyksiä vahvistaen sekä yhteistyöhön luottaen.

Tämä visio pyritään toteuttamaan seuraaville tekijöille strategiassa asetetuilla tavoitteilla, joita tilinpäätöksen yhteydessä vuosittain seurataan.

Edeltävän kaavion otsikoille on siis asetettu selkeät tavoitteet mittareineen. Tuo tavoiteasetanta on lähtenyt nykytilan analyysistä. Hankasalmen tilanne valtuustokauden 2005 – 2008 alussa on arvioitu seuraavaksi:

Hankasalmen nykytila (vuonna 2005)

1. Hankasalmen kunnalla on hyvä imago.
2. Hankasalmi osana Jyvässeutua
 - Kunta on vuoden 2004 alusta alkaen kuulunut Jyvässeutuun, joka on asukasmäärältään maan toiseksi voimakkaimmin kehittyvä seutukunta.
 - Kunta hakee väestökasvua yrittäjyyden ja asumisen edellytyksiä vahvistaen. Vuoden 2004 väestönkasvu oli 10 henkilöä.
 - Hankasalmi edistää Jyvässeudun kasvua väljiä asumisen mahdollisuuksia tarjoten.
3. Palvelutuotanto tehokas ja kilpailukykyinen
 - Kunnassa on laaja kouluverkko, monimuotoinen vanhustenhoito, hyvät terveystalvelut ja lasten päivähoito sekä monipuoliset nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut.
 - Aktiivinen järjestö- ja yhdistystoiminta tukee kunnan palvelutuotantoa.
 - Palvelutuotantoon haetaan lisäarvoa verkostokaupunkiyhteistyöstä.
 - Kunta on yhteistyöjäsenenä Jyvässeudun kehitysyhtiö Jykesissä.
4. Talouden perusta kunnossa
 - Vuosikate ylittää poistot.
5. Vahva yrittäjyyden perusta
 - Hankasalmella on 480 yritystä, joista maatilayrityksiä 244.
6. Liikenne - ja tietoliikenneyhteydet
 - Hankasalmi sijaitsee valtatie yhdeksän varrella, jolla kulkee päivittäin n.6000 ajoneuvoa.
 - Kunnan kautta kulkee rautatie.
 - Koko kunnan alueella on toimivat laajakaistayhteydet.
 - Kunnassa on kolme taajamaa ja useita kyliä
 - Heikot joukkoliikenneyhteydet haja-asutusalueella.
7. Kuntaa rakennetaan yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.
8. Kunnan väestö
 - Aktiiviset kuntalaiset ja kesäasukkaat
 - Vanhuspainotteinen ikärakenne
 - Alhainen tulotaso ja korkeahko työttömyys suhteutettuna valtakunnan keskiarvoihin.

Nykytilanteen analyysin jälkeen on strategiassa määritelty tulevaisuuden haasteet:

Tulevaisuuden haasteet

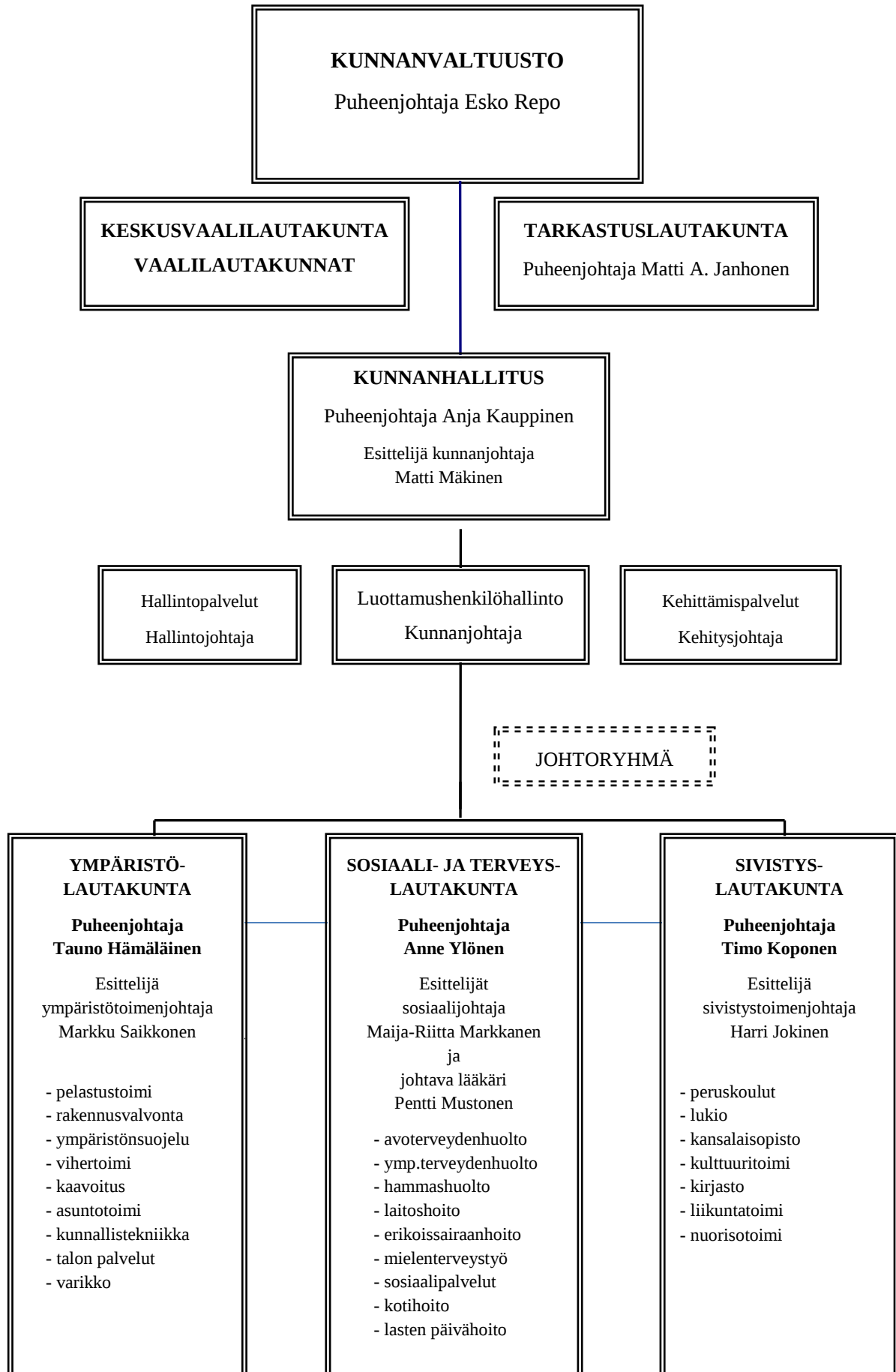
1. Hankasalmen vetovoimaisuuden lisääminen asumisen ja yrittämisen kuntana
2. Kunta- ja palvelurakennemuutokseen valmistautuminen
 - Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen kustannustehokkaasti
 - Paikallisen asiantuntemuksen hyödyntäminen
 - Aktiivinen kunta- ja seutukuntayhteistyö palveluiden turvaamiseksi
 - Yksityinen ja kolmas sektori vaihtoehtoina palveluiden tuottamisessa

3. Myönteisen kuntakuvan vahvistaminen kunnassa sekä sen ulkopuolella ja erityisesti suhteessa nuoriin
4. Lapsiperheiden määrän lisääminen (lapsiperheiden tarpeet huomioon kehittämistoimenpiteissä)
5. Joukkoliikennepalveluiden turvaaminen haja-asutusalueilla
6. Tiestön kunnon parantaminen
7. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus kunnan henkilöstön ikääntyessä
8. Työllisyyden parantaminen ja olemassa olevien työpaikkojen turvaaminen

Nykytilanteesta johdettujen strategiaan liitettyjen tavoitteiden kautta, joissa on pyritty ottamaan huomioon kuntaan kohdistuvat tulevaisuuden haasteet, on asetettu vuoteen 2010 seuraavat strategiset päämäärät:

Strategiset päämäärät 2010

1. Hankasalmi on vetovoimaisin kehyskunta Jyvässeudulla.
2. Kuntalaisten hyvinvointi on turvattu laadukkailla palveluilla.
3. Niemisjärvi ja Hankasalmi as. mielletään Jyväskylän asuinalueena.
4. Liikenneväyliä hyödynnetään määrätietoisesti
 - Ysitie, rautatie ja tietoliikenneyhteydet
5. Hankasalmella uskotaan yleisesti kunnan mahdollisuuksiin. - kannustava, kunnan vahvuuksia esille tuova tiedottaminen
6. Henkilöstön hyvinvointi on turvattu henkilöstöstrategian mukaisesti. Henkilöstö on osallistunut uudistuneiden palvelurakenteiden ja organisaatiomuutosten suunnitteluun ja toteutukseen.
7. On vahvistettu ja hyödynnetty Hankasalmella olevia ja sen sijainnin tarjoamia mahdollisuuksia.
 - Sijainti Jyvässeudulla, liikenneyhteydet (kiskobussi välille Jyväskylä-Hankasalmi as. - Pieksämäki), matkailu, puu.
8. Hankasalmi on vahva yrittäjyyden kunta.
9. Hankasalmi tunnetaan laadukkaasta sivistys-, kulttuuri- ja muusta vapaa-ajan toiminnasta, jonka toteuttamisessa hyödynnetään paikallista osaamista ja perinnettä.
10. Rakennetun ympäristön viihtyisyyttä on edistetty kunnan ja yksityisten yhteistyöllä.
11. Työttömyys on alentunut.

Luottamushenkilöt

Kunnanvaltuusto

Pj. Esko Repo	SDP	1.varapj. Reijo Keinänen	KESK	2.varapj. Veli-Matti Saarinen	KOK
jäsenet					
Sauli Aitto-oja	KESK	Timo Koponen	KD	Minna Pynnönen	SDP
Terttu Honkonen	VAS	Terhi Lamminniemi	KOK	Esko Pöyhönen	KESK
Tapio Hult	VAS	Martti Liukkonen	KESK	Arto Rämö	KESK
Kari Häkkinen	VAS	Pertti Loivamaa	SDP	Tuomo Silvast	KESK
Pekka Häkkinen	SDP	Antero Manninen	KESK	Reijo Tikka	KESK
Matti A. Janhonen	VAS	Lasse Nortunen	PS	Asta Tillikainen	SDP
Erkki Jormakka	KESK	Maarit Nisu	KD	Irina Vammelvirta-Vehviläinen	KESK
Anja Kauppinen	KESK	Jarno Pirkkalainen	SDP	Anne Varneslahti	KESK

Kunnanhallitus

puheenjohtaja	Anja Kauppinen	KESK
1.varapuheenjohtaja	Tapio Hult	VAS
2.varapuheenjohtaja	Reijo Tikka	KESK
jäsenet	Leena Kurra	SDP
	Terhi Lamminniemi	KOK
	Pertti Loivamaa	SDP
	Antero Manninen	KESK
	Tuomo Silvast	KESK
	Irina Vammelvirta-Vehviläinen	KESK

Tarkastuslautakunta

puheenjohtaja	Matti A. Janhonen
varapuheenjohtaja	Maarit Nisu
jäsenet	Erkki Flink
	Esko Rajala
	Tuija Tuivio

Keskusvaalilautakunta

puheenjohtaja	Pirjo Pellinen
varapuheenjohtaja	Paavo Valkonen
jäsenet	Veli-Matti Nieminen
	Sari Manninen
	Jari Tuukkanen

Ympäristölautakunta

puheenjohtaja	Tauno Hämäläinen
varapuheenjohtaja	Jussi Hyvönen
jäsenet	Salla-Birgitta Elers
	Erkki Jormakka
	Ari Leinonen
	Kaisa Lundberg
	Helvi Möttö
	Arto Rämö
	Asta Tillikainen

Ympäristölautakunnan valvontajaosto

puheenjohtaja	Arto Rämö
varapuheenjohtaja	Salla-Birgitta Elers
jäsenet	Heikki Jääskeläinen
	Miriam Sato Ramirez
	Jari Tuukkanen

Sosiaali- ja terveystalautakunta

Sivistyslautakunta

puheenjohtaja	Timo Koponen
varapuheenjohtaja	Martti Liukkonen
jäsenet	Irma Hytönen
	Ilmi Luukkonen
	Jarno Pirkkalainen
	Esko Pöyhönen
	Johanna Hytönen
	Ritva Pyykkönen
	Anne Varneslahti

puheenjohtaja	Anne Ylönen
varapuheenjohtaja	Terttu Honkonen
jäsenet	Sauli Aitto-oja
	Virve Hakkarainen
	Pekka Häkkinen
	Leena Jäntti
	Toivo Korhonen
	Lasse Nortunen
	Vesa Valkonen

Tilintarkastus

Tilintarkastajana toimii Oy Audiator Ab, vastuunalaisena tilintarkastajana tilintarkastaja JHTT Erkkä Ollila.

1.3 Henkilöstötilinpäätös

Henkilöstötilinpäätös käsitellään edellisvuosien tapaan omana erillisenä asiakirjana, henkilöstökertomuksena.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään henkilöstön lukumäärä 31.12.2009 vastuualueittain sekä henkilöstökulujen yhteismäärä.

1.4 Kunnan toiminnan ja talouden kehitys

Kunnan asukasluku oli vuoden 2009 lopussa 5515 eli väestö väheni 11 henkilöllä. Työttömyysaste koko vuonna oli keskimäärin 12 % ja vaihteli vuoden aikana 10,3-14,8 %:n välillä ja oli vuoden lopussa 14,8 %. Työttömyysaste koko Keski-Suomen alueella oli keskimäärin 11,7 % ja vaihteli vuoden aikana 11,7-14,5 %:n välillä ja oli vuoden lopussa 14,5 %.

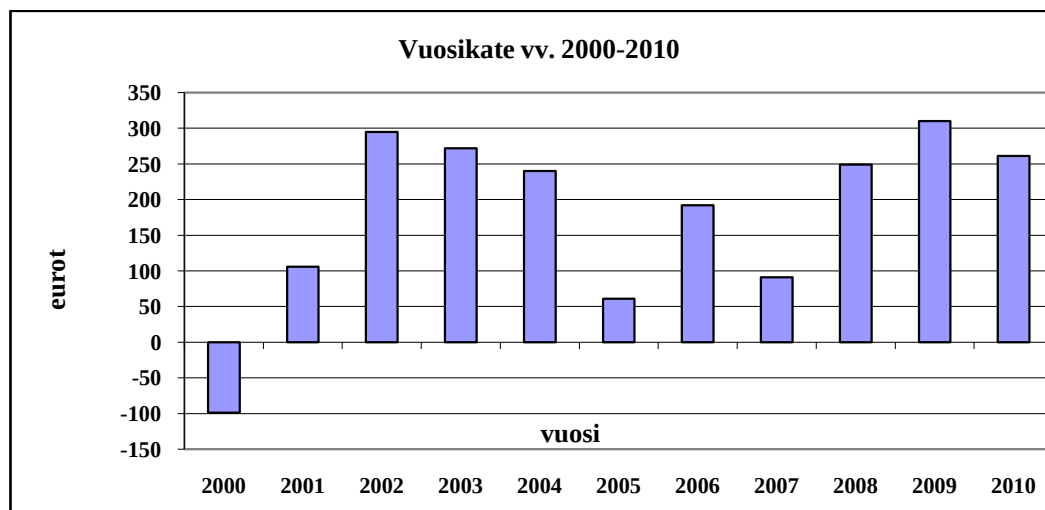
Kunnan investointimenot olivat 2,4 milj. euroa (brutto). Määrärahavaraus investointeihin oli 4,2 milj. euroa (brutto). Talonrakennuskohteista muutos- ja korjaustöinä toteutettiin mm. terveyskeskuksen sairaalan ja hallinnon ikkunoiden korjaus/uusiminen ja maalaus ja terveyskeskuksen sairaalan sprinklaus: Aseman koulun peruskorjaus valmistui aikataulun mukaisesti. Investointimäärärahaa kohdennettiin mm. vesilaitokselle UV-laitteiston ja voimavirta-agrigaatin hankintaan, jäteveden puhdistamoon, verkon ja tietoturvan kehittämiseen ja palvelinalustan uusimiseen, Aseman koulun kalusteisiin ja Aseman koulun opetusvälineiden hankintaan, maa-alueiden ostoon, kaavateiden peruskorjaukseen ja leikkipuiston rakentamiseen. Tasearvon mukaiset investointitulot olivat 0,5 milj.euroa, sisältäen mm. asunto-osakkeiden myyntiä ja liittymismaksuja.

Vuonna 2009 Hankasalmen kunnan tilikauden tulos oli 805.985,57 euroa ylijäämäinen. Ylijäämä oli 832.173,26 euroa poistoeron lisäyksen jälkeen. Talousarvio muutoksineen päättyi 0,06 milj. euron alijäämään. Muutetun talousarvion toimintakate oli 0,3 milj. euroa arvioitua pienempi.

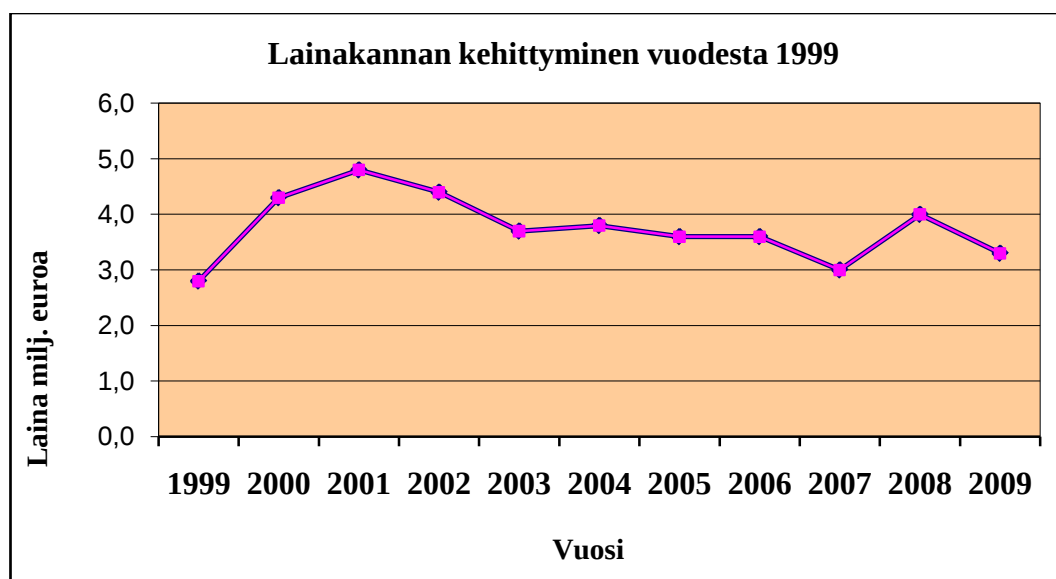
Verotulojen, valtionosuuksien, rahoitustuottojen ja -kulujen kertymä oli 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi. Vuosikate päättyi 1,7milj. euroon. Käyttöomaisuuden poistot olivat 0,90 milj. euroa. Vuosikate kattoi poistot.

Kuluvan vuoden tuloksen arvioidaan olevan talousarvion mukaan ylijäämäinen 0,28 milj.euroa.

Hankasalmen kunnan vuosikate €/asukas

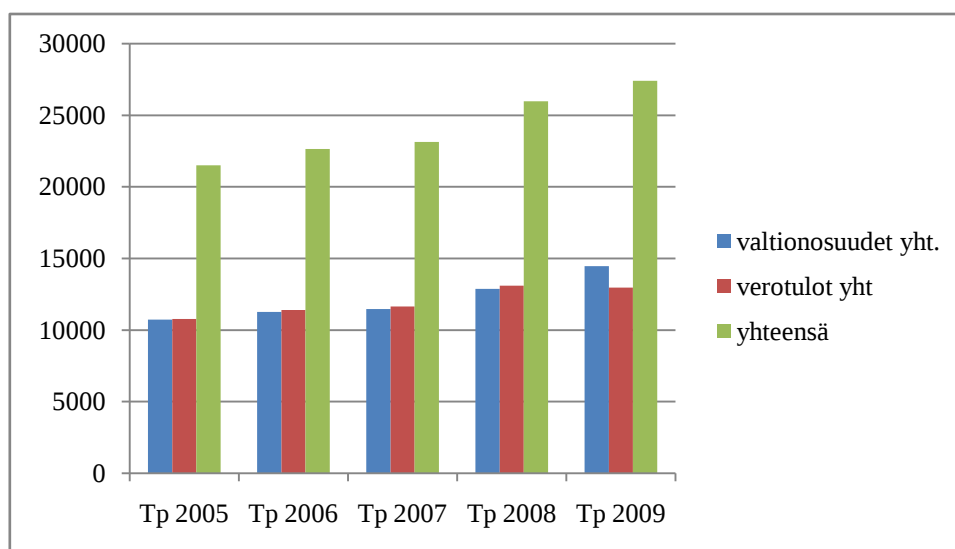
Lainakannan kehittyminen vv.1999-2009

Valtionosuudet ja verotulot

.	Tp 2006	Tp 2007	Tp 2008	Tp 2009
Valtionosuudet	11 257	11 478	12 873	14 460
- yleinen	404	384	388	600
- sosiaali- ja terveys	8234	8576	9905	11135
- sivistys	2619	2518	2580	2725
Verotulot	11 394	11 656	13 104	12 955
- tulovero	9565	9828	11387	11426
- yhteisövero	1227	1213	1060	851
- kiinteistövero	602	615	657	678
Yhteensä (1000 €)	22 651	23 134	25 977	27 415

Valtionosuudet ja verotulot yhteensä (1000 euroa) vv.2005-2009

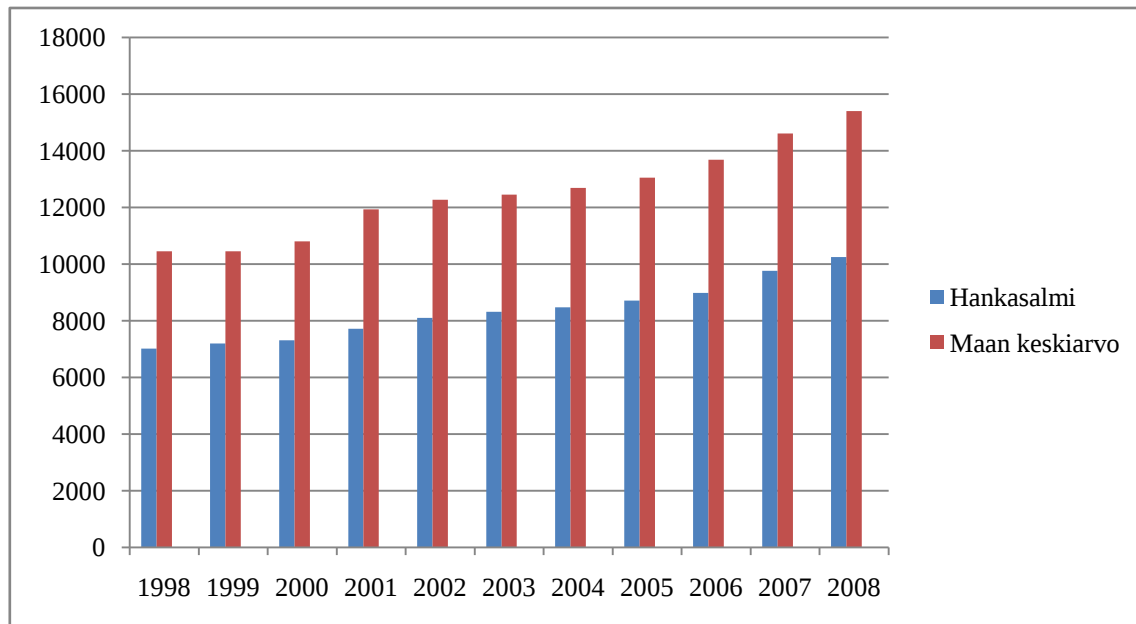
Valtionosuus- ja verotulokertymä kasvoi edellisvuodesta 1,44 milj. euroa. Valtionosuuksiin sisältyvää verotulotasausta v. 2008 saatiin 3,83 milj. euroa ja v. 2009 4,19 milj. euroa.

Tuloveroprosentti oli 20,00. Vahvistetut kiinteistöveroprosentit: yleinen 0,75 %, vakituiset asuinrakennukset 0,30 %, muut asuinrakennukset 0,85 %, yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0 % ja voimalaitokset 2,50 %.

Maksettavaa kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot (ennen ansioäyrit)

Vuosi	Hankasalmi	Maan keskiarvo	Ero %
1998	7 015	10 457	-32,9
1999	7 203	10 768	-33,2
2000	7 310	10 800	-32,3
2001	7 720	11 930	-35,3
2002	8 100	12 275	-34,1
2003	8 313	12 453	-33,2
2004	8 474	12 684	-33,2
2005	8 710	13 054	-33,3
2006	8 978	13 680	-34,4
2007	9 763	14 605	- 33,1
2008	10 245	15 404	-33,5

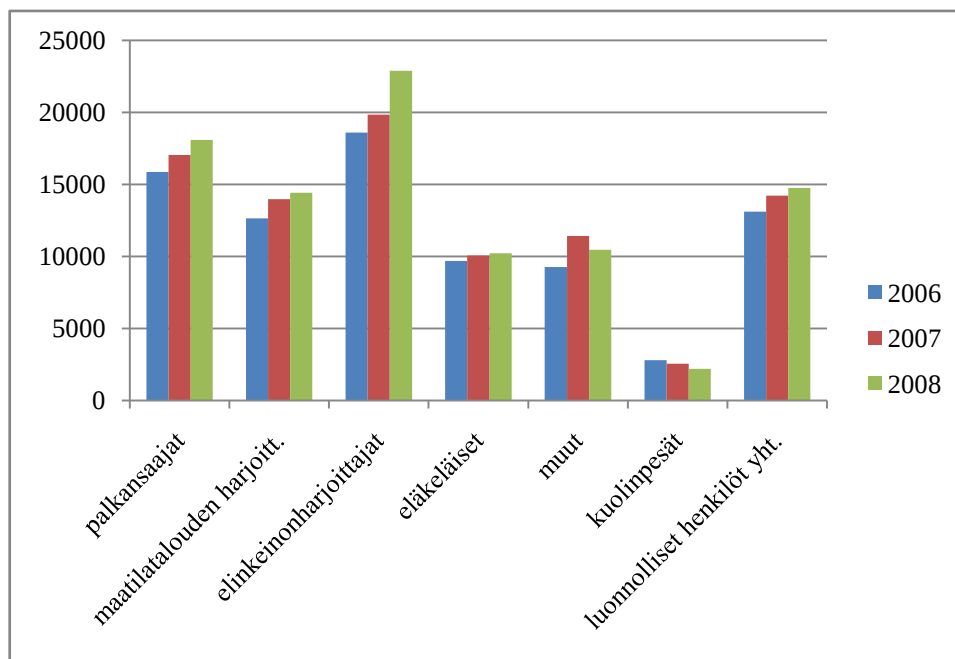
Koko maan verotettavat tulot vaihtelevat siten, että pienin on 8269 ja suurin 32 230. Hankasalmen kohdalla huomioitavaa on se, että verotettavan tulon määrä kasvaa kunnassamme vähemmän kuin maassa keskimäärin.

**Maksettavaa kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot
(ennen ansioäyrit) vv. 1999-2008**

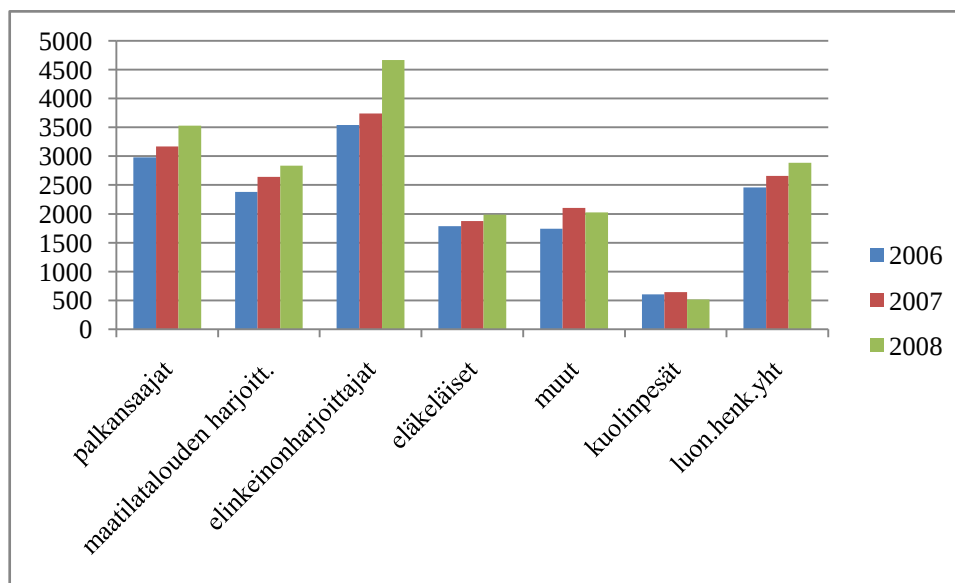
Luonnollisten henkilöiden verotettavat ansiotulot vuodelta 2008 toimitetussa verotuksessa

	Luonnol- liset henki- löt yht.	Palkan- saajat	Maatila- talouden harjoitt.	Elinkei- nonhar- joittajat	Eläkeläi- set	Muut	Kuolin- pesät
Verotettavat ansiotulot euroa	58 206 000	32 696 000	7 214 000	3 180 000	11 389 000	3 643 000	84 000
Saajien lukumäärä	3 946	1 807	500	139	1 114	348	38
Keskimäärin euroa/saaja	14 751	18 094	14 428	22 878	10 224	10 468	2 211
Kunnallisvero euroa	11 277 000	6 353 000	1 407 000	616 000	2 188 000	697 000	17 000
Maksajien lukumäärä	3 908	1 800	496	132	1 103	344	33
Keskimäärin euroa/maksaja	2 886	3 529	2 837	4 667	1 984	2 026	515
Kunnallisvero euroa %- jakauma	100,0	56,3	12,5	5,5	19,3	6,2	0,2

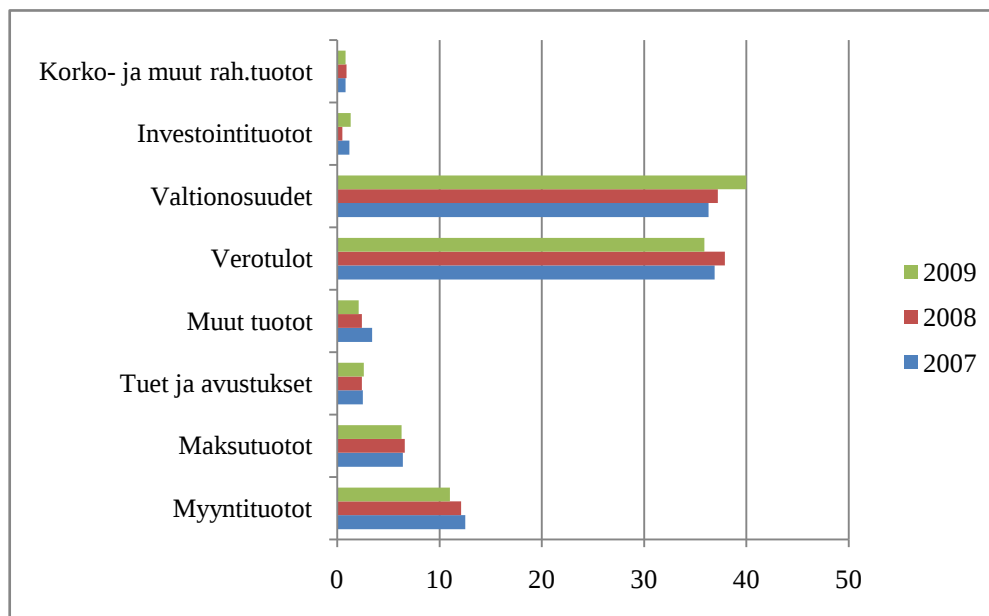
Luonnollisten henkilöiden verotettavat ansiotulot vv. 2006-2008 keskimäärin

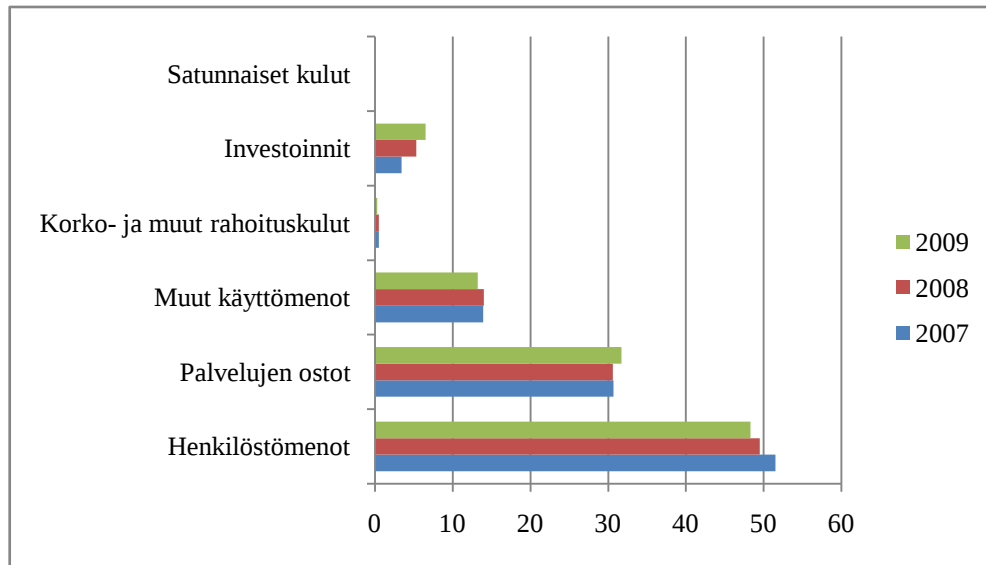
Luonnollisten henkilöiden verotettavat kunnallisverot keskimäärin euroa/maksaja vv. 2006-2008

Kaikkien tulojen jakauma (%)

Kaikkien menojen jakauma (%)

Investointien osuus kaikista menoista on 1,3% suurempi kuin edellisenä vuonna. Henkilöstömenojen, muiden käyttötalousmenojen ja korkomenojen osuus on kaikista menoista on 2,3 % suurempi kuin edellisvuonna ja palvelujen ostojen osuus on suurempi 1%.

Kunnan lainakanta tilikauden lopussa oli 3,4 milj.euroa eli 608 euroa/asukas. Vuoden 2009 aikana lainaa ei nostettu. Lainakantaan lasketaan pitkäaikaisen luoton lisäksi muu vieras pääoma lukuun ottamatta liittymismaksuvelkoja, ostovelkoja, saatuja ennakoita, siirtovelkoja ja muita lyhytaikaisia velkoja. Kunnalla oli vuoden lopussa pitkäaikaisia talletuksia 0,8 milj.euroa.

1.5 Sisäinen valvonta

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hyvän hallinnon perusteiden toteuttamiseksi Hankasalmen kunnalla on hallintosääntö, jossa määrätään kunnan päätöksenteko- ja kokousmenettely.

Sisäinen valvonta perustuu kunnanhallituksen hyväksymään sisäisen valvonnan ohjeeseen, jossa on määritelty sisäisen valvonnan vastuut ja talouden hoitoon kuuluva sisäinen valvonta. Konserniohjausta varten on konserniohje.

Toimielinten päätösten oikeellisuutta valvotaan siten, että toimielimen pöytäkirja on toimitettava kunnanhallitukselle ja viranhaltijan päätöspöytäkirja asianomaiselle toimielimelle. Delegoidun päätösvallan osalta toimielin voi käyttää tarvittaessa otto-oikeutta ja päättää asiasta uudelleen. Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja ovat käyttäneet otto-oikeutta vuoden 2009 aikana.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Sisäisen valvonnan ohjausjärjestelmä perustuu kunnanhallituksen ohjeeseen sisäisen valvonnan hoitamisesta kunnan organisaatiossa. Ohjausjärjestelmässä keskeisiä toimintoja ovat strateginen suunnittelu, taloussuunnittelu, lautakuntien käyttösuunnitelmat sekä laskentajärjestelmä, pääkirjanpito, osto- ja myyntireskontra ja palkkakirjanpito.

Vastuualueet toimittavat talouden seurantaraportit kunnanvaltuustolle ja -hallitukselle neljännesvuosittain. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista käsitellään kunnanvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnanhallitukselle viedään kuukausittain tiedoksi talousarvion toteutuminen vastuualueittain sekä tuloslaskelma ja raportti maksuvalmiudesta. Talousarvion seurantaraporttien poikkeamien sanallisessa arvioinnissa ja kuvaamisessa on ollut puutteita. Tavoitteiden asettamista, oikeaan budjetointia ja määrärahojen käytön seuranta tulee edelleen kehittää.

Riskienhallinnan järjestäminen

Vahinkojen varalta kunnalla on tapaturma- ja vahinkovakuutus, joka kattaa esinevahingot ja henkilöstön vastuuvakuutuksen. Kunnalla ei ole erillistä riskienhallinta suunnitelmaa. Vakuutussopimukset on uusittu 2008 ja silloin on kartoitettu kunnan riskiympäristö Marsh Oy:n ja kunnan viranhaltijoiden toimesta. Sopimusten valmistelun yhteydessä pyritään kartoittamaan mahdolliset riskit. Riskienhallinta on osa päivittäistä toimintaa tulosyksiköissä. Kunkin vastuualueen on kartoitettava omat rahoitus-, henkilöstö-, omaisuus- ja toimintariskit. Työnjohdon tehtäviin kuuluu vahinkojen ennaltaehkäiseminen. Työsuojelupäällikkö valvoo työoloja. Riskienhallintaa tullaan kartoittamaan 2010.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta perustuu mm. sisäisen valvonnan ohjeeseen ja hallintosääntöön. Toimielimet nimeävät vuosittain vastuualueellaan henkilöt, jotka ovat oikeutettuja hyväksymään laskuja sekä päättävät hankintavaltuuksien euromääräiset rajat viranhaltijoittain. Valtionosuutta saavissa hankkeissa noudatetaan avustuspäätöksissä määrättyjä ehtoja. Sellaisia käsittelyn puutteita, jotka olisivat johtaneet taloudellisiin menetyksiin, ei ole havaittu vuonna 2009.

Sopimustoiminta

Sopimusriskejä pyritään arvioimaan mahdollisimman kattavasti sopimusta valmisteltaessa. Erillistä sopimuksen hallintajärjestelmää kunnassa ei ole käytössä. Tilivelvollisilla viran- ja toimenhaltijoilla on velvollisuus seurata sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Kunnanhallitus on vastuussa sisäisen valvonnan järjestämisestä. Vastuualueiden esimiehet vastaavat siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät ovat käytössä ja sisältyvät päivittäisiin toimintaruteeneihin.

Toimielinten tehtävä on seurata alaistensa viran-/toimenhaltijoiden päätöksiä ja tarvittaessa käyttää otto-oikeutta. Viranhaltijoiden on pidettävä päätöksistään pöytäkirjaa. Toimielinten tulee valvoa, että päätökset on tehty viran-/toimenhaltijan toimivallan puitteissa. Lautakuntien samoin kuin viranhaltijoiden päätökset on pidettävä asianmukaisesti nähtävillä, ne on annettava tiedoksi ja pantava täytäntöön.

Kunnan toimipisteet, joissa on käteiskassat, on tarkastettu. Tarkastushavaintojen perusteella ja käytäntöjen yhtenäisyyden vuoksi kunnanhallitus on antanut käteiskassoihin liittyvän ohjeen.

Sisäistä valvontatoimintaa on vielä kehitettävä, sillä sisäisen valvonnan ohjeen sisäistäminen ei ole kaikilla vastuualueilla vielä riittävää.

1.6 Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Kunnanhallitus esittää tilikauden tuloksen +805.985,57 euron käsittelystä seuraavaa:

1. Tuloutetaan tehtyä poistoeroa 26.187,69 euroa.
2. Tilikauden ylijäämä on 832.173,26 euroa, josta kirjataan kumulatiivisen alijäämän katteeksi 751.912,57 euroa ja 80.260,69 euroa jää ylijäämäksi omaan pääomaan.

1.7 Talouden tasapainoa edellyttävät toimenpiteet

1) 3 %:n menokurista kiinni pitäminen

Vuonna 2008 käyttötalouden nettomenojen kasvu oli yli 8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2009 vastaava kasvu oli 5,4 %, josta iso osa aiheutui erikoissairaanhoidon menojen kasvusta. Jatkossa nettomenojen kasvu olisi saatava puristettua noin 3 %:n tasolle tai jopa sen alle.

Vuonna 2009 verotuloina toteutui rahoitustuloja 12 995 355 euroa, joka oli noin 200 000 enemmän, kuin talousarviota vuodelle 2010 tehtäessä vielä arvioitiin. Se ei kuitenkaan anna aiheutta vielä muuttaa verotuloennustetta tuleville vuosille, joka on:

v. 2010	12 540 000 € (- 3,5 % verrattuna edelliseen vuoteen)
v. 2011	12 424 000 € (- 0,9 %)
v. 2012	12 624 000 € (+ 1,6 %)

Valtionosuuksien arvio tuleville vuosille on talousarviossa 2010 seuraava:

v. 2010	15 531 000 €
v. 2011	15 997 000 €
v. 2012	16 784 000 €

Edellä mainitusta arviosta on todettava, että vuonna 2010 valtionosuudet tulevat maksatuspäästösten perusteella toteutumaan arvioitua suurempina hieman ja tämä heijastuu toivottavasti kasvuna myös 2011-2012 valtionosuuksien arvioituun määrään.

Vuonna 2011 rahoituspohja kasvaa siis edellisestä vuodesta yllä olevien arvioiden pohjalta vain 1,2 %. Poistojen määrän kasvaessa ja kuitenkin maltillisten palkankorotusten toteutuessa tulee vuoden 2011 talousarvio kyetä laatimaan ehkä jopa 0-2 % prosentin nettomenojen kasvulla ja tämäkin edellyttää vuoden 2010 talousarvion toteutumista suunnitellusti.

Vuonna 2012 rahoituspohja kasvaa jo hiukan enemmän, mutta vastaavasti jätevedenpuhdistamon aiheuttamat poistot toteutuvat täysimääräisenä vuonna 2012 samoin kuin tuon investoinnin aiheuttamat lainanhoitokulut. Kyseisenä vuonna näitä kuluja helpottaa kuitenkin jälkimaksatuksena saatava työllistämisperusteinen tuki jätevedenpuhdistamon rakentamiseen.

2) Poistojen kasvu ja lainanhoitokulut

Lainan oton ja investointien suhteen on pitädyttävä vuoden 2010 talousarvion taloussuunnitelman mukaisessa investointiohjelmassa, jotta talouden tasapaino voi toteutua. Välttämättömiä investointeja ei silti esimerkiksi työllisyysyistä kannata lykätä, mutta muuten investoinneissa on noudatettava tiukkaa linjaa, etenkin kun jätevesiratkaisu aiheuttaa investointiohjelmaan arvioitua suuremmat kustannukset.

Kunnan lainakanta kasvaa selkeästi taloussuunnitelmakaudella ja poistojen määrä säilyy tasollisesti korkeana. Haasteelliseksi lainakannan kasvun tekee sekin, että rahoitusta ei välttämättä kunnille taantuman vaikutusten vasta purkautuessa hiljalleen tarjota kuin lähinnä Kuntarahoi-

Poistojen määrä on arvioitu vuoden 2010 talousarviossa koko suunnittelukautta koskien hieman liian korkealle tasolle, mutta siitä huolimatta poistojen määrän kasvu on tosiasia tulevina vuosina ja se tulee toteutumaan jo suunnitelmissa olevilla investoinneilla.

3) Verotuksen tason tarkastaminen rahoitusmenoja ja kasvavia poistoja kattamaan

Tuloveroprosenttia nostettiin vuonna 2008 ja sen taso on nyt 20 %. Kiinteistöverotukseen tehtiin selkeitä tasokorotuksia vuodelle 2010. Näin ollen vasta viimesijaisena keinona on syytä verotuksen tarkastelua käyttää tulevien vuosien aikana.

Silti talouden tasapainon turvaamisessa saatetaan joutua veroprosenttiinkin puuttumaan, jos taantuman vaikutukset jatkuvat odotettua pidempään tai käyttötalouden nettomenojen kasvua ei saa hillittyä nykyistä matalammalle tasolle.

4) Rakenteelliset uudistukset ja seudullinen yhteistyö

Talouden tasapainon turvaaminen edellyttää palvelujen toteuttamista nykyistä tehokkaammin, jossain määrin jatkossa palvelujen keskittämisiä, turhista tiloista luopumista ja olemassa olevien tilojen mahdollisimman tarkoituksenmukaista käyttöä. Nykytavalla nykyalaajuudessaan emme voi palveluja tulevana vuosina järjestää.

Hankasalmen on kyettävä muuttamaan omia palvelurakenteitaan ja kyettävä tekemään yhteistyötä Jyväskylän seudun muiden kuntien kanssa palvelujen turvaamiseksi.

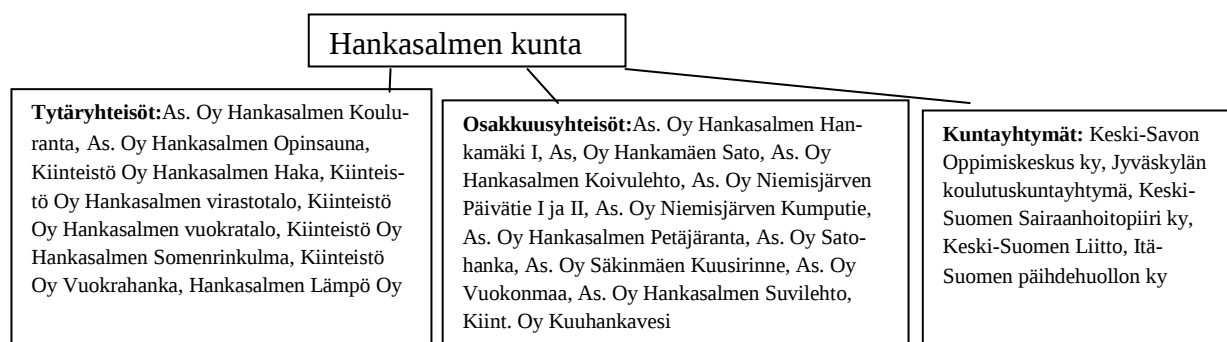
1.8 Kuntatalouden taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Talouden tunnuslukuja	Mittari	Tp 2008	Ta 2009 (vars.)	Tp 2009
Tulorahoituksen riittävyys juoksevien menojen kattamiseen	Vuosikate (milj. €)	1,549	1,5	1,7
	Vuosikate €/asukas	280	277	310
	Vuosikate poistoista %	167	138	189
Maksuvalmius	Kassan riittävyys, pv - keskim. kunnissa 30 pv - riittävä 14 pv -	43	34	42
Käyttötalouden nettomenot	Toimintakate €/asukas	- 4 446	-4 644	-4 696
Tulorahoituksen riittävyys pitkän aikavälin menojen kattamiseen				
- lainojen hoitamiseen	Lainanhoitokate > 2 hyvä, 1-2 tyydyttävä. < heikko	2,2	1,6	2,4
- investointien tekemiseen	Investointien tulorahoitusprosentti	85,8	37	77,6
Kunnan vakavaraisuus	Omavaraisuusaste %	68	61	70,2
Vieraan pääoman määrä	Lainamäärä €/asukas	724	1376	608
Toimintatuottojen osuus toimintakulusta	%	24,8	28,6	23,5

Kunnallisveron taso	Tuloveroprosentti	20	20	20
Kiinteistöveron taso	Kiinteistöveroprosentti			
	- yleinen	0,75	0,75	0,75
	- vak.asuinrak.	0,30	0,30	0,30
	- muut asuinrak	0,85	0,85	0,85
	Asukasluku 31.12.	5 526	5 476	5 515

1.9 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Hankasalmen kunta on jäsenenä seuraavissa tytär- ja osakkuusyhteisöissä sekä kuntayhtymissä 31.12.2009

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt:		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	7	
Muut yhtiöt	1	
Kuntayhtymät	5	
Osakkuusyhteisöt		12
yhteensä	13	12

Konsernitason talouden tunnuslukuja

Talouden tunnuslukuja	Mittari	Tp08	Ta09	Tp09	Ts10	Ts11	Ts12
Vieraan pääoman määrä	Lainamäärä milj.€	11,7	14,9	10,8	15,8	14,1	12,4
	Lainamäärä €/asukas	2 127	2 721	1 950	2 901	2 603	2 302

Konsernin tavoitteet

Konsernin omistajapoliittisena tavoitteena vuodelle 2009 oli konserniohjeiden laadinta ja raportoinnin kehittäminen. Konserniohjeet ovat valmistuneet ja valtuusto on hyväksynyt ne 22.3.2010. Konserniohjeisiin sisältyy ohjeistus tytäryhtiöiden säännöllisestä raportoinnista kunnanhallitukselle. Raportoinnin kehittäminen mahdollistuu sitten, kun taloushallinnon järjestelmät uudistuvat ja sitä kautta raportointi.

Konsernin tytäryhteisöjen keskeiset tapahtumat

Hankasalmen kunnan 100 prosenttisesti omistamia tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka, As. Oy Hankasalmen Opinsauna, Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma ja Hankasalmen Lämpö Oy. Muita tytäryhteisöjä ovat As. Oy Hankasalmen Kouluranta, Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalo, Kiinteistö Oy Hankasalmen vuokratalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanka.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalla on asuntoja 255, joista vuonna 2009 tyhjänä oli keskimäärin 32 asuntoa. Edellisvuonna tyhjien asuntojen määrä oli keskimäärin 18. Vuokratuottojen kokonaismäärä jäi tavoitteesta, jota kuitenkin kompensoi korkokulujen ja lämmityskulujen pieneneminen. Perittävien vuokrien vaihteluväli on 6,80 - 10,70 €/m². Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä on 6 M€, josta Hankasalmen kunnalta 0,6 M€. Taseen loppusumma on 6,9 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poistot täysimääräisesti. Kunnan takaus on 3,8M €:n lainoilla. Asukaskysely on päätetty toteuttaa vuoden 2010 alussa ja yhtiölle on laadittu toiminta-ajatus. Yhtiölle laadittua PTS- peruskorjaussuunnitelmaa ei ole toteutettu. Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan asuntoja on suunniteltu muutettavaksi palveluasunnoiksi. Muutokset on tarkoitus toteuttaa vuonna 2010 ja ne koskevat lähinnä Asemalla sijaitsevia asuntokohteita. Normaalien vuokra-asuntojen muuttamista palveluasunnoiksi on linjattu kunnanhallituksen hyväksymässä asuntopoliittisissa linjauksissa. Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan kiinteistönhoitopalvelut tuotetaan osittain kunnan ja osittain yksityisen tuottamina palveluina.

As. Oy Hankasalmen Opinsauna käsittää seitsemän paritaloa, joissa yhteensä 14 asuntoa. Asuinkohteesta on laadittu v. 2009 kuntoarvio ja kiinteistön PTS-ehdotus tuleville vuosille. Yhtiö on velaton.

Hankasalmen Lämpö Oy:llä ei ole ollut vuoden 2009 aikana toimintaa. Sääntömääräiset kokoukset on pidetty.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma käsittää asuin- ja liikehuoneistoja. Liikehuoneiston keittiö on peruskorjattu vuoden 2009 syksyllä.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo on hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi. Yhtiössä ei ole tapahtunut muutoksia tilivuoden aikana eikä ole suunnitteilla merkittäviä muutoksia. Yhtiöllä on pitkäaikaista lainaa 0,7M€, jossa kunnan takaus.

Kiinteistö Oy Vuokrahangalla on asuntoja 14. Vuokratuotot ovat toteutuneet laaditun talousarvion mukaisena. Yhtiö on velaton. Kohteen peruskorjaus on päätetty käynnistää, kun yhteiseen lämpökeskukseen liittyvät selvitykset ovat valmistuneet.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Vuokratalolla on asuntoja 10. Tilinpäätös osoittaa tilikaudelta voittoa 2043 €. Yhtiöllä on pitkäaikaista lainaa 54.243 €.

Asunto Oy Hankasalmen Kouluranta on paritalo, josta kunnan omistusosuus on 53 %. Kunta on luopumassa omistuksestaan.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan tilintarkastaja toimii tilintarkastajana merkittävimmissä tytäryhteisöissä.

Eri kiinteistöyhtiöihin nimettyjä kunnan edustajia on kuultu eri yhteyksissä. Yhtiöiden toiminnasta on tarvittaessa informoitu kunnanjohtajaa. Tytäryhteisöjen toimintaa seurataan tilinpäätösasiakirjoista ja tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä. Konserniohjeilla luodaan yhdenmukaista käytäntöä tytäryhteisöjen toimintaan.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kunnan konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konserniohje on valmistelu vuoden 2009 aikana ja kunnanvaltuusto on hyväksynyt sen 22.3.2010. Hankasalmen kunnalla ei ole ollut konserniohjetta aikaisemmin. Konserniohjeella annetaan toimintaohjeet ja periaatteet Hankasalmen kunnan tytäryhteisöille ja määritellään kunnan ja kunnanhallituksen asema konsernijohtajana.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus on päättänyt edustajistaan tytäryhtiöiden yhtiökokouksissa ja antanut tarvittaessa ohjeensa hallitusten jäsenistä. Kunnanhallituksen kokouksessa evästetään tarpeen mukaan yhtiökokousedustajia ja hallituksen jäseniä. Vuodesta 2009 lähtien kunnanjohtaja on nimetty yhtiökokousedustajaksi merkittävimpiin tytäryhteisöihin. Kunnanjohtaja on raportoinut yhtiökokouksen päätöksistä kunnanhallitusta.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteuttamista koskeva arviointi

Tytäryhteisöille ei ole asetettu varsinaisia tavoitteita, mutta jatkossa on syytä asettaa sekä taloudellisia että toiminnallisia tavoitteita.

Tytäryhteisön toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuraaminen perustuvat pääosin konsernitilinpäätöksen yhteydessä käsiteltäviin tilinpäätösraportteihin. Konserniohje edellyttää, että Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka raportoi kaksi kertaa vuodessa ja kaikki tytäryhteisöt toimittavat hallintoelintensä esityslistat ja pöytäkirjat kunnanhallitukselle.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Keskitettyjä konsernitoimintoja ei ole ollut käytössä. Konserniohjeen mukaan vakuutamisvastuu on tytäryhteisöillä. Konsernin tarvitsemat vakuutuspalvelut hankitaan yhteisen tarjouskilpailun perusteella. Tytäryhteisöt voivat olla mukana kunnan tekemisissä tarjouspyyntökierroksissa, jotka koskevat rahoitusta, energian hankintaa muita yhteishankintoja. Tytäryhteisöt ostavat kunnalta kiinteistönhuoltopalveluita.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Konserniohjeella ohjataan tytäryhteisöjen riskienhallintaa. Tytäryhteisöjen toimiva johto, toimitusjohtaja ja hallitus ovat vastuussa tytäryhteisöjen riskien hallinnasta. Tytäryhteisöissä ei ole laadittu yhtenäistä riskikartoitusta. Tytäryhteisöjen tulee hankkia kunnanhallituksen suostumus etukäteen mm. toimialan laajentamiseen, suuriin investointeihin, omaisuuden kiinnittämiseen ja muun vakuuden antamiseen ja lainanottoon.

2 Talousarvion käyttötalousosan ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

2.1 Yhteenveto käyttötalouden toteutumasta (1000 euroa)

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta						
Tulot	2	11		11	9	-2
Menot	18	16		16	9	7
Netto	-16	-5		-5	0	5
Tarkastuslautakunta						
Tulot	1	0		0	0	0
Menot	17	22		22	18	4
Netto	-16	-22		-22	-18	4
Kunnanhallitus						
Tulot	3 949	3 612	27	3 639	3 606	-33
Menot	5 833	5 961	-53	5 908	5 556	352
Netto	-1 884	-2 349	80	-2 269	-1 950	319
Sosiaali- ja terveyslautakunta						
Tulot	2 739	2 454		2 454	2 782	328
Menot	19 121	18 794	1 040	19 834	20 650	-816
Netto	-16 382	-16 340	-1 040	-17 380	-17 868	-488
Sivistyslautakunta						
Tulot	397	273	7	280	490	210
Menot	6 322	6 561	-108	6 453	6 331	122
Netto	-5 925	-6 288	115	-6 173	-5 841	332

Ympäristölautakunta

Tulot	4 028	4 042		4 042	3 998	-44
Menot	4 375	4 471	-60	4 411	4 219	192
Netto	-347	-429	60	-369	-221	148

Yhteensä

				0		
Tulot	11 116	10 392	34	10 426	10 885	459
Menot	35 686	35 825	819	36 644	36 783	-139
Netto	-24 570	-25 433	-785	-26 218	-25 898	320

Talouden nettototeuman vertailu edellisvuoteen:

Tarkastuslautakunta	menolisäys 9,1 %
Kunnanhallitus	menovähennys 3,5 %
Sosiaali- ja terv.lautakunta	menolisäys 9,1 %
Sivistyslautakunta	menovähennys 1,4 %
Ympäristölautakunta	menovähennys 36,5 %

Kaikkiaan käyttötaloustulot vähentyivät 2,1 %, käyttötalousmenot kasvoivat 3,1 % ja käyttötalousnetto kasvoi 5,4 %.

muutos ed. vuodesta %

Toimintatuotot

Myyntituotot	-3,4
Maksutuotot	0,2
Tuet ja avustukset	13,4
Muut tuotot	-6,9

Toimintakulut

Henkilöstömenot	2,0
Palvelujen osto	7,5
Aineet ja tarvikkeet	-6,4
Avustukset	3,6
Muut kulut	-4,8

2.2 Keskusvaalilautakunta

Tehtävä:

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Vaalien erilaiset valmistelutoimenpiteet.
- Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastus.
- Kunnallisvaaleissa lisäksi ehdokashakemusten vastaanotto ja tarkastaminen, ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen, ennakkoäänien laskenta ja kaikkien äänten tarkastuslaskenta, tiedottaminen, vaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Europarlamenttivaalit 2009, eduskuntavaalit 2011, presidentinvaali 2012, kunnallisvaalit 2012

Toteutuminen:

- Europarlamenttivaalit toimitettiin kesäkuussa 2009. Ennakkoäänestys järjestettiin pääkirjastossa.

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	2	11		11	9	-2
Tuet ja avustukset	0	8		8	8	0
Myyntituotot	2	3		3	1	-2
Muut tuotot				0		0
Toimintamenot	18	16		16	9	7
Palkat	11	9		9	6	3
Henkilösivukulut	1	1		1	1	0
Aineet ja tarvikkeet	3	4		4	1	3
Muut palvelut	3	2		2	1	1
Toimintakate	-16	-5		-5	0	5

2.3 Tarkastuslautakunta

Tehtävä:

Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

- Valtuuston päätettäväksi tulevien hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelu.
- Valtuuston kunnalle eri toimintayksiköille ja kuntakonserniin kuuluville yhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi.
- Kunnan eri toimintojen tarkoituksenmukaisuuden arviointi.
- Ulkopuolisen tilintarkastajan työn seuranta.

Toiminnan painopistealueet

- Talouden ja erityisesti neljännesvuosiseurannan oikeellisuuden seuraaminen
- Investointien toteutuminen
- Konserniyritykset
- Budjetoinnin tarkkuus

Toteutuminen

- Tarkastuslautakunta valmisteli kunnan tilintarkastajan kilpailutuksen huomioiden tässä yhteydessä myös kunnan ja kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen tilintarkastuksen yhteensovittamisen ja teki esityksen valtuustolle kunnan tilintarkastajan valitsemisesta kaudelle 2009-2012.
- Hyväksynyt tilintarkastajan vuosia 2009-2012 koskevan tarkastussuunnitelman ja seurannut tarkastussuunnitelman toteutumista.
- Lautakunta on käsitellyt tilintarkastajan raportin.
- Kunnan sisäisen valvonnan ohje on hyväksytty kunnanhallituksessa 16.3.2009.
- Sisäisen valvonnan raportteja lautakunnalle ei ole toimitettu.
- Viranhaltijoiden kuuleminen toimintavuoden aikana.

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	0	0		0	0	0
Toimintamenot	16	22		22	18	4
Palkat	4	5		5	6	-1
Henkilösivukulut	0	1			1	-1
Aineet ja tarvikkeet	0	0		0	0	0
Muut palvelut	12	16		16	11	5
Toimintakate	-16	-22		-22	-18	4

2.4 Kunnanhallitus

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	3949	3612	27	3639	3606	-33
Tuet ja avustukset	314	345		345	326	-19
Maksutulot	365	324	27	351	328	-23
Myyntitulot	3139	2857		2857	2 860	3
Vuokratuotot	1	2		2	1	-1
Henkilöstökorvaukset	81	84		84	43	-41
Muut tulot	49	0		0	48	48
						0
Toimintamenot	5833	5961	-53	5908	5556	352
Palkat	3118	3226	-23	3203	2 906	297
Henkilösivukulut	957	932	-3	929	928	1
Aineet ja tarvikkeet	51	71		71	72	-1
Asiakaspalvelut	110	43		43	96	-53
Muut palvelut	1031	1027	-8	1019	967	52
Vuokrat	87	82	-1	81	68	13
Avustukset	432	500	-14	486	465	21
Muut kulut	47	80	-4	76	54	22
Toimintakate	-1884	-2349	80	-2269	-1950	319

Kunnanhallituksen vastuualueen tehtävä on johtaa kunnan kehityksen kannalta keskeisiä toimintoja ja linjauksia kunnanvaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Seutukunnallisesti Hankasalmi on vuodesta 2004 kuulunut Jyväskylän seutukuntaan. Seudullisessa yhteistyössä pääpainopiste on oman seutukunnan alueella.

Seutuyhteistyöstä keskeisin hanke edellisvuoden tapaan on ollut terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen muodostaminen. Hankasalmi on sitoutumassa Jyväskylän, Uuraisen ja Muuramen kanssa samaan yhteistoiminta-alueeseen, jossa Jyväskylä toimii isäntäkuntana.

Kunnanhallitus on päättänyt lähteä mukaan Jyväskylän isäntäkuntamallilla suunniteltavaan ympäristöterveydenhuollon, eläinlääkintähuollon ja ympäristösuojelun seudullisen järjestämisen valmisteluun.

Hankasalmen kunnan ja JYKESIN välinen yhteistyösopimus on irtisanottu 29.9.2009.

Yksi olennaisimmista seikoista kunnan kehittämisen ja palvelujen turvaamisen sekä niiden tarpeen kannalta on asukasluku ja sen kehittyminen. Vuoden 2008 lopussa asukasmäärä oli 5526. Vuoden 2009 lopussa vastaava luku oli 5515. Tulomuutto Hankasalmelle on suurempi kuin lähtömuutto. Positiivinen asia on se, että lapsia on vuon-

na 2009 syntynyt 53. Kuolleiden määrä oli suurempi kuin syntyneiden. Tilanne oli samankaltainen edellisvuonna.

2.4.1 Luottamushenkilöhallinto

Tehtävä:

Kunnan johtaminen ja edunvalvonta

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- valtuuston ja kunnanhallituksen tarvitsemien palvelujen tuottaminen
- kunnanjohtajan tehtävät
- kuntaorganisaation toiminnan kehittäminen ja strategiatyö
- kunnan edustaminen, edunvalvonta ja suhdetoiminta
- järjestöjen tukeminen, opiskelijastipendit ja strategisesti tärkeiden tapahtumien tukeminen
- joukkoliikenteen tukeminen
- vesihuoltoavustukset

Toiminnan painopistealueet vuonna 2008 ja suunnittelukaudella:

- valtuustokauden strategian seuranta ja sen mukaisten toimenpiteiden ja tavoitteiden eteenpäin vienti ja seuranta
- kunta- ja palvelurakennemuutoksen edellyttämät toimenpiteet
- hyvinvointistrategian toimeenpano
- haja-asutusalueiden vesihuoltohankkeiden edistäminen varattujen määrärahojen puitteissa
- luottamushenkilötoiminnan tukeminen ja kehittäminen sekä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen
- seudullisen kuntayhteistyön tiivistäminen ja seudullisten yhteistyöhankeiden eteenpäin

Toteutuminen:

- Valtuustokauden strategian toteutumista ja seurantatietoja on käsitelty tilinpäätöksen yhteydessä. Uuden strategian laadinta käynnistyi valtuustokauden alussa strategiaseminaarilla. Strategialuonnos on ollut kuntalaisten kommentoitavissa ja siitä on järjestetty kuntalaisilta. Strategia valmistuu 2010 keväällä.
- Hankasalmi on antanut valtioneuvostolle 15.3.2009 selvityksen puitelain velvoitteiden täyttymisestä ja ilmoittanut sitoutuvansa Jyväskylän, Uuraisten ja Muuramen kanssa samaan yhteistoiminta-alueeseen, joka toimii osana Jyväskylän uusia terveydenhuoltopalveluja.
- Hankasalmi on mukana Jyväskylän seudun maankäytön rakennemallin laadinnassa. Tämä on osa v.2007 hyväksyttyä kaupunkiseutusuunnitelman toteuttamista.
- Haja-asutusalueiden vesihuoltohankkeita avustettiin vuonna 2009 tuke-

malla Säkinmäen, Venekosken ja Viimamäen hankkeiden eteenpäin viemistä

- Luottamusmiehille järjestettiin seminaareja ja tuotettiin seuranta- ja informaatiomateriaalia mm. taloudesta, työllisyydestä, palvelurakennemuutuksesta.
- Seutuyhteistyössä pääpaino on ollut paras - hankkeen edellyttämien palvelujen järjestämisessä

Toiminnalliset tavoitteet

- Kunnan sääntöjen ajantasaistaminen.
Hallintosääntö on uusittu 2008 ja tarkennettu tarpeen mukaan, sisäisen valvonnan ohje on valmistunut 2009.
- Valtuustokauden strategia
Valtuustokauden strategia valmistuu kevään 2010 aikana.
- Hyvinvointistrategia
Hyvinvointistrategian osastrategioista v. 2009 valmistui Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.
Hyvinvointistrategian laadinta siirtyy.

Omistajapoliittinen tavoite

- Konserniohjeiden laadinta
Konserniohje on valmistunut ja valtuusto käsittelee konserniohjeet vuoden 2010 ensimmäisessä kokouksessa.
- Raportoinnin kehittäminen
Konserniyhtiöt raportoivat säännöllisesti konserniohjeen käyttöönoton myötä.

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	12	0		0	0	0
Menot	570	575	-14	561	601	-40
Netto	-558	-575	14	-561	-601	-40

2.4.2 Hallintopalvelut

Tehtävä:

Yleishallinto-, henkilöstöhallinto-, talous- ja atk-palveluiden tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- kunnanvaltuuston ja -hallituksen kokousten valmistelu ja päätösten täytäntöönpano

- kunnan neuvonta, puhelinvaihe ja yleinen tiedotus
- virka- ja työsuhdeasian hoito sekä henkilöstön ja työyhteisöjen kehittäminen
- keskusarkiston ylläpito
- taloushallinnosta ja palkanlaskennasta vastaaminen
- tietohallinnon ylläpidosta ja kehittämisestä sekä atk—tuesta vastaaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- henkilöstöstrategian toteutumisen seuranta sekä uuden strategian laadinta
- sisäisen valvonnan kehittäminen sekä sääntöjen ja ohjeiden tarkistaminen
- sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittäminen, intranet ja nettisivut
- talousarvion toteutumisen seurannan edelleen kehittäminen
- työilmapiirikartoituksesta saatujen tulosten jatkotyöstäminen

Toteutuminen:

- Henkilöstöstrategian toteutumista seurataan henkilöstökertomuksen kautta. Uuden strategian laadinta valmistellaan uuden kuntastrategian valmistumisen jälkeen.
- Kunnan tiedotuslehti julkaistiin 4 kertaa vuoden 2009 aikana. Hanka-Uutiset -palstan kävijämäärä on pienentynyt. Kunnan palveluopas 2009-2012 valmistui syksyllä. Intranet on otettu käyttöön ja sisältöä kehitetään vähitellen. Nettisivujen uudistaminen siirtyy tulevalle vuodelle.
- Sisäinen valvonnan kehittämistä, sääntöjen ja ohjeiden tarkistamista jatketaan. Sisäisen valvonnan ohje on laadittu ja valmistunut tammikuussa 2009. Talousarvion täytäntöönpanoon liittyviä tämentäviä ohjeita on annettu.
- Talousarvion toteutuman ennustettavuutta on voitu lisätä mm. pilkkomalla tulospaikkoja ja analysoimalla tarkemmin niitä tulosalueita, jotka poikkeavat talousarviosta. Sisäinen laskutus toimii kuukausittain.
- Asiakirjahallinnon sähköisten liitteiden hallintaa on parannettu ja lautakuntien liitteet on poikkeuksetta sähköisessä muodossa.
- Työyhteisöjen kehittäminen on jatkettu edellisen vuoden tapaan.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011
Tehokas palvelutuotanto	nettomeno % kunnan kokonaisme-	3,2	3,1	3,6	2,97	3,6	3,6

noista

Kunnan yleisen tiedotuksen parantaminen	Hanka-Uutiset palstan kävijämäärät (kävijäseuranta)/ kuukausi	270	320	330	176	350	400
Moitteeton yleishallinto	Kunnanvaltuuston ja -hallituksen ja sen alaisten viranhaltijoiden päätöksistä tehdyt valitukset	0	0	2	1	2	2

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Talouspalvelut						
Tulot	1	0		0	0	0
Menot	203	214	-2	212	207	5
Netto	-202	-214	2	-212	-207	5
Atk-palvelut						
Tulot	0	0		0	0	0
Menot	161	193		193	172	21
Netto	-161	-193		-193	-172	21
Yleinen edunvalvonta ja kuluttajaneuvonta						
Tulot	46	6	27	33	47	14
Menot	46	6		6	4	2
Netto	0	0	27	27	43	16
Kunnallisverotus						
Tulot	0	0		0	0	0
Menot	114	124		124	119	5
Netto	-114	-124		-124	-119	5
Yleishallinto						
Tulot	33	19		19	32	13
Menot	230	269	-8	261	240	21
Netto	-197	-250	8	-242	-208	34
Henkilöstöhallinto						
Tulot	71	50		50	82	32
Menot	160	183	-6	177	189	-12
Netto	-89	-133	6	-127	-107	20
Hallintopalvelut yhteensä						
Tulot	151	75	27	102	161	59
Menot	914	989	-16	973	931	42
Netto	-763	-914	43	-871	-770	101

2.4.3 Kehittämispalvelut

Tehtävä:

On luoda edellytyksiä yrittämisen ja asumisen kuntana kehittymiseen. Työllisyyden edistäminen, maatalouden ja maaseutuelinkeinojen kehittämistyö sekä maatalouslomituksen järjestäminen.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Yritystoiminnan toimintaedellytysten parantaminen.
- Uuden yritystoiminnan rekrytointi.
- Hyvän yhteistyön vahvistaminen yrityksiin ja eri sidosryhmiin.
- Kunnallisesta työllistämisestä vastaaminen.
- Maatilatalouden toimintaedellytysten vahvistaminen mm. sukupolvenvaihdoksia ja investointeja edistään.
- Lomitushallinnosta vastaaminen viiden kunnan alueella.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Yksi uusi yritys tai olevan yrityksen laajennus ysitien yritysputkeen.
- Uuden elinkeino- ja työllisyysstrategian toteuttaminen.
- Pienmäen asuinalueen kaavoitustyön toteutus yhteistyössä ympäristötoimen kanssa sekä tonttimarkkinoinnin suunnittelu.
- Teollisuusmaan hankinta ysitien yritysputkesta.
- Matkailun kokonaissuunnitelmaan liittyvien toimenpiteiden edistäminen.
- Työllisyyttä edistävien toimenpiteiden jatkaminen, työttömyysaste <11%.
- Uusien hankkeiden valmistelu / toteutus.
- Maatilatalouden sukupolvenvaihdosten ja uusien investointien käynnistäminen.
- Lomitushallinnon kehittäminen ja uudet rekrytoinnit.
- Lomittajien tilakohtaisen koulutuksen kehittäminen ja uuden toimintamallin suunnittelu.

Toteutuminen:

- Biokaasuhankkeen kannattavuusselvitys valmistui.
- Laajakaistahankkeen toisen vaiheen valmistelu käynnistyi.
- Valmisteltiin palveluyrittäjien kehittämishanke, joka käynnistyi loppuvuodesta. Mukana 12 yrittäjää.
- Toteutettiin Hankasalmella aloittavan yrittäjän koulutushanke, johon osallistui 8 henkilöä.
- Pienmäen asemakaavoitustyö valmistui. Alueen markkinoinnin käynnistämiseksi tutustuttiin Petäjäveden okt-näyttelyyn.
- Hatakan yritystaloon (Entinen Katapinen halli) uusien yrittäjien etsi-

minen ja tilojen esittely. Tiloissa toimii kuusi yrittäjää.

- Niemisjärven grilliin uuden yrittäjän etsiminen yhteistyössä omistajan kanssa.
- Asemalla aloitti uusi pesula (ent. kehyskeitaan tilat)
- Uusia yrityksiä syntyi 27 kpl ja yrityksiä lopetti 18 kpl.
- Vuoden keskimääräinen työttömyys oli 12,0 % (v-08 9,5%)
- Työllisyystyöryhmän työn painopisteenä oli nuorisotyöttömyyden alentaminen sekä yli 500 päivää työttömänä olleiden työllistyminen. Käynnistettiin uutena nuorten ohjaava koulutus. 4H:lla välitän hanke, joka toimii välityömarkkinat kehittämishankkeen alla.
- Maatalouden sukupolvenvaihdoksia toteutui 10 kpl
- ELY-Keskuksen rahoituspäätöksiä maatilatalouden investointeihin saatiin 7 kpl.
- Lomitushallinnon esimieskoulutus aloitettiin ja sitä jatketaan vielä vuonna 2010.
- Vakituksia lomittajia palkattiin kaksi ja yksi oppisopimustyöntekijä.
- Tilakohtaista koulutusta ei voitu toteuttaa.
- Terveystenhuollon kanssa suunniteltiin kuntoutusjaksoja lomittajille ja laajennettiin työterveyshuollon toimintaa, jotta lomittajien sairauslomat saataisiin vähenemään ja työssä jaksamista parannettua.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Yrittämisen edellytysten parantaminen	Yritysten määrän muutos nettona	+7	+10	+10	+10	+10	+10
Asukasohjan kasvataminen	Väestömäärän muutos	+18	+20	-11	+20	+20	+20
Maatilayritysten määrä vähenee hitaammin, kuin keskimäärin K-S	Toteutuneet sukupolvenvaihdokset	+3	+8	+10	+8	+8	+8
Lomituspäivien kokonaismäärän kehitys	Lomituspäivien määrä	18815	18200	17243	16280	15880	15000
Työ hyvinvoinnin lisääminen (lomitus)	Sairauspoissaolosten määrä htv	9	8	8,75	8	8	7,5

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkema
Elinkeinopalvelut						
Tulot	64	0		0	10	10
Menot	284	436	-12	424	252	172
Netto	-220	-436	12	-424	-242	182
Maaseutupalvelut						
Tulot	2	0		0	1	1

Menot	94	103	-1	102	94	8
Netto	-92	-103	1	-102	-93	9
Lomituspalvelut						
Tulot	3 396	3 208		3 208	3 153	-55
Menot	3 351	3 208	-10	3 198	3 079	119
Netto	45	0	10	10	74	64
Kunnallinen työllistäminen						
Tulot	173	202		202	209	7
Menot	466	523		523	526	-3
Netto	-293	-321		-321	-317	4
Tukityöllistäminen yrityk- siin						
Tulot	151	127		127	72	-55
Menot	154	127		127	73	54
Netto	-3	0		0	-1	-1
Kehittämispalvelut yhteen- sä						
Tulot	3 786	3 537	0	3 537	3 445	-92
Menot	4 349	4 397	-23	4 374	4 024	350
Netto	-563	-860	23	-837	-579	258

2.5 Sosiaali- ja terveyslautakunta

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	1 657	1 478		1 478	1 646	168
Tuet ja avustukset	357	287		287	381	94
Maksutulot	1 093	1 039		1 039	1 065	26
Myyntituotot	55	32		32	46	14
Vuokratuotot	0	0		0	0	0
Henkilöstökorvaukset	66	79		79	84	5
Muut tulot	86	41		41	70	29
Toimintamenot	8 770	8 439	660	9 099	9 214	-115
Palkat	3 010	3 086	5	3 091	3 195	-104
Henkilösivukulut	1 053	1 069	2	1 071	1 083	-12
Aineet ja tarvikkeet	201	198		198	200	-2
Asiakaspalvelut	1 407	1 294	310	1 604	1 607	-3
Muut palvelut	1 113	1 029	95	1 124	1 109	15
Vuokrat	280	278		278	256	22
Avustukset	1 701	1 484	248	1 732	1 747	-15
Muut kulut	5	1		1	17	-16
				0		
Toimintakate	-7 113	-6 961	-660	-7 621	-7 568	53

2.5.1 Sosiaalipalvelut

Tehtävä:

Kehitysvamma-, lastensuojelu-, vammais-, ja sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen järjestäminen ja niihin liittyvä sosiaalityö

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kehitysvammapalveluilla autetaan asiakkaita, joiden toimintakyky on häiriintynyt synnynnäisestä tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi.
- Lastensuojelulla turvataan lapsen oikeus turvalliseen ja virkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja vaikutetaan kasvuolosuhteisiin sekä tuetaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja toteutetaan yksilö- ja perhekohtaista lastensuojelua.
- Vammaispalveluilla edistetään vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja omaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa.
- Myöntämällä toimeentulo- ja elatustukea, jotka ovat viimesijaista taloudellista tukea, sekä toteuttamalla aikuissosiaalityötä ja palveluohjauksellista työtä tuetaan, ohjataan ja neuvotaan asiakkaita omatoimisuuteen ja itsenäiseen selviytymiseen, mikäli asiakkaan omat voimavarat tai tulot eivät riitä.
- Myöntämällä omaishoidontukea sekä järjestämällä perhehoitoa ja asumispalveluja mahdollistetaan vanhusten ja vammaisten henkilöiden tarpeenmukainen hoito osana tarkoituksenmukaista palvelu- ja hoitoketjua.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Asiakkaan tarpeista lähtevän palveluketjuajattelun ja toimintatapojen kehittäminen lasten palveluista aikuisten palveluihin sekä avo- ja laitospalveluiden välillä.
- Yhteistyön lisääminen eri hallintokuntien ja lähikuntien välillä huomioiden kunta- ja palvelurakennemuutoksen tuomat vaatimukset ja seudulliset mahdollisuudet.
- Henkilökunnan vakiinnuttaminen, ammattitaidon ylläpitäminen ja työssä jaksamisen tukeminen.
- Työskentelyn ja toimintatapojen kehittäminen ja suuntaaminen ennistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tukemiseen.

Toteutuminen:

- Asiakkaiden palvelu- ja hoidon tarpeisiin vastattiin heidän yksilöllisen hoidon ja huollon tarpeen perusteella järjestämällä sosiaalipalveluja

kunnan omana toimintana sekä hankkimalla palveluja ostopalveluina sekä yksilökohtaisilla maksusitoumuksilla.

- Sosiaalityössä lastensuojelua ja päihdehuoltoa ja -hoitoa pyrittiin toteuttamaan ensisijaisesti avohuollollisin keinoin sekä suuntaamalla työskentelyä entistä enemmän varhaiseen tunnistamiseen ja tukemiseen sekä ennaltaehkäisevään työhön; lastensuojelussa välttämättömät sijoitukset toteutettiin lastensuojelulain mukaisesti.
- Vammaispalvelujen subjektiivisiin oikeuksiin perustuvat palvelut ja etuudet toteutettiin esiintyneen tarpeen mukaisesti; kuljetuspalvelujen myöntämiskriteerit uudistettiin.
- Toimeentulotuen menot nousivat edellisvuodesta yleisen huonon taloustilanteen sekä työttömyyden ja lomautusten vuoksi. Toimeentulotuen myöntämisen soveltamisohjeet uudistettiin ja otettiin käyttöön 1.1.2009 alkaen. Elatustuki ja sen maksatus siirtyi KELAlle huhtikuun 2009 alusta alkaen.
- Kuntouttavan työtoiminnan ja palveluohjauksen toimintamallia kehitettiin edelleen yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien ja yhteistyökumppaneiden kesken. Palveluohjaajan määräaikaista työsuhdetta jatkettiin edelleen. Olemalla mukana Aikuissosiaalityön kehittämishankkeessa saatiin aikuissosiaalityöhön, palveluohjaukseen ja vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien aktivointiin ja sosiaaliseen kuntoutukseen liittyvää lisäosaamista.
- Sosiaalitoimi oli vahvasti mukana laatimassa *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa* sekä osallistui kunnan *Hyvinvointistrategian* ja *Kuntastrategian* laadintaan.
- Seudullista yhteistyötä jatkettiin sosiaalityön, vammaispalvelujen, toimeentuloturvan ja avopalvelujen palvelujen ja toimintojen osalta olemalla mukana kehittämishankkeissa, hankkimalla seudullisia erityispalveluja ostopalveluilla ja kuntasopimuksiin perustuen sekä osallistumalla kunta- ja palvelurakenteiden uudistamiseen liittyvään suunnittelu- ja kehittämistyöhön.
- Toiseen sosiaalityöntekijän virkaan saatiin kelpoisuusehdot täyttävä sosiaalityöntekijä, joka aloitti virassaan syyskuussa 2009. Sosiaalipalvelujen tulosityksikön sisällä tapahtui työkiertoa sekä uudenlaisia tehtäväjärjestelyjä sijaisjärjestelyjen myötä. Sosiaalitoimiston sisäistä työyhteisön kehittämistyötä työilmapiirin parantamiseksi jatkettiin edelleen. Työntekijöiden ammattitaitoa ja työhyvinvointia ylläpidettiin osallistumalla koulutuksiin ja työkokouksiin sekä järjestämällä tyhy-päiviä ja liikuntailtapäiviä.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Asiakasnäkökulma Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyyskysely sosiaalipalvelujen asiakkaille tyytyväisyys %	85	>80	ei tehty	>80	>80	>80
Prosessinäkökulma Taloudellisuus/tuottavuus €/suorite	Sosiaalipalvelujen kulut (netto)/asukas (3388778 €/5524 asukasta) Uusi mittari: Toimeentulotuki, netto-€/asukas (520205 €/5524 asukasta)	580 (5506 as.) -	537 (5506 as.) 92 (5506 as.)	613 (5524 as.) 94	554 96	582 101	610 106
Vaikuttavuusnäkökulma Kohdentuvuus/resursien suuntaaminen tarpeiden mukaisesti	Sosiaalipalvelujen asiakkaiden osuus kunnan väestöstä (n. 1160 asiakkuutta/5524 as.), % Uusi mittari: Toimeentulotukea saaneet henkilöt, % asukkaista (545 henk./5524 asukasta)	21 -	16 (5506 as.) 9,6 (531/5506)	21 (5524 as.) 9,9 (545/5524)	16 9,0	16 9,0	16 9,0
Henkilöstönäkökulma Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaaminen	Työyhteisökierros, ka. välillä 1-5 Sosiaalitoimisto Toimintakeskus Koulutuspv/työntekijä, ka	4,4 - 3-10 ka.5	4-5 4-5 3-10	ei tehty 3-5 ka. 3,5	4-5 4-5 3-10	4-5 4-5 3-10	4-5 4-5 3-10

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Hallinto ja toimisto						
Tulot	0	0		0	0	0
Menot	184	170		170	191	-21
Netto	-184	-170		-170	-191	-21
Sosiaalityö						
Tulot	10	3		3	10	7
Menot	510	415	220	635	687	-52
Netto	-500	-412	-220	-632	-677	-45
Vammaispalvelut						
Tulot	16	22		22	16	-6
Menot	571	467	120	587	587	0
Netto	-555	-445	-120	-565	-571	-6
Toimeentuloturva						
Tulot	400	315		315	417	102
Menot	1014	850	120	970	940	30
Netto	-614	-535	-120	-655	-523	132
Asuntola-toimintakeskus						
Tulot	51	52		52	51	-1
Menot	331	352		352	326	26
Netto	-280	-300		-300	-275	25
Kuntouttava työtoiminta						
Tulot	13	12		12	9	-3
Menot	33	27	7	34	40	-6
Netto	-20	-15	-7	-22	-31	-9
Avopalvelut						
Tulot	278	239		239	231	-8
Menot	1331	1322	90	1 412	1352	60
Netto	-1053	-1083	-90	-1 173	-1121	52
Sosiaalipalvelut yhteensä						
Tulot	768	643		643	734	91
Menot	3 974	3 603	557	4 160	4 123	37
Netto	-3 206	-2 960	-557	-3 517	-3 389	128

2.5.2 Kotihoito ja vanhustyö

Tehtävä: Hoito- ja huolenpitopalvelujen tuottaminen kotona

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kotihoito edistää kunnan asukkaiden hyvinvointia ammattitaitoisilla ja kokonaisvaltaisilla hoito- ja huolenpitopalveluilla yhteistyössä omaisten ja muiden tahojen kanssa ja tukee asukkaiden omatoimisuutta.
- Vanhainkodin toiminta-ajatuksena on antaa hoitoa ja huolenpitoa kodinomaisissa olosuhteissa vanhuksille, jotka eivät enää selviydy tukitoimienkaan avulla omassa kodissaan, sekä tarjota lyhytaikaishoitoa omaishoidon ja kotihoidon turvin kotona asuville ikäihmisille.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Vanhusten palvelurakenteen muuttaminen avohoidon suuntaan vahvistamalla kotihoitoa ja palveluasumista sekä toteuttamalla muita Vanhuspalvelujen strategian linjauksia, tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia.
- Oikean hoidonporrastuksen ja palveluprosessien sujuvuuden mahdollistaminen ja varmistaminen.
- Kotihoidon ennalta ehkäisevät kotikäyntien ja terveystarkastusten toteuttaminen kalenterivuonna 80 v täyttävien luona.
- Dementiahoidon sisällöllinen kehittäminen ja laajentaminen.
- Vanhuspalveluiden kehittäminen seudullisena yhteistyönä.

Toteutuminen:

- Vanhainkodin muuttamista palveluasumiseksi valmisteltiin vuoden 2009 aikana. Määräaikaisia työsuhteita vakinaistettiin kotihoidossa kolme henkilöä ja vanhainkodilla yksi henkilö. Vanhuspalvelujen strategiset linjaukset toteutettiin vuonna 2009 pääosin suunnitelman mukaisesti (erillinen selvitys).
- Hoidon porrastamiseksi ja hoidon sujuvuudeksi aloitettiin palvelurakenteen tarkastelu yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Esitys palvelurakenteen uudistamiseksi valmistuu maaliskuussa 2010.
- Ennalta ehkäisevät kotikäynnit toteutettiin 80 vuotta täyttävien luona. Ilmoitus haastatteluista lähetettiin 47 henkilölle ja 36 haastateltiin (erillinen selvitys).
- Dementiahoidon sisällöllistä kehittämistä on jatkettu Päivärannassa.
- Seudullista yhteistyötä ja vanhuspalvelujen sisältöjen ja menetelmien kehittämistä jatkettiin.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Asiakasnäkökulma Kotihoitoon pääsy 14 vrk:ssa Uusi tavoite: Palvelutarpeen arviointiin pääsy alle 7 vrk:ssa	jonotusaika vrk Uusi mittari: arviointiin pääsy %/yhteydenotot	heti	- 100	- 100	- 100	- 100	- 100
Prosessinäkökulma Taloudellisuus /Tuottavuus €/suorite	koho br/asiakas Uusi mittari: Kotihoito - br/asukas (5524) - br/kotihoidon käynti (59657) Vanhainkoti: - br/asukas (5524) - br/hoitopv (10274) Palveluasuminen ymp. vrk: br/asukas (5524) br. hoitopäivä 10274	7550 234 22 241 134 - -	- 247 24 245 126 - -	- 251 23 257 138 - -	- 253 25 - - 239 115	- 269 27 - - 240 115	- 283 28 - - 240 115
Vaikuttavuusnäkökulma Kohdentuvuus, vanhuspalvelujen piirissä %	Yli 75-vuotiaista vanhuspalvelujen piirissä, % Vanhainkodilla Rava yli 3,00, % (tavoite) Uusi mittari: Kotihoidon asiakkaiden RAVA 1,5 – 2,49, % asiakkaista (tavoite)	34 37 -	25 80 -	- - 63	- - 80	- - 80	- - 80

Henkilöstönäkökulma Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaami- nen	Työyhteisökiekko, ka. välillä 1-5						
	- koho	3,0	>4	ei	>4	>4	>4
	- vanhainkoti	3,3	>3,5	ei	-	-	-
	- pal.as.	-	-		>4	>4	>4

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Hoito- ja huolenpito- palvelut						
Tulot	180	146		146	179	33
Menot	1 090	1 132	5	1 137	1 135	2
Netto	-910	-986	-5	-991	-956	35
Tukipalvelut						
Tulot	199	168		168	205	37
Menot	271	234		234	275	-41
Netto	-72	-66		-66	-70	-4
Päivätoimintakeskus						
Tulot	22	35		35	20	-15
Menot	108	121		121	134	-13
Netto	-86	-86		-86	-114	-28
Palveluasunnot						
Tulot	5	7		7	6	-1
Menot	203	226		226	253	-27
Netto	-198	-219		-219	-247	-28
Vanhainkoti						
Tulot	259	266		266	282	16

Menot	1 340	1 347		1 347	1 418	-71
Netto	-1 081	-1 081		-1 081	-1 136	-55
Kotihoito ja vanhustyö yhteensä						
Tulot	665	622		622	692	70
Menot	3 012	3 060	5	3 065	3 215	-150
Netto	-2 347	-2 438	-5	-2 443	-2 523	-80

2.5.3 Päivähoito

Tehtävä:

Varhaiskasvatuksen järjestäminen lapsille ennen oppivelvollisuuden alkamista ja esiopetuksen järjestäminen niille lapsille, jotka tarvitsevat päivähoitopalveluja esiopetuksen lisäksi.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Päivähoitoa järjestetään eri elämäntilanteissa olevien perheiden lapsille lasten kasvun, kehityksen ja oppimaan oppimisen tukemiseksi.
- Järjestämispaikkoina ovat päiväkodit, ryhmäperhepäivähoito, lasten kotona tapahtuva perhepäivähoito ja hoitajan omassa kodissa tapahtuva perhepäivähoito.
- Kunta tukee vanhempia maksamalla lasten kotona tapahtuvasta hoidosta kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Asiakaslähtöisen toimintatavan toteuttaminen.
- Varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen käynnistäminen.
- Henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen.
- Päivähoidon puolipäivä/osapäivätoiminnan ja avoimen kerhotoiminnan kehittäminen yhteistyötahojen kanssa.
- Erityispäivähoidon kehittäminen.

Toteutuminen:

- Asiakaslähtöisen toimintatavan toteuttamiseen on haettu eväitä Kasvatuskumppanuus koulutuksesta.
- Varhaiskasvatussuunnitelmien päivitys on käynnistynyt.
- Henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuksen kehittämisen apuna on käytetty VARKE (varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö) koulu-

tuksia.

- Päivähoidon puolipäivä/osapäivätoiminnan ja avoimen kerhotoiminnan kehittäminen yhteistyötahojen kanssa ei ole toteutunut.
- Erityispäivähoidon kehittämisessä on toteutunut päiväkoteihin ryhmäavustajien vakinaistaminen sekä koulun Kelpo-hankkeen yhteydessä päiväkotien esikouluryhmissä on käynyt kerran viikossa koulun erityisopettaja.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Asiakasnäkökulma	Asiakaskysely palvelujen käyttäjille joka toinen vuosi	-	>85	-	>85	>85	>85
Prosessinäkökulma Taloudellisuus/ Tuottavuus/ €/suorite	Kunnallisen päivähoidon nettokustannukset / hoidossa olevat lapset 31.12. (1283099€/196 lasta/kk)	590	610	546	635	667	700
	Kunnallisen päivähoidon bruttokustannukset / hoitopaikat (1502637€/170 hoitopaikkaa/kk)	700€/kk	755	736	786	825	866
	Uusi mittari: Päivähoitopalvelut, br- € /asukas (1875833€/5524)	-	323	340	336	352	370
Vaikuttavuusnäkökulma Laadukkaan päivähoidon järjestäminen kumppanuudessa vanhempien kanssa	Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma käytössä % Uusi mittari: Hoidossa olevat lapset 31.12(196	90	95	97	95	95	95

	lasta) / % kunnan 0 -6 vuotiaista (377 lapsesta)	-	50	52	50	50	50
Henkilöstönäkökulma	Työyhteisökiekko	-	>4	3,88	>4	>4	>4
Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaami- nen	Koulutuspäivät / v.	3 -10	3 -10	5	3 -10	3 -10	3 -10

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Sillankorva						
Tulot	60	60		60	59	-1
Menot	490	469		469	503	-34
Netto	-430	-409		-409	-444	-35
Metsätähti						
Tulot	21	35		35	31	-4
Menot	221	254		254	250	4
Netto	-200	-219		-219	-219	0
Perhepäivähoito						
Tulot	108	93		93	104	11
Menot	627	624		624	614	10
Netto	-519	-531		-531	-510	21
Ryhmäperhepäivähoito						
Tulot	34	26		26	26	0
Menot	141	149		149	136	13
Netto	-107	-123		-123	-110	13
Lasten kotihoidontuki						
Tulot	0	0			0	0
Menot	304	280	98	378	373	5
Netto	-304	-280	-98	-378	-373	5
Päivähoito yhteensä						
Tulot	223	214		214	220	6
Menot	1 783	1 776	98	1 874	1 876	-2
Netto	-1 560	-1 562	-98	-1 660	-1 656	4

Terveystoimi

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	1 082	976		976	1 136	160
Tuet ja avustukset	28	0		0	36	36
Maksutulot	672	695		695	707	12
Myyntituotot	272	216		216	309	93
Vuokratuotot	0	0		0	0	0
Henkilöstökorvaukset	42	20		20	69	49
Muut tulot	68	45		45	15	-30
Toimintamenot	10 351	10 355	380	10 735	11 436	-701
Palkat	2 681	2 864		2 864	2 968	-104
Henkilösivukulut	889	938		938	939	-1
Aineet ja tarvikkeet	496	436		436	438	-2
Asiakaspalvelut	5 239	5 118	380	5 498	5 989	-491
Muut palvelut	696	648		648	746	-98
Vuokrat	308	306		306	307	-1
Avustukset	32	45		45	40	5
Muut kulut	10	0		0	9	-9
				0		
Toimintakate	-9 269	-9 379	-380	-9 759	-10 300	-541

2.5.4 Avoterveydenhuolto

Tehtävä:

Avoterveydenhuollon palveluiden tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Koko terveystoimen toiminta-ajatus on mahdollisimman kattavien ja laadukkaiden perusterveydenhuollon palvelujen järjestäminen kuntalaisille ja tarpeen mukaan niitä tarvitseville. Toiminta toteutetaan yksilöllisyyden, hoidon turvallisuuden, tasavertaisuuden, taloudellisuuden ja joustavuuden periaatteet huomioiden.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Kansanterveydellisesti merkittävien sairauksien ennaltaehkäisy maakunnallista terveyden edistämisen suunnitelmaa tukien.
- Henkilöstöryhmien välisen työnjaon kehittäminen ja selkeyttäminen edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.
- Muistihoitaja- ja muiden hoitajan vastaanotto toimintojen edelleen kehittäminen suunnitelmakaudella.
- Työterveyshuollon laadukkaiden palveluprosessien kehittäminen.

- Toimivat lääkehuollon- ja laboratoriopalveluiden kehittäminen yhteistyössä KSSHP:n kanssa.
- Ammatillisen osaamisen tukeminen edellä mainittujen toimintojen kehittämiseksi.

Toteutuminen:

Vastaanotto:

- Merkittävien kansansairauksien ennaltaehkäisyyn kiinnitettiin edelleen huomiota keskittämällä terveydenhoitaja/sairaanhoitaja vastaanotto-toimintaa sydän- ja verisuoni- sekä diabetespotilaiden hoitoon.
- Työnjakoa ja sairaanhoitajavastaanottoja kehitettiin edelleen, hoitajien koulutuksia keskitettiin erityisesti kansansairauksien hoitoon ja hoitajavastaanottoja toimi muisti-, päihde-, sydän-, astma- sekä diabeteshoidossa. Sairaanhoitajavastaanotto kehittyi ajanvaraus- sekä päivystystoiminnassa, vastaanotolla tehtiin pienempiä hoitotoimenpiteitä, hoidettiin ja tutkittiin tavallisimpia äkillisiä sairauksia, tehtiin hoitotoimenpiteitä sekä toteutettiin kansansairauksien ehkäisyä ja hoitoa.
- Lääkehoitosuunnitelma päivitettiin.
- Vastaanoton hoitohenkilöstö osallistui puhelinohjaus/neuvonta-koulutukseen, jonka järjesti Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Influenssa A(H1N1)- epidemia ns. sikainfluenssaepidemia leimasi koko terveystoimintayhteisön tulosalueen syksyn 2009 toimintaa. Laajamittainen rokotuskampanja sekä loka-marraskuun aikainen infektiopotilaiden määrän kasvu kyettiin hallitsemaan kohtalaisen hyvin. Väestön tiedon tarve oli suuri, mihin pyrittiin vastaamaan mm. monipuolisella tiedottamisella.
- Hoitotakuun mukainen hoitoonpääsy ei toteutunut ajoittain ei-kiireellisissä tapauksissa johtuen lääkäri-vajeesta.
- Osastonhoitaja toimi 3 kk:tta oman työnsä ohella johtavan hoitajan sijaisena, joka vaikutti resursseja vähentäen avovastaanotto-toimintaan.

Laboratorio:

- Laboratoriopalveluiden osto Keski-Suomen sairaanhoitopiiristä toteutui tavoitteiden mukaisesti.

Röntgen:

- Röntgenyksikön auditointi suoritettiin joulukuussa 2009. Ulkopuolinen riippumaton auditoija arvioi röntgenyksikön toiminnan. Hankasalmen terveyskeskuksen röntgen sai positiivisen palautteen. Kuvanlaatu on korkeatasoinen ja rajauksien käyttö kuvauksissa esimerkillestä. Röntgenissä on selvästi paneuduttu laatu-järjestelmän kehittämiseen. Laatukäsikirja on erittäin selkeä, kattava ja helppolukuinen. Lisäksi itsearviointeja on tehty kiittävästi. Röntgen toimi ilman sijaista hoitajan loma-aikoina, palveluita ostettiin Laukaan terveyskeskuksesta.

Fysioterapia:

- Toiminta toteutui käytettävissä olevilla resursseilla. Lomien aikana ei ollut sijaista käytettävissä.

Lääkekeskus:

- Terveyskeskuksen lääkehuolto siirtyi vuoden alusta Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin apteekin järjestettäväksi, toiminta sujui mallikkaasti.

Terveysterveystajajat:

- Lastenneuvolatoimintaa kehitettiin edelleen keskittämällä vastaanottoa yhdelle terveydenhoitajalle.
- Terveyskeskus on mukana Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen FinIp-rokotetutkimuksessa. THL seuraa tarkasti tutkimuksen etenemistä jatkaisessa terveyskeskuksessa THL:ään saapuneiden suostumuslomakkeiden perusteella. Tutkimuksen tavoite, joka on kirjattu myös yhteistyösopimukseemme, on saada tutkimukseen osallistumaan 80 % alle 7 kk ikäisistä ja 60 % 7-18 kk ikäisistä lapsista.
- Lastenneuvolan/ kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat osallistuvat PoHeFa (Policy, Health and family Learning) – hankkeeseen 2009–2011- EU:n rahoittama kansainvälinen 3- vuotinen hanke lasten yli-painon ennaltaehkäisyyn.
- Lastenneuvolan/ kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat ovat mukana Suomalaisen ruokakulttuurin edistämishjelmassa Sapere. Sapere on lasten ruoka- ja ravitsemus kasvatusmenetelmä.
- Kouluterveydenhuoltoon lisättiin terveydenhoitajatyöpanosta 1pv/vk, joka käytettiin pienten koulujen hyväksi. Näin Kuuhankavedenkoululle saatiin kokoaikainen työntekijä.
- Kouluterveydenhoitajan yhteistyö sosiaali- ja sivistystoimen edustajien kanssa oli merkittävää varsinkin haasteellisempien tilanteiden kanssa.

Työterveyshuolto:

- Lääkäripalveluja ostettiin edelleen n. 20 t/vk MedOnelta.
- Työttömien terveystarkastuksia jatkettiin edelleen.
- Työterveyshuollon prosesseja kehitettiin, mm. asiakkaiden kanssa tehtävät sairaanhoitosopimukset lisääntyivät tuplasti.
- Työterveyshuolto jatkoi STM:n rahoittamassa ja Työterveyslaitoksen organisoimassa SEITTI - hankkeessa (vv. 2008-2012). Hankkeessa tehostetaan kunnallisen työterveyshuollon liittymistä perusterveydenhuollon toimintaan. Hankkeessa järjestyi lukuisia seminaari- ja koulutuspäiviä työterveyshenkilöstölle.
- Työterveyshuolto muutti väistötiloihin sisäilmaongelmien vuoksi aseman neuvolaan elokuussa.

Koko terveyskeskus:

- Keskitettyä koko henkilöstölle suunnattua koulutusta järjestettiin muun muassa elvytyksestä, toisaalta täydennyskoulutusvelvoite ei toteutunut koko henkilöstön kohdalla.
- Hoitohenkilöstön lääkehoidon osaamista selvitettiin ”TOOL – osaamismittarilla” Jyväskylän aikuiskoulutuskeskuksen toimesta.
- Henkilöstöä osallistui viikoittain vuoden aikana Jyväskylän terveyskeskuksen yhteistoiminta-alueen suunnitteluun, mm. johtavan hoitajan, osastonhoitajan ja johtavan lääkärin työpanosta kuluttaen.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Palveluiden saatavuus ja suunnitelmallisuus painopistealueiden mukaisesti tai ohjaamana	1. Vastaanoton hoito-henkilö-kunnan ja terveydenhoitajien työnkuvan selkiyttäminen aikuisten terveys-neuvonnassa	tot	tot	tot			
	2. Työterveyshuollon asiakasyritysten palvelut toteutuvat tehdyn sopimuksen mukaisesti	ei tot	tot	tot			
Palvelutarpeita vastaava ammattitaitoinen, osaava ja hyvinvoiva henkilökunta	3. Täydennyskoulutus 3 – 10 pv /henkilö/vuosi	ei tot	tot	tot			
Ajantasainen talousseuranta	4. Vastuualueittain kuukausikohtainen seuranta ja seurannan analyysi talousarvion toteutumisesta	tot	tot	tot			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Hallinto						
Tulot	7	0		0	3	3
Menot	157	176		176	148	28
Netto	-150	-176		-176	-145	31
Terveysneuvonta						
Tulot	3	0		0	27	27
Menot	192	205		205	239	-34
Netto	-189	-205		-205	-212	-7
Työterveyshuolto						
Tulot	200	215		215	257	42
Menot	218	268		268	287	-19
Netto	-18	-53		-53	-30	23

Vastaanotto						
Tulot	164	164		164	161	-3
Menot	1 563	1 488		1 488	1 478	10
Netto	-1 399	-1 324		-1 324	-1 317	7
Täydentävät palvelut						
Tulot	78	14		14	28	14
Menot	475	380		380	379	1
Netto	-397	-366		-366	-351	15
Avoterveydenhuolto yhteensä						
Tulot	452	393		393	476	83
Menot	2 605	2 517		2 517	2 531	-14
Netto	-2 153	-2 124		-2 124	-2 055	69

2.5.5 Laitoshoidto, terveyskeskussairaala

Tehtävä:

Yleislääkäritasoisien sairaalahoidon tarjoaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Mahdollisimman kattavien ja laadukkaiden perusterveydenhuollon tasoisten sairaalapalveluiden järjestäminen kuntalaisille ja tarpeen mukaan muille niitä tarvitseville.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Laadukas hoito ja hoidon jatkuvuuden turvaaminen henkilöstön yhteistyömalleja edelleen kehittämällä.
- Hoitopaikkojen ja resurssien yhteensovittaminen toiminnan tarpeiden mukaisesti
- Henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen
- Gerontologisen ammatillisen osaamisen kehittäminen

Toteutuminen:

- Potilaspaikat pidettiin edelleen 48:ssa. Henkilöstöön saatiin lisäystä 2 sairaanhoitajan vakanssin verran.
- Hoitotyön kirjaamista kehitettiin edelleen ja raportointikäytäntöä pyrittiin tehostamaan, lääkehoitosuunnitelma päivitettiin.
- Hygieniahoidon osalta päivitettiin ohjeistoja, haavanhoitoa kehitettiin, samoin muita hoitotyön osa-alueita.
- Hankintoina tehtiin edelleen potilassänkyjä, lisäksi tehtiin muita toimintaa helpottavia hankintoja, kuten lääkkeenjakovaunu.
- Henkilöstön työhyvinvointiin kiinnitettiin huomiota, mahdollistamalla osallistuminen kuntoutukseen ja päivittämällä työturvallisuusnäkökulmia.

- Henkilöstö osallistui koulutuksiin, mm. potilassiirtokoulutus järjestettiin koko henkilöstölle (JAMK:n toimesta), lisäksi oli diabeteskoulutusta, ensiapukoulutusta ja osallistuttiin lääkehoidon osaamisen arviointiin.
- Osaston sisäilmaan liittyen tehostettiin ilmastointia pesuhuoneiden ja keittiön osalta. Sammutuslaitesprinklaus saatiin vihdoin toimintaan ja ikkunoiden uusiminen tapahtui loppuvuodesta.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Toimiva hoidon porrastus	1. Tk-sairaalaan jonotusaika esh:sta on alle 1 vrk. 2. Tk-sairaalaan jonotusaika jatko-hoitoon ympäri-vuorokautiseen laitoshoitoon on alle 3vkoa	ei tot ei tot	tot tot	ei tot ei tot			
Motivoitunut työhön sitoutunut ammattitaitoinen henkilökunta	1. Tarpeen mukainen kohdennettu täydennyskoulutus 3-10 vrk/v/hlö 2. Henkilöstön osaaminen, jatkuva ammattitaidon ylläpitäminen ja parantaminen eri keinoin (perehdytys, koulutus jne) 3. Yhtenäiset ja tarkoituksenmukaiset hoitokäytännöt (kirjaaminen, lääkehoito jne)	tot tot tot	tot tot tot	tot tot tot			

Toiminta taloudellista	1. Talousarviossa pysyminen	-	100%	100%			
	2. Hoitopäivän hinta	121,60	121,60	125,61			
	2. Vuodeosaston käyttöaste 90-95%	98,5	96%	96%			
Hoitopäivät, joista		17337	17500	17331	17400		
- lyhytaikaista hoitoa				5404			
- pitkäaikaista hoitoa				11927			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Sairaala						
Tulot	421	364		364	437	73
Menot	1 952	2 013		2 013	2 090	-77
Netto	-1 531	-1 649		-1 649	-1 653	-4

2.5.6 Mielenterveystyö

Tehtävä:
Mielenterveyspalveluiden tarjoaminen
Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:
- Tuottaa aikuisväestölle mielenterveysongelmien ja psykiatristen sairauksien hoitamiseksi neuvonta, tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalveluja sekä em. Ongelmien ja sairauksien ennaltaehkäisy yhteistyössä perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja muiden sidosryhmien kanssa. - Tuottaa yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla toteutettavia arjen hallintaan ja sosiaaliseen selviytymiseen liittyviä hoito- ja kuntoutuspalveluja.
Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:
- Nopea ja tarpeenmukainen vastaaminen psykiatriin kriisitilanteisiin. - Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön kehittäminen yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien kanssa. - Kotikuntoutuksen kehittäminen yhteistyössä kotihoidon kanssa ja erilaisten tukipalvelujen hyödyntäminen. - Yhteistyö mielenterveysyhdistys Tuikun kanssa pitkäaikaissairaiden ja päihdeongelmaisten elämänhallinnan lisäämiseksi ja muu omais- ja lähiverkostotoiminta.
Toteutuminen:

- Avohoitokäynnit lisääntyivät edellisestä vuodesta.
- Lääkäripalveluja ostettiin edelleen kahdelta eri lääkäriltä keskimäärin kerran viikossa. Henkilöstön poissaoloihin saatiin pätevät sijaiset.
- Mielenterveystoimiston muutto väistötiloihin kesäkuussa 2009 keskeytti toiminnan kahdeksi viikoksi.
- Kotikuntoutuksen kehittäminen yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa ei toteutunut, yhteistyö Tuikun kanssa jatkui.
- Kuntoutumiskodin kaikki paikat olivat täynnä koko vuoden.
- K-S SHP aloitti uudenlaisia avohoitopalveluja, kuten vanhuspsykiatrisen konsultaatiopalvelun, jota voitiin hyödyntää oman toiminnan tukena.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Palveluiden saatavuus ja suunnitelmallisuus ja kustannukset	Mielenterveys- toimisto 1. Hoitojaksot (avohoitokäynnit) Kuntoutumiskoti 2. Kuntoutumiskodin käyttöaste	2382		2428			
		100% 4 ss	100% 4 ss	100% 4 ss			
Palvelutarpeita vastaava ammattitaitoinen, osaa-va ja hyvinvoiva henkilökunta	3. Täydennyskoulutus 3 – 10 pv /hlö/vuosi	tot	tot	tot			
Yhteistyön sujuvuus sidosryhmien kanssa	4. Yhteistyötahojen kanssa sovittu yhteiset toimintaperiaatteet	tot	tot	ei tot			
Käyntien määrä	Lääkäri Muu ammattihenkilökunta			317 2111			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Mielenterveystoimisto						
Tulot	12	2		2	13	11
Menot	240	269		269	293	-24
Netto	-228	-267		-267	-280	-13
Asuntolatoiminta						
Tulot	15	20		20	21	1
Menot	48	53		53	49	4
Netto	-33	-33		-33	-28	5
Mielenterveystyö yhteensä						
Tulot	27	22		22	34	12
Menot	288	322		322	342	-20
Netto	-261	-300		-300	-308	-8

2.5.7 Ympäristöterveydenhuolto

Tehtävä:

Eläinlääkintähuollon järjestäminen päivystyksineen, terveystalvovnonnan johto ja terveystalvovonta

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Huolehtia kunnan alueella olevien hyöty- ja lemmikkieläinten perusterveyden- ja sairaanhoidosta sekä eläinsuojelusta ja eläinlääkintään liittyvistä virkatehtävistä, kuten tautitavvonnasta.
- Tehtävänä on ensisijaisesti pyrkiä estämään ennalta väestöä uhkaavan terveystvaaran/haitan syntymien tai minimoiminen.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Terveysthuoltokäyntien tekeminen tiloilla ja eläinten terveysthuollon kehittäminen kunnan alueella.
- Eläinlääkäripäivystyksen uudelleen järjestämiseen osallistuminen.
- Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostaminen ja toiminnan aloittaminen.
- Yleinen terveystalvovonta, elintarvike- tuoteturvallisuustalvovonta sekä em. liittyen valtakunnallisiin talvovontaprojekteihin osallistuminen.
- Seututerveysskeskushankkeeseen liittyen ympäristöterveydenhuollon seudullistamiseen valmistautuminen.
- Ympäristöterveydenhuollon suunnitelman toteuttaminen ja maksullisuuden käyttöönotto.

Toteutuminen:

- Ympäristöterveydenhuollon (terveystalvovonta-eläinlääkintähuolto)

osalta on kunnassa päädytty ratkaisuun, että suuntaudutaan Jyväskyläseudulle. Tämä tarkoittaa, että ympäristöterveydenhuolto tuotetaan vuoden 2011 alusta Jyväskylän kaupungilta isäntäkuntamallilla.

- Toteutettiin ympäristöterveydenhuollon suunnitelmaa, maksullisuus otettiin käyttöön.
- Terveystarkastuskäyntejä on tehty tiloille suunnitelman mukaan. Uusia tiloja on saatu terveydenhuoltojärjestelmä piiriin.
- Eläinlääkäripäivystyksen uudelleenjärjestämiseen liittyviin suunnittelukokouksiin on osallistuttu suunnitelman mukaan.
- Elintarvike- ja tuoteturvallisuusvalvonnan suhteen toteutettiin ympäristöterveydenhuollon vuosittaista suunnitelmaa. Elintarvike- ja talousvesinäytteitä sekä asunnontarkastustoimintaan liittyviä näytteitä tutkittiin yhteensä 60 kpl. Elintarvikeperäisiä ruokamyrkytyksiä ei tullut ilmi.
- Sisäilma-asioiden selvitys- ja tutkimustyö vei työaikaa enemmän kuin edellisvuotena.
- Uimavedet olivat mikrobiologiselta laadultaan hyviä. Sinilevää esiintyi vähäisissä määrin eikä määrät aiheuttaneet uimakieltoja yleisillä uimarannoilla.
- Ympäristöterveydenhuolto osallistui alansa koulutuksiin määrärahojen antamissa puitteissa. Koulutusta saatiin elintarvikevalvonnan, tuoteturvallisuuden sisäilma-asioiden ja eläinlääkintähuoltotyön osalta.
- Terveystarkastuspalveluja myydään edelleen Konneveden kunnalle 45 %.
- Eläinlääkintähuollon sairaskäynneistä noin puolet oli suureläinkäyntejä ja puolet pieneläinkäyntejä vastaanotolla. Vuoden aikana tilakäyntejä tiloille tehtiin n. 500 kpl. Pieneläinpotilaita hoidettiin vastaanotolla n. 450 kpl. Terveystarkastuskäyntejä tehtiin enemmän kuin edellisenä vuonna ja uusia tiloja saatiin terveydenhuollon piiriin.
- Satunnaisotannalla tehtyjä EU-eläinsuojelutarkastuksia sekä kemiallisia ja mikrobiologisia vierasainetutkimuksia tehtiin sekä nautaeläin- että sikatiloille. Otetuissa näytteissä ei todettu vieraita aineita.
- Eläinsuojelutarkastuksia tehtiin sekä vuosittain lain mukaan tarkastettaviksi määrättyihin kohteisiin sekä epäilyn perusteella. Osa tarkastuksista johti määräyksien ja kieltojen antamiseen johtuen eläinsuojelusäännösten rikkomisesta.
- Uusi eläinlääkintähuoltolaki tuli voimaan marraskuun 2009 alusta. Laissa on mm. vaatimus siitä, että päivystyspiirien tulee laajeta maa-kuntatasoiseksi ja että alueella on oltava eriytetty pieneläin- ja suu-eläinpäivystys. Asian puitteissa pidettiin vuonna 2009 useita kokouksia ja neuvotteluja. Uuden päivystysjärjestelmän tulee toimia viimeistään 1.11.2010.
- Tartuntatautilanne Hankasalmen alueella on edelleen hyvä. Salmonellaa ei todettu yhtään tapausta.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sairaskäyntien lkm	Suurelääkäynnit	600	600	500	450	-	-
	Pienelääkäynnit	600	650	500	550	-	-
Elintarvi- ke/vesinäytetutkimukset	Tutkimusmäärä	97	70	60	70	-	-
Ympäristöterveyden- huollon suunnitelman toteuttaminen	Raportti, %	70	100	70	100	-	-

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Terveysvalvonta						
Tulot	16	21		21	27	6
Menot	50	55		55	50	5
Netto	-34	-34		-34	-23	11
Eläinlääkintähuolto						
Tulot	1	1		1	0	-1
Menot	104	111		111	116	-5
Netto	-103	-110		-110	-116	-6
Ympäristöterveydenhuolto yhteensä						
Tulot	17	22		22	27	5
Menot	154	166		166	166	0
Netto	-137	-144		-144	-139	5

2.5.8 Hammashuolto**Tehtävä:**

Suun perusterveydenhuolto

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Tuottaa suun perusterveydenhuollon palveluja, hoitaa ja ennaltaehkäis-
tä suusairauksia.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Omahoidon merkityksen korostaminen suusairauksien ennaltaehkäisyssä.

Toteutuminen:

- Tehostettua omahoidon ohjausta on toteutettu potilaskäynneillä ja

ryhmävalistustilaisuuksissa.

- Siirryttiin pidempiin hoitokäynteihin ja 1 suuhygienisti oli äitiyslomalla. Näistä johtuen hoitokäyntien lukumäärä väheni.
- Hoitojonoja ei ole ollut ja kaikille kuntalaisille on pystytty tarjoamaan palveluja.
- Nettomenot asukasta kohti ovat pysyneet viime vuosien tasolla.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Toiminta taloudellista ja tehokasta	Potilasmaksutulojen osuus menoista	32%	35%	29%			
	Nettokustannukset/asukas	63	62	62			
	Käyntien määrä	5714	5700	4926			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	159	175		175	159	-16
Menot	503	527		527	504	23
Netto	-344	-352		-352	-345	7

2.5.9 Erikoissairaanhoito

Tehtävä:

Erikoissairaanhoito

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kansanterveyslaissa kunnan järjestettäväksi säädettyjen palveluiden tuottaminen kuntalaisille.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Palveluiden oston keskittäminen Keski-Suomen sairaanhoitopiirille.

Toteutuminen:

- Haasteellisinta erikoissairaanhoidon osalta oli, että K-S SHP uusi hoitopalvelujen laskutusjärjestelmänsä vuonna 2009. Laskutus ei toteutunut normaalissa kahden viikon periodissa, vasta loppuvuoden aikana saatiin todellisiin tapahtumiin perustuvat laskut. Toisaalta laskutus on nyt edellistä tarkempaa.
- Keskimäärin kuntien lähetteet kasvoivat sairaanhoitopiiriin 3 %, mutta kuntamme osalta kasvua oli 21 %. Osa lähetteistä selittyy siitä, että terveyskeskussairaalamme ei voinut vastaanottaa lyhytaikaisia seurantapotilaita, vaan asiakkaat odottivat oman kunnan vuodeosastohoitoa erikoissairaanhoidossa.
- Erikoissairaanhoidon tilauksen toteuma Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä oli 117 % ja ostopalveluissa 125 %. Sairaanhoitopiiriin

oman palvelutuotannon osalta tilaus ylittyi 667 853 eurolla ja ostopalveluissa ylitystä oli 136 183 euroa.

- Erikoisaloittain tarkasteltuna tilauksen toteumaprosentti oli suurista erikoisaloista kirurgiassa 111 % ja sisätaudeissa 111 %). Ylitystä tapahtui erityisesti naistentauksissa (130 %) ja syöpätaudeissa (231 %). Toisaalta psykiatrian toimialueen toteuma oli 85 %, jossa merkittävin alitus tapahtui lasten- ja nuorisopsykiatriassa (56 %, 106 409 euroa). Kangasvuoren sairaalan käytössä toteuma oli kuitenkin 169 %, johtuen vuodepaikkojen muista vähennyksistä psykiatriassa. Kuitenkin psykiatrian hoitopäivät vähenivät yhteensä 40,6 %. Päivystysalueen erikoissairaanhoidon kasvoi yli 200 000 euron edestä, toteuma tilaukseen nähden 163 %.
- Kalliitten hoitojen tasaus oli talousarviossa ennakoitu kustannusneutraaliksi. Kunnan asukaslukuun pohjautuva maksuosuus oli 154 964 euroa, mutta kalliitten hoitojen tasauksen piiriin kuuluvia kustannuksia kertyi kaikkiaan 292 994 euroa. Näin ollen kunta joutui maksamaan vielä kalliitten hoitojen tasauksesta 138 029 euroa.
- Kalliitten hoitojen tasaus huomioiden koko erikoissairaanhoidon kustannukset nousivat noin 20,7 %.
- Hankasalmen kunnan ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin johtavien viranhaltijoiden tekemän erillisselvityksen perusteella erikoissairaanhoidon menojen poikkeavan suuri kasvu johtuu kuitenkin pääosin palvelutarpeen kasvusta sekä hoitokäytäntöjen muuttumisesta.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sopimusten mukaisten erikoissairaanhoidon palveluiden hankkiminen	Esh- palveluiden toteutuminen tehdyn sopimuksen mukaisesti	tot	tot	ei tot			
	Erikoissairaanhoidon kustannukset €/asukas	878	874				
	K-S ks:n avohoitokäynnit, kpl	5024	5200	5544			
	K-S ks:n hoitopäivät, kpl	4309	4200	4025			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	6	0		0	3	3
Menot	4 849	4 810	380	5 190	5 803	-613
Netto	-4 843	-4 810	-380	-5 190	-5 800	-610

2.6 Sivistyslautakunta

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	397	273	7	280	490	210
Tuet ja avustukset	110	50		50	180	130
Maksutulot	92	72	1	73	120	47
Myyntituotot	132	122	2	124	132	8
Vuokratuotot	14	4		4	10	6
Henkilöstökorvaukset	29	5		5	24	19
Muut tulot	20	20	4	24	24	0
Toimintamenot	6 322	6 561	-108	6 453	6 331	122
Palkat	3 064	3 188	-59	3 129	3 038	91
Henkilösivukulut	872	909	-16	893	846	47
Aineet ja tarvikkeet	330	325	-10	315	334	-19
Asiakaspalvelut	59	81	-4	77	50	27
Muut palvelut	1 349	1 461	-10	1 451	1 450	1
Vuokrat	600	566	-9	557	583	-26
Avustukset	24	21		21	20	1
Muut kulut	24	10		10	10	0
Toimintakate	-5 925	-6 288	115	-6 173	-5 841	332

2.6.1 Peruskoulut

Tehtävä: Opetustoimi

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Perusopetus 0-9 luokkien oppilaille

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Opetusministeriön rahoittamien hankkeiden toteuttaminen erityisopetuksen laadun kehittämiseksi.
- Kerhotoiminnan ja oppimisympäristöjen kehittäminen.
- Kaikille turvallisen kouluympäristön varmistaminen.
- Koulukohtaiset painopistealueet.

Toteutuminen:

- Opetusministeriön rahoituksen turvin on pystytty toteuttamaan kouluilla hankkeita, jotka ovat tukeneet erityisesti erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opintoja (Kelpo-hanke, Jopo-hanke, Etuopo-hanke).

- Ulkopuolisen rahoituksen turvin on pystytty käynnistämään oppimisympäristön kehittämiseen liittyvä hanke Kuuhankaveden koululla sekä Aseman koulun yhteydessä oppimisympäristön monipuolistamiseen liittyvät toimenpiteet, jotka jatkuvat edelleen.
- Kuuhankaveden koulu on ollut mukana Kiva-hankkeessa tavoitteena turvallisen oppimisympäristön varmistaminen uusien toimintakäytäntöiden käyttöön ottamisen avulla.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Laadukas opetus	Oppilaiden oppimistulokset (todistuksen ka:n muutos)	-0,11	<+/- 1	-0,17	<+/- 1	<+/- 1	<+/- 1
Henkilöstön ammatitaito	Kelpoisuusehdot täyttävien % - osuus	98	100	100	100	100	100
Taloudellisuus	Nettokustannukset/oppilas	6999	7242	6811			
	Opetustuntien lukumäärä	43241	43000	40089			
	Oppilasmäärä (ka)	588	582	587,5			

Peruskoulujen tunnusluvut:

Tunnusluvut	2006	2007	2008	2009
Tuntimäärä päivässä (190)	231	236	228	211
Tuntimäärä vuodessa	43957	44932	43241	40089
Tehokkuus / taloudellisuus				
Nettomeno € / oppilas	6235	6617	6999	6811
Opetus € / tunti	67,34	68,69	74,23	78,41
Kouluateria € / ateria	2,00	2,00	2,00	2,20
Kuljetus € /kuljetusoppilas	938	954	975	1095
Toiminnan laajuus				
Oppilasmäärä (ka)	623	602,5	588	587,5
Kuljetusoppilaiden määrä (ka)	324	320	341,5	349
Voimavarat				
Opetushenkilöstö				
- virat	45	45	40	41
- tuntiopettajat (päätoimiset)	8	8	8	5

- tuntiopettajat (sivutoimiset)	1	2	1	1
Muu henkilöstö				
- koulusihteeri				
- koulunkäyntiavustajat	0,5	0,5	0,5	0,5
	9	11	11	12

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	101	59	2	61	154	93
Menot	4 326	4 490	-97	4 393	4 320	73
Netto	-4 225	-4 431	99	-4 332	-4 166	166

2.6.2 Lukio

Tehtävä: Toisen asteen opetus

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Yleissivistävän lukiokoulutuksen antaminen hyvillä jatko-opintovalmiuksilla

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Perustehtävästä huolehtiminen
- Ylioppilaskirjoitusuudistusten ja lukion uuden tuntijaon tuomiin haasteisiin vastaaminen
- Lukion erityisopetuksen kehittäminen

Toteutuminen:

- Tulokselliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Kevään 2009 ylioppilaskirjoituksissa saavutettiin koulun historian paras tulos 4,7. Kaikkia lukion valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisia syventäviä kursseja ei pystytty toteuttamaan muuten kuin itsenäisinä verkkokursseina. Uskonnon ja filosofian kurssit on pitänyt Konneveden lukion opettaja, koska omaa virkaa ei ole täytetty pienen tuntikertymän takia. Kuusi saksan kurssia on opetettu videoneuvotteluopetuksena. Ensimmäisen vuositason opiskelijat saivat lukiokäyttöönään kannettavat tietokoneet. Seutuhanke JAO:n kanssa on käynnistynyt. Erityisopetukseen on resurssoitu yksi vuosiviikkotunti.

Lukion tunnusluvut:

Tunnusluvut	2006	2007	2008	2009
Tuntimäärä päivässä (190)	26,22	27,25	26,06	25,76
Tuntimäärä vuodessa	4983	5178	4952	4894
Tehokkuus / taloudellisuus				
Nettomeno € / opiskelija	6102	5819	6006	6113
Opetus € / tunti	104,55	102,99	103,73	102,93
Kouluateria € / ateriala	2,00	2,00	2,00	2,20
Kuljetus € /kuljetusopiskelija	599	682	656	755
Toiminnan laajuus				
Opiskelijamäärä (ka)	110	119,5	113	108
Kuljetusopiskelijoiden määrä (ka)	53	52	51	44
Voimavarat				
Opetushenkilöstö				
- virat	9	8	7	7
- tuntiopettajat (sivu-toimiset)	1	1	1	2
Muu henkilöstö				
- koulusihteeri	0,5	0,5	0,5	0,5

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	40	33	2	35	38	3
Menot	719	747	-3	744	698	46
Netto	-679	-714	5	-709	-660	49

2.6.3 Kansalaisopisto

Tehtävä: Opetus- ja harrastuspalveluiden tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Järjestää ja tuottaa monipuolisia, helposti saavutettavia sekä laadukkaita paikallisia tarpeita vastaavia opetus-, harrastus- ja kulttuuripalveluja omaehtoiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Paikallisen ja alueellisen yhteistyön rakentaminen ja syventäminen
- Arviointijärjestelmän kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Aktiivisen viestinnän ja tiedottamisen sekä opetuksen kehittäminen

Toteutuminen:**VARSINAINEN TOIMINTA**

Toimintavuoden aikana järjestettiin vapaan sivistystyönä koulutusta yhteensä 7204 tuntia, josta Hankasalmella pidettiin 5346 tuntia ja Konnevedellä 1858 tuntia. Valtionosuustunteja myönnettiin opistolle 6638 tuntia, joka on 188 tuntia enemmän kuin vuonna 2008. Valtionosuuteen oikeuttavia tunteja järjestettiin 566 tuntia enemmän kuin vuosittain myönnettiin. Valtionosuutta opisto sai 270 910 euroa ja kurssimaksu-, hanke- ym. tuloja 113 124 euroa.

Kursseja ja luentoja toteutettiin yhteensä 349, joista yli kuuden tunnin pituisia kaikille tarkoitettuja kursseja oli 252. Lapsille ja nuorille suunnattuja kursseja (alle 16 v) tarjottiin yhteensä 48 kurssia (885 tuntia). Luentoja ja alle kuuden tunnin kursseja järjestettiin 49 (123 tuntia). Opetusta järjestettiin Hankasalmella 9:llä ja Konnevedellä 5:llä eri kylällä.

Hankasalmen kansalaisopiston toiminta-alueella (Hankasalmi-Konnevesi) asukkaita oli 8486, joista opiston opiskelijoina kerran laskettuna oli 2563 henkilöä (30,2 %) ja kurssilaisia 5412 henkilöä (63,8 %). Tuntiopettajia oli 82, luennoitsijoita 22 ja päätoimisia opettaja yksi.

MAKSUPALVELUTOIMINTA

Maksupalvelutoiminta on vähentynyt huomattavasti edellisvuosista. Syynä tähän on työvoimapolitiittisen koulutuksen väheneminen valtakunnallisesti ja myös sen suuntautuminen tutkintotavoitteiseksi. Hankasalmen kansalaisopistolla ei ole tutkinnonanto oikeutta, joten koulutuksia ei ole voitu järjestää. Myös kilpailevat yksityiset koulutuksen tarjoajat järjestävät huomattavasti edullisemmin koulutuksia, joten opisto ei ole pärjännyt tarjouskilpailussa niiden kanssa.

Hankkeet

Hankasalmen kansalaisopisto sai opintoselityyppistä valtionavustusta lukuvuosille 2008-2009 ja 2009-2010 yhteensä 7290 euroa. Hanketta hallinnoi Jyväskylän seudun kansalaisopisto ja siinä olivat mukana myös Lievestuoreen, Jyvälän ja Laukaan kansalaisopistot.

Kohderyhmiä olivat Hankasalmella ja Konnevedellä työttömät, senioriväestö ja eläkkeellä olevat sekä henkilöt, joilla on alhainen pohjakoulutus tai oppimisvaikeuksia. Myös mielenterveyskuntoutujat olivat oikeutettuja opintoseteleihin. 30 ja 25 euron avustuksella tuettiin näiden kohderyhmien koulutukseen hakeutumista. Yhteensä opintoseteleitä jaettiin 261 kappaletta.

Yhteistyö

Vuonna 2009 kansalaisopisto jatkoi ja kehitti verkottumistaan eri tahojen kanssa niin paikallisesti kuin maakunnallisesti. Paikallista yhteistyötä on kehitetty kunnan eri sektoreiden kanssa, kunnassa toimivien eri yritysten kanssa, yhdistysten, järjestöjen ja seurakunnan kanssa. Vuoden aikana järjestettiin yhteistyössä erilaisia tapahtumia, luentoja ja koulutusta.

Alueellisesti yhteistyötä on kehitetty ja toimintaa järjestetty jo usean vuoden ajan Jyväskylä kesäyliopiston kanssa, mm. Ikääntyvien yliopiston toimintana. Luentoja järjestettiin Hankasalmella yhteensä seitsemän eri luentoa yhteistyössä Hankasalmen seurakunnan kanssa. Lisäksi erilaisia hankkeita ja muuta toimintaa on järjestetty yhteistyössä lähialueiden eri oppilaitosten kanssa.

Arviointi

Arviointityö aloitettiin vuonna 2005, jolloin arvioitiin kaikki opiston ainealueet. Toimintavuonna opiston yksi konkreettinen kehittämistoimenpide on ollut kansalaisopiston toiminnan arviointityön jatkaminen ja kehittäminen. Arvioinnin kohteena olivat kielet, kotitalous, terveydenhuolto ja hyvinvointi aineet. Opiskelijat antoivat palautetta opetuksen laadusta, tiloista ja välineistä, tiedottamisesta, opetusjärjestelyistä, opettajan tiedoista ja opetustaidoista jne. Arviointikysely toteutettiin keväällä 2009.

Arviointi lähetettiin yhteensä 222 opiskelijalle. Arviointikyselyyn vastasi 49 kielten, 9 kotitalouden ja 75 terveyden ja hyvinvoinnin opiskelijaa, yhteensä 133 vastauslomaketta. Vastausprosentti oli 59,9 %. Arviointias-teikko oli 1-5 ja vastauksia kysymyksiin saatiin keskimäärin 1987. Vastaajista 50 % antoi arvioksi 5 (kiitettävä), 39,9 % arvioksi 4 (hyvä), 8,6 % arvioksi 3 (tyydyttävä), 1,2 % arvioksi 2 (välttävä), 0,3 % arvioksi 1 (huono). Keskiarvoksi palautteesta saatiin arvosana 4,6 ja se kohosi edellisvuodesta 0,3 yksikköä (vuonna 2008 ka. 4,3).

Aktiivisen viestinnän ja tiedottamisen sekä opetuksen kehittäminen

Viestinnän tavoitteena on ollut

- luoda ja vahvistaa kansalaisopiston mainetta sekä paikallisesti että valtakunnallisesti
- tukea palveluiden järjestämistä, markkinointia, johtamista sekä henkilöstön viihtyvyyttä ja osaamista
- antaa kuntalaisille tietoa opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksista ja lisätä heidän osallistumisaktiivisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan

Markkinointi- ja tiedottamiskanavia on kehitetty koko ajan ja tällä hetkellä

käytössä ovat muun muassa kaikkiin talouksiin syksyisin jaettava opinto-opas (n. 4000 kpl), lehti-ilmoitukset Hankasalmen Sanomissa ja Laukaa-Konnevesi-lehdessä sekä irtojulistet ilmoitustauluilla. Lisäksi suoramarkkinointia tehtiin sähköpostitse sekä erilaisilla mainoskirjeillä eri kohderyhmille. Kuntien henkilöstöä informoitiin henkilöstölehti Vipusessa ja Konneveden kuntatiedotteessa. Opiston Internet-sivuja on kehitetty koko ajan ja sieltä löytyy erilaista tietoa niin asiakkaille kuin henkilökunnallekin.

Sisäistä tiedottamista hoidettiin mm. koko henkilökunnalle lähetettävillä tiedotteilla sähköpostitse ja kirjeitse noin kahden kuukauden välein. Lisäksi asioista tiedotettiin erilaisten henkilöstöpalaverien yhteydessä, opettajakokouksissa ja kahdenkeskisissä keskusteluissa. Kurssilaisille ilmoitettiin äkillisistä kurssimuutoksista tekstiviestillä tekstiviestipalvelun kautta sekä muista muutoksista paikallislehtien opistopalstoilla.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Vaikuttavuus	Opetustuntien määrä	7212	7500	7204	7300	7350	7400
	Opiskelijoiden %osuus (netto)/kurssilaisten %osuus toiminta-alueen väestöstä	22,8/60,4	17	30,2/63,8	25/55	25/55	25/55
Taloudellisuus	Käyttömenot €/opetustunti (netto/brutto)	44,33/60,16	44	43,53/61,8	45	46	47
Asiakastyytyväisyys ja henkilöstön työtyytyväisyys	Asiakaskysely (1-5)	4,3	3,5	4,6	4	4	4
	Työtyytyväisyyskysely/kehityskeskustelut	Ei toteutettu	To-teutetaan	Toteutettiin	To-teutetaan	To-teutetaan	To-teutetaan

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	120	76	1	77	132	55
Menot	435	444		444	446	-2
Netto	-315	-368	1	-367	-314	53

2.6.4 Kulttuuritoimi

Tehtävä: Kulttuurityö

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kulttuuritoiminnan edistäminen, tukeminen ja järjestäminen, mahdollisuuksien järjestämien taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen eri taiteen alueilla
- Taiteen harjoittamisen ja harrastamisen edellytysten parantaminen ja kotiseututyön kehittäminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Lastenkulttuuri: seudullinen yhteistyö Lastenkulttuuriaitassa, museopedagoginen yhteistyö Keski-Suomen museon kanssa, taiteen perusopetus, 9. perinneorientoitunut taideleiri Hallan haltiat, lastenkulttuuri-tapahtumia
- Kulttuuri ja terveys
- Seutuyhteistyö ja kulttuurin verkostotyö (esim. K-S elokuvakeskus, tanssikeskus, museot jne.)
- Kulttuurikävelyt
- Kansalliset juhlapäivät ja tapahtumat
- Ystävyyshankkayhteistyö
- Kulttuuriympäristö
- Hankasalmen historia 2

Toteutuminen:

- Seudullista yhteistyötä Lasten kulttuuriaitassa tehtiin Taikalamppuverkoston puitteissa, Pienmäen museossa järjestettiin koululaisten perinnepäivä yhteistyössä Keski-Suomen museon kanssa. Kulttuurisihteeri toimi Kulttuuriaitan ohjausryhmän jäsenenä.
- Perinneorientoitunut taideleiri Hallan haltiat leiri ei toteutunut.
- Kulttuuritoiminnan edistämistä ja kehittämistä saatiin alkuun kulttuurin hanketoiminnan puolella, jossa Lapin lääninhallituksen rahoittaman ESR-hankkeen kautta tullaan testaamaan vanhusten terveyttä edistävää kulttuuripalvelukokeilua yhteistyössä Salon seudun, Turun kaupungin kaupungin ja Jyväskylän yliopiston Tekes-rahoitteisen Arjen mobiilipalvelut hankkeen avulla.
- Seutuyhteistyötä Keski-Suomen elokuvakeskuksen ja Sisä-Suomen tanssin keskuksen kanssa tehtiin mm. Hymykuopat hankkeen yhteydessä. Kulttuurin 11. hetki oli iso seudullinen kulttuuritapahtuma, jonka yhteydessä muistettiin myös poisjäävää työssään ansioitunutta kulttuurisihteeri Ulla Kolehmaista. Kulttuuritoimi järjesti 2009 keväällä verkostotapaamisen Hankasalmen ja Konneveden alueella toimivien

taiteilijoiden kesken.

- Osallistuttiin kansallisten juhlapäivien ja muiden tapahtumien järjestykseen, mm. ruumissaaren Studia Generalia luento ja excursio järjestettiin.
- Ystävyysskuntayhteistyötä pidettiin yllä
- Historiakirjoitustyö ei ole edennyt
- Kulttuurin opetussuunnitelman tekeminen aloitettiin
- Hankasalmi osallistui Jyväskylän seudun kulttuuripalvelututkimukseen
- Tavoitteen määrittelyn osalta ei ole voitu todentaa kävijämääriä

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Monipuoliset tapahtumat	Kävijät	14000	14000				
Taloudellisuus	Käyttökustannukset/asukas	16,40	18,75	16,79			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	7	2		2	5	3
Menot	98	105	-5	100	92	8
Netto	-91	-103	5	-98	-87	11

2.6.5 Kirjasto

Tehtävä:

Kirjastoaineiston ja tietopalvelun tarjoaminen asiakkaille

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kirjasto on kaikille avoin kulttuuri-, virkistys- ja tietopalvelulaitos.
- Kirjasto tukee oppimista, opiskelua ja tiedonhankintaa sekä kirjallisuuden ja eri taiteenalojen harrastusta.
- Kirjasto luo tasavertaisia sivistyksellisiä mahdollisuuksia kaikille kuntalaisille ja tarjoaa monipuolisia ja moniarvoisia virikkeitä, edistää elinikäistä oppimista ja ehkäisee osaltaan syrjäytymistä.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Tasapuolisten kirjastopalveluiden tarjoaminen kaikille kuntalaisille

asuinpaikasta riippumatta

- Kirjastopalvelujen pitäminen ajanmukaisina sekä laadullisesti ja määrällisesti vähintään nykyisen tasoissa.
- Aseman kirjaston palvelujen parantaminen uusituissa tiloissa
- Saumaton yhteistyö kunnan muiden toimijoiden kanssa
- Erilaisten tapahtumien järjestäminen kirjaston peruspalveluiden lisäksi

Toteutuminen:

- Kirjastopalvelut pidettiin edellisvuosien tasolla. Aseman kirjaston palvelutaso parantui huomattavasti uusien kaluste- ja tietokonehankintojen myötä. Aukiolotunnit eivät toteutuneet suunnitellusti: Aseman kirjaston muuttoviikkoina ainoastaan kirjastoauto palveli Aseman kylän asiakkaita. Toisaalta Niemisjärven kirjasto oli edellisvuodesta poiketen avoinna kesällä neljä tuntia viikossa.
- Kokonaislainaus pysyi edellisvuoden tasolla. Aseman kirjaston lainaus lisääntyi 3,3 %, sen sijaan pääkirjaston lainaus laski 5,5 %, kun taas kirjastoauton lainaus lisääntyi 9,3 % ja Niemisjärven kirjaston peräti 9,8 %.
- Kirjastoauton reittiin tehtiin muutoksia erityisesti ikääntyneet asiakkaat huomioon ottaen.
- Perustoiminnan lisäksi järjestettiin kulttuuritoimen ja kansalaisopiston kanssa yhteistyössä erilaisia tapahtumia kuten Yökirjasto, Aikuisopiskelijaviikko, Pohjoismainen kirjastoviikko Aseman kirjaston avajaisineen ja Heinähattutoripäivän kesäkirjaston avajaiset. Lapsille ja nuorille järjestettiin pelipäivä ja heidän vanhemmilleen Viisaasti verkossa –luento.
- Koululaisille järjestettiin kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta sekä jossain määrin kirjavinkkausta. Lukuviikolla järjestettiin käännöskirjallisuusaiheinen kilpailu 5-6-luokkalaisille.
- Kesäkuussa toteutettiin OPM:n erityisavustuksella Vauhtia hahmoihin –sanataideleiri yhteistyössä sanataideyhdistys Rapinan sekä Viitasaa-ren, Pihtiputaan ja Kinnulan kirjastojen kanssa.
- Kirjasto alkoi julkaista omaa tiedotuslehteä, sähköpostitse pdf-muodossa jaettavaa Arkkia, jossa annetaan kirjallisuusvinkkejä ja tiedotetaan kirjaston näyttelyistä ja tapahtumista. Lisäksi Hankasalmen Sanomat alkoi julkaista kuukausittain kirjaston koostamaa luetuimpien kaunokirjojen listaa. Kirjasto oli runsaasti esillä myös Keskisuomalaisessa, Vipusessa sekä Maakuntakirjastotiedotteessa. Kirjaston internet-sivuille lisättiin englanninkielinen kooste kirjaston palveluista ja käytösäännöistä.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Pätevän henkilöstön ja sen ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen	Kirjastoalan koulutuksen saaneiden osuus kaikista työntekijöistä %	82	85	94			
Kirjastopalvelujen kustannustehokkuus	Kirjaston käyttötulojen nettomenot euroa/asukas	58,31	58,78	57,56			
Saavutettavuus	Aukiolotunnit/vuosi	3845	3850	3853			
Kokoelmien uudistuminen	Hankinnat/vuosi	2349	2250	2633			
Kokoelmien käyttö	Kokonaislainaus /vuosi	101601	103500	101258			
Kirjaston käyttö	Fyysiset käynnit /vuosi*	45426	49500	48718			
		* asiakaskäyntien lukumäärä perustuu otantalaskentaan (otantapv joka toinen kk., viikonpäivä vaihtuu.					

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	12	9		9	13	4
Menot	334	332		332	330	2
Netto	-322	-323		-323	-317	6

2.6.6 Liikuntatoimi

Tehtävä:

Liikuntapalvelujen tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

Tavoitteena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus liikunnan harrastamiseen ylläpitämällä liikuntapaikkoja, tukemalla liikuntajärjestöjä sekä järjestämällä liikuntatoimintaa.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Liikuntapaikkojen säilyttäminen käyttökunnossa
- Terveysliikunnan edistäminen
- Hyvä yhteistyö sidosryhmien kanssa

Toteutuminen:

Liikuntapaikkojen määrä ja laatu toteutuivat suunnitellusti.

Monitoimitalon kuntosalin käyttö kasvoi edelleen uusien laitteiden ja kansalaisopiston ohjattujen ryhmien ansiosta.

Hiihto- ja luistelukausi jäivät lyhyehköiksi lumen vähyyden ja lämpimien säiden vuoksi. Hiihtoharrastus on kuitenkin säilynyt vireänä.

Liikuntapaikkojen kunnossapidosta vastasi ympäristötoimen varastotulospaikka liikuntatoimen kustantamana. Liikuntapaikkojen viheralueiden hoidon toteuttivat vihertoimen työntekijät. Kunnan ulkopuolisen avun palkkaaminen alkuvuonna helpotti kunnossapitoa etenkin viikonloppujen osalta.

Terveysliikunnan edistämistavoitetta toteutettiin kunnan, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Seurojen, järjestöjen ja kansalaisopiston tarjoamat liikuntapalvelut lisääntyivät etenkin kuntosaliliikunnan osalta. Omatoiminen kuntosaliliikunta on edelleen kasvussa.

Liikuntatoimi tekee tavoitteensa mukaisesti yhteistyötä urheiluseurojen ja muiden järjestöjen, kyläyhdistysten, yritysten, koulujen ja kunnan muiden hallintokuntien kanssa.

Liikuntatoimi jakoi urheiluseuroille avustusta yhteensä 7.000 euroa.

Urheilukilpailut ja muut liikuntatapahtumat järjestettiin pääasiassa yhdessä urheiluseurojen, koulujen ja yrittäjien kanssa. Osanottajamäärä pysyi edelleen hyvänä.

Taloudellisesti pysyttiin tavoitteessa lyhyen talven ja lämpimän alkusyksyn ansiosta.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sisäliikuntatilojen käyttöaste	Varaukset arki-iltoina aukioloajaksi	96	96	98	96	96	96

	ta						
Liikuntapaikat	Kunnossapito- ja hoitokustannukset sekä vuokrat, siivous, sähkö ja vesi (€/asukas)	25,8	27,6	26,5	27,6	27,6	27,7
Avustusta saavat järjestöt	lukumäärä	6	6	6			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	18	12		12	15	3
Menot	198	225	-2	223	206	17
Netto	-180	-213	2	-211	-191	20

2.6.7 Nuorisotoimi

Tehtävä:

Ennaltaehkäisevä nuorisotyö ja toimiminen nuorten kokonaisvaltaisen elämäntilanteen hallitsemiseksi.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

Ennaltaehkäisevä päihdetyö. Nuorten elinolojen parantaminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy sekä nuorten motivoiminen ottamaan vastuuta omasta elämästään.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Nuorten kansalaistoiminnan lisääminen
- Nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen
- Työpajatoiminnan vakiinnuttaminen
- Tilatoiminnan kehittäminen

Toteutuminen:

Nuorisotoimen järjestäminen toteutettiin Nuorisoilmiö-hankkeen kautta yhteistyössä HUMAKin järjestö- ja nuorisotyön yksikön kanssa. Nuorisoilmiö-hankkeessa vastuuhenkilönä toimi nuorisotyön koordinaattori, jonka johdolla nuorisotyötä toteutettiin. Nuorisotyön koordinaattori on mukana eri hankkeiden käynnistämisen- ja kehittämistyössä.

Keväällä valittiin uusi nuorisovaltuusto. Valtuustoon ilmoittautui kymmenen nuorta, joten vaaleja ei järjestetty. Uusi 10-henkinen valtuusto järjestäytyi elokuussa. Nuorisovaltuusto ja oppilaskunta järjestivät ”nuoret ja kunta kohtaavat” -tilaisuuksia nuorten kuulemiseksi. HanNu ja yläkoulun oppilaskunta työskentelee yhteistyössä nuorten kuulemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. Päättäjäkummina HanNulla oli Jarno Pirkkalainen.

Nuorisotiloja (kirkonkylä, asema ja Niemisjärvi) pidettiin auki uusien tavoitteiden. Tilatyötä kehitettiin edelleen Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjel-

man suositusten mukaisesti. Tilat olivat avoinna kahtena iltana viikossa, jolloin tiloilla oli ohjaajat paikalla. Tilojen kävijämäärä oli kasvussa. Kävijät olivat yläkouluikäisiä, minkä lisäksi asemalla pidettiin yhtenä iltana alakouluikäisten iltaa. Syksyllä saatiin tiloille nettiyhteydet koneineen ja muutakin tilojen varustelua modernisoitiin.

Hankasalmi on mukana maakunnallisessa NuortenLaturissa, jonka kautta voidaan tarjota nuorisotiedotus- ja neuvontapalveluita mm. tiloilla ja koulussa tehtävän yksilöohjauksen lisäksi. NuortenLaturin kautta olemme mukana myös nettilehti Painovirheen toteuttamisessa.

Syksyllä Hankasalmen kunta liittyi aloitekanava.fi - verkkodemokratiapalveluun, joka tukee nuorten kuulemis- ja osallisuustavoitetta. Toiminta sai nuorten keskuudessa hyvän vastaanoton, sillä vuoden loppuun mennessä palveluun rekisteröityi 155 käyttäjää ja palveluun oli esitetty 22 ideaa.

Nuorisotapahtumia järjestettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. HUMAKin opiskelijat olivat vahvasti mukana niin tässä kuin koko nuorityön toteutuksessa.

Kymmenen hankasalmelaista nuorta osallistui kansainväliseen nuorisovaihtoon CIMOn tukemassa Youth action-vaihdossa Häädemeestessä. Mukana oli ohjaajina kaksi yhteisöpedagogiopiskelijaa. Vaihdon teemoina olivat luonto ja liikunta.

Nuorisotyö/Nuorisoilmiö on tehnyt vahvaa yhteistyötä koulun, sosiaali-toimen ja eri järjestöjen kanssa etenkin erityisnuorisotyön saralla. Kuuhankaveden yläkoulussa alkoi kouluohjaajakokeilu, jossa yhteisöpedagogiopiskelija toimi koulussa kasvattajana ja ohjaajana käyttäen nuorisotyöllisiä menetelmiä koulun kasvatustehtävän tukemiseksi.

Keväällä järjestettiin K12-kasvukurssi kunnan kaikille 6. luokkalaisille, millä tuetaan nivelvaihetta alakoulusta yläkouluun siirtymisessä. Syksyllä jatkettiin tätä toimintaa seiskaluokkalaisten ryhmäyttämispäivillä. Myös 9-luokkalaisille järjestettiin ryhmäytyspäivä uusien luokkakojen vuoksi.

Yhteistyötä koulun kanssa on tehty myös mm. yläkoulusta toisen asteen koulutukseen siirryttäessä sekä lasten ja nuorten osallisuuden lisäämiseksi ja koulujen kerhotoiminnan kehittämiseksi. Kouluohjaajakokeilussa nuorisotoimi/Nuorisoilmiö-hanke koordinoi ja osallistuu kerhotoiminnan suunnitteluun. Kerhoja käynnistyi yhteensä 10 kerhoa alakouluille ja yläkoululle.

Työpajalla kehitettiin pajan sisäistä- ja ulkoista viestintää, mikä palvelee myös pajan nuorten kasvatuksellista ohjausta ja elämänhallintaa. Toinen ohjaaja osallistui OSKO-hankkeen työpajaohjaajille suunnattuun koulutukseen. Syksyllä ohjausta oli toteuttamassa myös Allianssin Työtä nuorille -hankkeen rahoituksen avulla yksi valmistumassa oleva yhteisöpedagogiopiskelija. Työpaja otti syksyllä vastuun Kuuhankaveden koulun välipalaruokailun järjestämisestä. Työpaja tekee hyvää yhteistyötä kunnan eri hallintokuntien, työvoimahallinnon, Kelan ja eri järjestöjen kanssa. Yhteistyötä on myös maakunnallisten toimijoiden kanssa, mm. Keski-Suomen työpajayhdistyksen kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Nuorisotilojen ja bänditilojen ylläpitäminen	Määrä	5	5	4	5	5	5
Sijoittuminen työpajakakson jälkeen koulutukseen, työelämään tai harjoittelupaikkaan	Kysely	80 %	100 %	90%	100 %	100 %	100%
Avustusta saavat järjestöt	Lukumäärä	5	5	5			

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	99	82	2	84	133	49
Menot	209	215	-1	214	235	-21
Netto	-110	-133	3	-130	-102	28

2.7 Ympäristölautakunta

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Toimintatulot	4 028	4 042		4 042	3 998	-44
Tuet ja avustukset	20	6		6	9	3
Maksutulot	55	73		73	61	-12
Myyntituotot	2 066	2 125		2 125	2 128	3
Vuokratuotot	1 782	1 825		1 825	1 684	-141
Henkilöstökorvaukset	13	6		6	4	-2
Muut tulot	92	7		7	112	105
Toimintamenot	4 375	4 471	-60	4 411	4 219	192
Palkat	1 266	1 320	-14	1 306	1 336	-30
Sosiaalivakuutusmaksut	488	500		500	495	5
Aineet ja tarvikkeet	1 063	968	-5	963	962	1
Asiakaspalvelut	354	356	-18	338	330	8
Muut palvelut	698	745	-3	742	617	125
Vuokrat	381	437	-20	417	326	91
Avustukset	93	105		105	92	13
Muut kulut	32	40		40	61	-21
Toimintakate	-347	-429	60	-369	-221	148

Tehtävä: Asumisen ja elämisen palvelut**Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:**

- Viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön tuottaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Vesi- jätevesihuollon sekä siihen liittyvien toimintojen kehittäminen (infrastrukturi)
- Maankäytön suunnittelu ja ohjaus: Hyvä ja turvallinen asuminen
- Monipuolinen laadukas palvelutarjonta

Toteutuminen:

- Vesihuoltoverkostoon uusia liittyjiä asemakaava-alueilla oli vesilaitokseen 18 ja viemärlaitokseen 19.
- Tonttikauppoja tehtiin vuoden aikana asuntotonttien osalta 5 kpl.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Vuonna 2004 laaditun vesi- huollon kehittämis-suunnitelman toteuttaminen	Kunnan talouksista vesi- huoltoverko- stonsa piirissä %	42	45	(sis. vesi- osuus- kun- nat) 65	70	72	74
Monipuolinen tonttitarjonta, vähintään kolmen vuoden reser- vi	Asuinrakennus-tontit, kpl - tonttikaupat 5/v Rivitalotontit, kpl - tonttikaupat 1/v Teollisuustontit, kpl - tonttikaupat 1/v	100 5 11 1 16 1	95 5 11 15 1	95 5 11 16	99 5 10 1 15 1	94 5 9 1 14 1	89 5 8 1 13 1
Palvelujen saatavuus ja laatutaso	Suoritettavat asiakas- kyselyt kerran valtuusto- kaudessa		Ky- sely	Ky- sely			

2.7.1 Ympäristöhuoltopalvelut**Tehtävä:** Ympäristön hoito ja suojele, metsätilojen hoito**Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:**

- Viihtyisän ja terveellisen ympäristön tuottaminen: viheralueiden hoi-
to, ympäristövalvonta, jätehuollon järjestäminen ja kunnan metsätilo-

jen hoito.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Ympäristönsuojelu: ympäristönsuojelulain toimeenpano, vesihuoltolain valvonta, ympäristön viihtyisyys, hoitoluokitus ohjaa vesistöjen hoitoa
- Puistot: Viheralueiden hoito, leikkipaikkojen turvallisuus, Kultu-ohjelman toteuttaminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- Jätehuolto: kuivajätteen aluekeräyksestä huolehtiminen, mahdollisiin muutoshaasteisiin vastaaminen, taajamien jätehuollon tarkastaminen
- Maa- ja metsätilat: Uuden metsäsuunnitelman käyttöönotto, hakkuut metsäsuunnitelman rajoissa, taajamametsien hoito ja hoitosuunnitelman päivittäminen

Toteutuminen:

Ympäristönsuojelu:

- Ympäristöluvut 1 kpl, ympäristönsuojelulain ilmoituspäätökset 5 kpl, valvontatapauksia, mm. nitraattiasetuksen valvonta
- Ympäristökatselmukset
- Maa-ainestarkastukset (17 kpl)
- Lausunnot mm. jätevesisuunnitelmista (56 kpl), ympäristöluvista (5 kpl), ojitus- ja metsätiehankkeista (9 kpl)
- Jätetaksumuistutuksia ym. yhä runsaasti (37 päätöstä)
- Osallistuttiin LAPE-hankkeeseen.
- Osallistuttiin kaavoitushankkeiden valmisteluun sekä Keski-Suomen ympäristöohjelman yhdyskunnat ja elinympäristö -ryhmään, Jyväskylän seudun rakennemalli -projektiryhmään ja Keski-Suomen vesihuoltoyrittäjien koulutushankkeen ohjausryhmään.

Puistot:

- Kesäaikana vihertoimessa oli eripituisissa työsuhteissa 9 henkilöä, 1 henkilö kuntouttavassa työtoiminnassa ja työharjoittelussa 2 harjoittelijaa. Ympäristötoimen muilta yksiköiltä ostettiin sekä miestyötä että konetöitä.
- Vuoden lopussa oli hoidettavia puistoalueita yhteensä noin 19 ha. Palveluita myytiin kiinteistötoimelle ja liikuntatoimelle.
- Löytöeläimet hoidettiin vihertoimen kautta. Palvelu ostettiin Hankasalmen – Konneveden löytöeläintarhalla.
- Leikkipaikkojen turvallisuuteen kiinnitettiin huomiota mm. tarkastustoimintaa lisäämällä.
- Kultu-työ asemalla on edennyt hitaasti.

Jätehuolto:

- Hankasalmen Puhtaanpitopalvelu Oy huolehti ekopisteiden (24 kpl) ja

aluekeräyspisteiden (17) tyhjennyksestä.

- Jätetiimi kokoontui säännöllisesti.
- Asiakastietoja päivitettiin ja korjattiin. Jätehuoltolaskutus toteutettiin omana työnä. Tehtiin runsaasti jäteneuvonta- ja ohjaustyötä sekä mm. laskutukseen liittyvää asiakaspalvelua. Osallistuttiin kesäasukkaiden tapaamiseen.
- Opiskelijaharjoittelija tarkasti taajamissa sijaitsevien asuinkiinteistöjen jätehuoltotilanteen.
- Ongelmajätteiden kuntakeräys järjestettiin 8.5. – 9.5.2009 Ekokem Oy:n kanssa. Koko vuoden ongelmajätekertymä oli noin 26 tn.
- Paperinkeräys Oy keräsi keräyspaperin.
- Kartongin keräystä toteutettiin kolmessa pisteessä: kirkonkylän tori, Asema Salontie ja Niemisjärvi.
- Puutarhajätettä otettiin vastaan kirkonkylän entisellä jätealueella. Puutarhajätteelle oli jätelava asemalla ja Niemisjärvellä ajalla 2.5. – 15.5.2009.
- Romunkeräys järjestettiin viikolla 42 yhdessä 4H -yhdistyksen kanssa. Romua kertyi noin 56 tn.
- Aluekeräys- ja ekopisteiden tyhjennykset ajalle 2010 – 2014 kilpailutettiin.

Maa- ja metsätilat:

- Metsiä hoidettiin metsäsuunnitelman mukaisesti.
- Päijänteen metsähoitoyhdistys teki aloitetut työt loppuun. Varsinaiset metsähoitotyöt hankittiin Metsämannut Oy:ltä.
- Puukauppoja tehtiin Häkä ja Kokkokangas -tiloilta yhteensä 7,3 ha alalta. Joulukuussa myytiin puuta Riihimäki -tilalta Kärkkäiskylästä: 3,1 ha uudishakkuuleimikko ja 26,7 ha harvennushakkuuleimikko. Puuta myytiin vuoden aikana yhteensä noin 1.550 m³.
- Metsänviljelyitä tehtiin 10,3 ha
- Taimikoita perattiin 33,5 ha ja harvennettiin 8,2 ha.
- Metsiä lannoitettiin lentolannoituksena Kauppilan ja Venälän tiloilla.
- Ristilän metsäautotien sorastettiin ja laskuojat kaivettiin.
- Pieniä työkohteita oli mm. Niemisjärven teollisuusalueen tienlinjojen hakkuu, josta kertyi noin 170 m³ puuta.
- Puukaupoista kertyi myyntituloja noin 84.000 euroa.
- Taajametsätoita tehtiin Niemisjärvellä, jossa avattiin keskustan näköyhteyttä vesistöön.
- Asemalla ja kirkonkylässä kaadettiin yksittäisiä vaarallisia puita.
- Asemalla avattiin muutamia rajaojia.
- Kunnan omistuksessa oli peltoa 28 ha ja metsää 654 ha. Alueita oli annettuna vuokralle 78 ha.

Investoinnit

- Vihertoimen käyttöön hankittiin ruohonleikkuukone (Stiga Park 11 hv Diesel)
- Leikkipuiston rakentamistyöt saatettiin loppuun Laiduntiellä.
- Leikkivälineitä hankittiin, mutta niiden pystytys jäi vuodelle 2010. Leikkivälineitä uusittiin mm. Villenkujan leikkipaikalle.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Ympäristösuojelu; Vesistöjen hoito	Merkittävimpien vesistöjen tilan seuranta	x	x	x		x	
Puistot; Viheralueiden ylläpito-taso	euroa/ha	3100	2000	2700			
	Rakennettujen ja hoidettujen puistojen pinta-ala vuoden lopussa, ha	19	19	19			
Maa- ja metsätilat; Metsäsuunnitelman mukainen käsittely	Suunnitelman toteutumisen % alasta	hakkuu n. 90 % hoito 100 %	noin 100±10	hakkuu 100 % hoito 100 %			
	Peltopinta-ala vuoden lopussa, ha	28	28	28			
	Metsäpinta-ala vuoden lopussa, ha	654	654	654			
	Vuokralle annettujen alueiden pinta-ala vuoden lopussa, ha	78	78	78			
Jätehuolto; Kotitalouksien jätehuollon laillisuus ja toimivuus	Järjestetyn jätehuollon piiriin kuuluvat kiinteistöt, %	98	98	99	98	98	98

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Ympäristönsuojelu						
Tulot	1	4		4	32	28
Menot	84	93	-1	92	117	-24
Netto	-83	-89	1	-88	-85	4
Vihertoimi						
Tulot	275	249		249	241	-8
Menot	282	279	-1	278	233	46
Netto	-7	-30	1	-29	8	38

Ympäristöhuoltopalvelut yhteensä:						
Tulot	276	253		253	273	20
Menot	366	372	-2	370	350	22
Netto	-90	-119	2	-117	-77	42

2.7.2 Asunto- ja lupapalvelut

Tehtävä: Maankäytön, rakentamisen ja valvonnan sekä asumisen palvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Laadukkaan ja turvallisen asumisen sekä tasokkaiden vuokra-asuntopalveluiden tuottaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Yleiskaavoitus sekä taajamien asemakaavoitus
- Rakennus- ja maankäyttölain mukaiset lupien käsittely ja niiden valvonta
- Kunnan asuntojen vuokraustoiminta, asuntoja yhteensä 98 kpl, joista asunto-osakeyhtiöissä 54 kpl. Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalla on yhteensä 255 asuntoa.

Toteutuminen:

Kaavoitus:

- Vuoden aikana hyväksyttiin Niemisjärvellä Pienmäen alueen asemakaava. Kirkonkylän osayleiskaavoitustyö jatkui. Hallinto-oikeus kumosi kunnanvaltuuston hyväksymän korttelin 21 asemakaavan muutoksen.

Rakennustarkastus:

- Rakennusvalvonnassa tehtiin tarkastuskäyntejä rakennus-, maa-aines-, poikkeus- ja ympäristölupakohteissa yhteensä 273 kpl. Tähän sisältyivät myös tehdyt kiinteistöarvioinnit ja muut rakentamiseen liittyvät lausunnot.
- Rakennuslupahakemuksia kirjattiin saapuneeksi 168 kpl. Saapuneista hakemuksista tehtiin rakennus- ja toimenpidelupapäätöksiä 128 kpl ja ilmoituksia käsiteltiin 54 kpl. uusia yhden asunnon taloja ja muita erilisiä pientaloja valmistui 20 kpl, 2 paritaloa ja 4 käyttötarkoituksen muutosta, yhteensä 28 huoneistoa ja loma-asuntoja 14 kpl. Vastaavia työnjohtajia eri rakennuskohteisiin hyväksyttiin 114 kpl. Maa-aineslupia haettiin 2 kpl viime vuonna. Poikkeamislupahakemuksia käsiteltiin 4 kpl. Rakennusten lopputarkastuksia suoritettiin vuoden 2009 aikana 116 kpl.

Asuntotoimi:

- Asuntotoimen menot ovat jääneet arvioitua pienemmiksi; viime vuosi-

na lämmityskuluissa on säästetty ja huoneistoja on saatu myytyä. Tulot ovat hieman ylittyneet kirjanpidon mukaan lasketuista myyntivoitoista johtuen.

- Asuinhuoneistoja vuonna 2009 on myyty neljä kappaletta: Kirkonkylältä As Oy Hankamäensadosta huoneisto 2h+k+s, 61,5 m² ja As Oy Hankamäestä 2h+k+s, 60 m², As Oy Kankaisten Koulunmäestä 3h+k+s, 75 m² ja As Oy Niemisjärven Kumputiestä kaksi huoneistoa, molemmat kooltaan 2h+k+s, 58 m².
- Kunnan omistamien asuntojen lukumäärä ilman palveluasuntoja ja oymuotoisia on 31 kpl ja huoneistoala yhteensä 1610 h-m². Kunnan määräämisvallassa olevat asunnot yhteensä 281 kpl ja kunnan suoraan omistamien muiden tilojen huoneistoala noin 39.295 m².
- Asuntolainojen ja korjaus- ja energia-avustusten sekä suhdanneluonteisten avustusten hakuajoista ja ehdoista on tiedotettu kuuluttamalla paikallisesti ja yhteisesti Jyväskylän seudun kuntien kanssa.
- Avustuksia myönnettiin seuraavasti:
 - * Veteraanit ja vanhusväestö 16 kpl, yht. 56.380 euroa
 - * Talousjätevesijärjestelmän parantaminen 3 kpl, yht. 10.832 euroa
 - * Pientalojen energia-avustus 2 kpl, yht. 2.609 euroa
 - * Suhdanneluonteinen avustus 11 kpl, yht. 19.427 euroa.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Kaavoitus: Kaavoitusohjelman toteuttaminen	Kaavoitushankkeiden tilanne, kunnan-valtuuston vahvistamat kaavat, kpl	1	1	1	1	1	1
	Vuoden aikana hyväksytyjen uusien ja muutettujen asema-, rakennus- ja rantakaavojen pinta-ala, ha	1,5		34,5			

Rakennustarkastus: Rakennuslupien määrä	Rivi- paritalot, kpl	0	2	0	2	2	2
	Pientalot, kpl						
	- uudisrakentaminen	14	20	20	20	20	20
	- käyttötark. muutos	8		3			
	- peruskorjaus / laajennus	16	15	25	15	15	15
	Loma-asunnot, kpl						
	- uudisrakentaminen						
	- peruskorjaus / laajennus	15	10	18	10	10	10
	Muut rakennukset, kpl	10	4	8	4	4	4
	- uudet						
	- laajennukset / muutokset						
		70	50	69	50	50	50
		10	20	5	15	15	15
Myönnettyjen rakennuslupien lopputarkastustilanne	Rakennus- / toimenpideluvan rakentamisaika umpeutunut	94	163	92	20	10	
Asuntotoimi: Asunnon järjestäminen hyväksytyille hakijoille	Vuokra-asuntojen käyttöaste, %						
	- Kunnan asunnot	96	98	97	98	98	98
	- Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan asunnot	91	93	88	93	93	93
	Kunnan suoraan omistamien asunto-jen lukumäärä 31.12., kpl	31	32				
	Kunnan suoraan omistamien asunto-jen huoneistoala 31.12. yhteensä h-m ²	1610	1630				
	Kunnan omistamien asunto-osakehuoneistojen lukumäärä 31.12., kpl	54	52				
	Kunnan määräämis- vallassa olevien asunto- ja kiinteistö- yhtiöiden omistamien asunto-jen lukumäärä 31.12., kpl	281	281				
	Kunnan suoraan omistamien muiden tilojen huoneistoala 31.12., yhteensä h-m ²	39295	39295				

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Kaavoitus						
Tulot	7	3		3	6	3
Menot	95	109	-1	108	114	-6
Netto	-88	-106	1	-105	-108	-3
Rakennustarkastus						
Tulot	52	63		63	60	-3
Menot	118	112	-1	111	101	10
Netto	-66	-49	1	-48	-41	7
Asuntotoimi						
Tulot	736	659		659	704	45
Menot	618	693	-22	671	579	92
Netto	118	-34	22	-12	125	137
Asunto- ja lupapalvelut yhteensä:						
Tulot	795	725		725	770	45
Menot	831	914	-24	890	794	96
Netto	-36	-189	24	-165	-24	141

2.7.3 Kunnallistekniset palvelut

Tehtävä:

Yhdyskuntateknisen huollon palvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Laadukkaan vesihuollon turvaaminen ja turvallisen liikennöinnin varmistaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

Liikennealueet:

- Liikenneturvallisuuden tehostaminen, kaavateiden peruskorjaus ja rakentaminen

Vesilaitos:

- Vesilaitoksen toiminnan tehostaminen käyttömenojen pienentämiseksi ja veden markkinointi käyttäjien lisäämiseksi

Viemärlaitos:

- Viemärlaitoksen toiminnan tehostaminen käyttömenojen pienentämiseksi

Toteutuminen:

Liikennealueet:

- Kaavateitä peruskorjattiin ja päällysteitä uusittiin aseman ja kirkonkylän kaava-alueilla. Suotie – Rinnetie perusparannettiin. Valimontien loppuosa rakennettiin.

-
- Kunnossapidettäviä kaavatietä kirkonkylän aseman ja Niemisjärven kaava-alueilla on yhteensä 25,3 km.
 - Kaavateiden kunnossapitokustannukset €/km:
v. 2001=3145, v. 2002=3000, v. 2003=2457, v. 2004=3687,
v. 2005=3647, v. 2006=3540, v. 2007=3740, v. 2008=4259,
v. 2009=2647
 - Avustettavia yksityisteitä on 362 km. Kunnan kunnossapitämiä kevyen liikenteen väyliä 1 km.
 - Yksityisteitä on avustettu €/km:
v. 2001=335, v. 2002=298, v. 2003=254, v. 2004=263, v. 2005=265,
v. 2006=273, v. 2007=296, v. 2008=285, v. 2009=255

Vesilaitos:

- Kiinteistöjä liitettiin vesijohtoverkostoon kahdeksantoista.
- Tutkituilla ominaisuuksiltaan Kärjenkankaan vedenottamon vesi täytti hyvän talousveden laatuominaisuudet. Ottamolta pumpattiin verkostoon vettä 178998 m³, jakelualueelta laskutettu vesimäärä oli 158829 m³.
- Vesilaitoksen käsittely-, jakelu- ja kunnossapitokustannukset €/m³:
v. 2001=0,31, v. 2002=0,32, v. 2003=0,36, v. 2004=0,38,
v. 2005=0,43, v. 2006=0,44, v. 2007=0,49, v. 2008=0,57,
v. 2009=0,59

Viemärilaitos:

- Viemärilaitokseen liitettiin yhdeksäntoista uutta kiinteistöä. Jätevesiä puhdistettiin yhteensä 204997 m³.
- Jätevesien puhdistamiskustannukset €/m³:
v. 2001=1,18, v. 2002=1,25, v. 2003=1,16, v. 2004=0,61,
v. 2005=0,75, v. 2006=0,83, v. 2007=0,72, v. 2008=0,71,
v. 2009=0,95
- Puhdistamolta tuleva kuivattu liete käsitellään Hankasalmen Kiinteistöpalvelun toimista Paljakansuolla, jossa liete sekoitetaan turpeeseen ja kompostoidaan.

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Liikennealueet: Kaavateiden liikenneturvallisuus	Onnettomuudet nollatasolle henkilövahinkojen osalta	0	0	0	0	0	0
	Kunnan kunnossapitämät kadut ja tiet 31.12., km	24	25,3	25,3			
	Kunnan kunnossapitämät kevyen liikenteen väylät 31.12., km	1	1	1			
	Muut yksityistiet 31.12., km	362	362	362			
Vesilaitos: Verkostoston saneeraus	Verkostoon pumpatun laskuttamattoman veden osuuden vähentäminen (vuotovedet) %	16,4	9	11	8	8	8
	Verkkoon pumpattu vesi-määrä m ³ /vuosi	189500	180000	178998			
Viemärlaitos: Vuoto- ja hulevesien vähentäminen	Vuotovedet < 30 %	53	22	28	20	20	20
	Vastaanotettu jätevesimäärä m ³ /vuosi	278000	260000	204997	200000	180000	180000

Toiminnalliset tavoitteet

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Liikennealueet						
Tulot	0	0		0	6	6
Menot	198	208	-5	203	198	5
Netto	-198	-208	5	-203	-192	11
Vesihuoltolaitokset						
Tulot	437	500		500	492	-8
Menot	317	330	-3	327	322	5
Netto	120	170	3	173	170	-3
Kunnallistekniset palvelut						

yhteensä						
Tulot	437	500		500	498	-2
Menot	515	538	-8	530	520	10
Netto	-78	-38	8	-30	-22	8

2.7.4 Pelastustoimi

Palo- ja pelastustoimen palveluiden tuottamisesta vastaa Hankasalmen kunnan alueella Keski-Suomen pelastuslaitoksen Hankasalmen yksikkö.

Tavoitteiden toteutuminen kerrotaan Jyväskylän kaupungin vuoden 2009 tilinpäätöksessä.

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Tulot	0	0		0	0	0
Menot	359	368	-20	348	335	13
Netto	-359	-368	20	-348	-335	13

2.7.5 Talon palvelut

Tehtävä: Tuottaa tukipalveluita ruokapalvelun, siivouspalvelun ja kiinteistönhoidon osalta lähinnä kunnan omalle organisaatiolle.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Laadukkaita palveluja monipuolisesti ja joustavasti yhdistetyllä henkilöstöllä.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Uudistetun organisaation toiminnan seuraaminen ja palvelutuotannon varmistaminen
- Yhdistetyn henkilöstön mahdollisuuksien edelleen kehittäminen.

Toteutuminen:

- Ruokapalvelussa Aseman koulun remontti aiheutti vielä poikkeavia järjestelyjä. Samoin syksyllä lakkautettu Kankaisten koulu aiheutti toimintojen uudenlaista kohdentamista oppilaiden siirtyessä Aseman koululle. Oppilasmäärän kasvaessa, jouduttiin menemään kahteen ruokailuun, jolloin odotettu säästö pieneni. Henkilöstön keskuudessa pitkät sairauslomat lisääntyivät. Koko henkilöstö kävi TTH:n tarkastuksessa. Koulutusta pystyttiin järjestämään vähintäänkin tyydyttävästi.

Loppuvuoden pitkät sairauslomamat kasvattivat palkkamenoja yllättävästi.

- Siivouksen osalta vuosi oli haastava koulujen muutoksista johtuen. Palvelut toteutuivat haasteista huolimatta. Henkilöstön TTH:n tarkastukset toteutuivat suunnitellusti. Säännölliset kokoontumiset onnistuivat ja jaksamista haettiin myös koulutuksilla.
- Kiinteistönhoidossa palvelut laajenivat kiinteistöyhtiö Virastotalon tultua palveluiden piiriin. Asetetut tavoitteet toteutuivat ja palvelut pystyttiin tuottamaan sovitusti. Henkilöstö kävi TTH:n tarkastukset Koulutuksen saaminen kiinteistönhoitoon vaikeaa, koska sitä järjestetään äärimmäisen heikosti.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehityskeskustelu-jen toteutuminen		1 x /v	1 x/v	1 x/v	1 x/v	1 x/v
Palveluiden laatu ja saatavuus	Asiakaskysely valtuustokaudella			1 x			
Kouluruokailu	€ / suorite	2,34	2,00	2,32	2,00	2,00	2,00
	suorite / työntekijä	21700	26200	26700	25000	25000	25000
Laitosruokailu	€ / suorite	3,05	3,10	3,46	3,20	3,20	3,20
	suorite / työntekijä	24500	24000	27250	24000	24000	24000
Siivouksen taso/tehok.	€ / m2	30,47 *27,40	25,60	*30,3 26,20	26,90	26,50	26,40
	m2 / työntekijä	1600 *1260	1260/ 1600	1340/ 1550	1600	1600	1600
Energian seuranta			3 %	3 %	3 %	3 %	3 %
* evakkoajasta johtuen vertailu on 6 kk/ 6 kk							

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Siivouspalvelu						
Tulot	396	378		378	368	-10
Menot	396	378	-1	377	365	12
Netto	0	0	1	1	3	2
Kiinteistönhuolto						
Tulot	975	1 008		1 008	954	-54
Menot	646	657	-1	656	597	59
Netto	329	351	1	352	357	5

Ruokapalvelu						
Tulot	873	854		854	891	37
Menot	922	853	-1	852	912	-60
Netto	-49	1	1	2	-21	-23
Talon palvelut yhteensä						
Tulot	2 244	2 240		2 240	2 213	-27
Menot	1 964	1 888	-3	1 885	1 874	11
Netto	280	352	3	355	339	-16

2.7.6 Varikko

Tehtävä:

Varasto, kuljetuspalvelut sekä kiinteistöjen kunnossapitopalvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Tuottaa palveluja ja huolehtia ns. toiminnallisten tukipalveluiden saatavuudesta pääsääntöisesti kunnan omalle organisaatiolle
- Joukkoliikenteen järjestäminen lain edellyttämällä tasolla.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

Varasto:

- Palvelu joustavaa ja laadukasta eri hallintokunnille ja kuntalaisille
- Tarvikehankintojen tarvittava kilpailuttaminen huomioiden laatu/hinta ja toimitusvarmuus
- Käytettävä kalusto toimintavarmaa ja käyttöturvallinen

Kuljetuspalvelu:

- Tuottaa kuljetettavien asiakkaiden kannalta tarpeelliset kuljetuspalvelut
- Kuljetuskustannusten seuranta ajantasaisena ja monipuolisena sekä kustannustietojen välittäminen määräajoin maksaville hallintokunnille ja taloussuunnittelussa avustaminen
- Eri kuljetusvaihtoehtojen selvittäminen kustannusten karsimiseksi

Kiinteistöjen kunnossapito:

- Kiinteistöjen rakenteiden ennakoiva kunnossapito; kosteus- ja homevaurioiden estäminen / korjaaminen, pintarakenteiden toimivuuden seuranta. Kunnan oma kiinteistökanta.

Toteutuminen:

- Varaston kautta on pystytty antamaan/suorittamaan tilattuja palveluja kunnan eri hallintokunnille ja myös kuntaorganisaation ulkopuolelle
- Tarvike- ja laitehankintoja on kilpailutettu resurssien ja kunnan hankintaohjeiden mukaan ja keskusvarastoon keskitetty kunnan konekalusto pystytty pitämään toimintavarmana ja käyttöturvallisena

- Työturvallisuuteen on panostettu välineillä ja asenneajattelulla. Vaka-
viltä työtapaturmilta välttytty 2009.
- Kuljetuspalvelu:
- Kuljetuksien tunnusluvut on merkitty sosiaalitoimen ja opetustoimen
vastuualueiden otsikoiden alle.
- Kaikki lakisääteiset kuljetukset on pyritty järjestämään mahdollisim-
man kustannustehokkaasti. Kunta on mukana seutulippuyhteistyössä.
- Koulukuljetusten ja sosiaalitoimen kuljetuksien suunnittelussa yhteis-
työtä sivistys- ja sosiaalitoimen sekä päivähoidon kanssa tehtiin tiiviis-
ti, erityisoppilaitosten kuljetusten osalta yhteistyö ulottui kuntarajojen
yli. Koulukuljetuksissa on painopistettä siirretty entistä enemmän lin-
ja-autokuljetuksiin. Koulun aloituksessa on käytetty 3:lla reitillä kou-
luavustajia liikenneturvallisuuden ja käyttömukavuuden lisäämiseksi.
- Seutulippujen myynti on ollut nousujohteista .
- Joukkoliikenteen lopettamisuhan alla olevia Jyväskylän Liikenteen
ajamia linja-autovuoroja ajettiin lääninhallituksen ostoliikenteenä ja
osittain kunnan ostoliikenteenä.
- Monipalveluliikenteessä käytössä oli kolme autoa ja joukkoliikenne-
reittejä lisättiin.
- Kiinteistöjen kunnossapito: Kiinteistöjen ennakkoivaa kunnossapitoa
tehty talousarvion puitteissa sekä puututtu vahinkotapauksiin.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2008	Ta 2009	Tot 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Varasto: Palveluiden/ tuotteiden saata- vuus joustavaa	Asiakaskysely 1 krt/ valtuustokausi		As. kysely	As. kysely			
Hinta/laatu kilpailukykyinen							
Kuljetuspalvelu: Kuljetusten järjestäminen	Myytyjen seutulippujen määrä	254	170				
Kiinteistöjen kunnossapito: Kosteusvaurioiden ja mahdollis- ten homevaurioiden ennakoi- minen	Kunto- /vahinko- kartoitukset	7	7	7	7	7	7

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yht	Tp 2009	Poikkeama
Varasto						
Tulot	110	129		129	107	-22
Menot	158	182	-2	180	182	-2
Netto	-48	-53	2	-51	-75	-24
Kuljetuspalvelu						
Tulot	9	10		10	0	-10

Menot	24	26		26	27	-1
Netto	-15	-16		-16	-27	-11
Kiinteistöjen kunn.pito						
Tulot	157	185		185	137	-48
Menot	158	183	-1	182	137	45
Netto	-1	2	1	3	0	-3
Varikko yhteensä						
Tulot	276	324		324	244	-80
Menot	340	391	-3	388	346	42
Netto	-64	-67	3	-64	-102	-38

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulot ja -menot (1000 €) (ulkoiset)

TULOT		%	MENOT		%
Varsinainen toiminta	35 659		Varsinainen toiminta	33 951	
Toimintatuotot	7 943	22,0	Toimintakulut	33 841	91,5
Verotulot	12 955	35,9	- Valmistus omaan käyttöön		
Valtionosuudet	14 460	40,1			
Korkotuotot	89	0,2	Korkokulut	99	0,3
Muut rahoitustuotot	212	0,6	Muut rahoituskulut	11	0,0
Satunnaiset tuotot	0	0,0	Satunnaiset kulut	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät			Tulorahoituksen korjauserät		
- käyttöomaisuuden myynti-			- käyttöomaisuuden myyntitap-		
voitot	-47	-0,1	piot	0	0,0
Investoinnit	463		- pakollisten varausten muutos		
Rahoitusosuudet investointeihin	166	0,5	Investoinnit	2 368	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	297	0,8	Käyttöomaisuusinvestoinnit	2 368	6,4
Rahoitustoiminta	0		Rahoitustoiminta	648	
Antolainasaamisten vähennyk-			Antolainasaamisten lisäykset	0	
set	0	0,0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	648	1,8
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0,0			
Kokonaistulot yhteensä	36 075	100,0	Kokonaismenot yhteensä	36 967	100,0

Tulot (1000 €)	2006	2007	2008	2009	muutos- % edell. vsta
Tuloslaskelmaosan tulot (ulkoiset)	31 153	31 218	34 424	35 659	3,6
Toimintatulot	8 292	7 834	8 119	7 943	-2,2
Myyntitulot	4 331	3 958	4 181	3 970	-5,0
Maksutulot	1 883	2 010	2 276	2 276	0,0
Tuet ja avustukset	774	797	830	941	13,4
Muut tulot	1 304	1 069	832	756	-9,1
Rahoitustulot	210	250	328	301	-8,2
Korkotuotot	107	143	135	89	-34,1
Muut rahoitustuotot	103	107	193	212	9,8
Satunnaiset tulot					
Verotulot	11 394	11 656	13 104	12 955	-1,1
Käyttötalouden valtionosuudet	11 257	11 478	12 873	14 460	12,3
Investointiosan tulot	342	372	167	469	180,8
Rahoitusosuudet	5	2	2	166	
Liittymismaksut	72	63	31	53	71,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot	265	307	134	250	86,6
Menot (1000 €)	2006	2007	2008	2009	muutos- % edell. vsta

Tuloslaskelmaosan menot (ulkoiset)	30 230	30 820	32 925	33 951	3,1
Toimintamenot	30 115	30 556	32 689	33 841	3,5
Henkilöstömenot	16 048	16 361	17 183	17 524	2,0
Palvelujen osot	9 794	9 766	10 645	11 521	8,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 799	1 909	2 088	1 952	-6,5
Avustukset	2 093	2 150	2 281	2 364	3,6
Muut menot	381	370	492	480	-2,4
Rahoitusmenot	115	158	187	110	-41,2
Korkokulut	110	142	135	99	-26,7
Muut rahoituskulut	5	16	52	11	-78,8
Satunnaiset kulut	0	106	49	0	-100,0
Investointiosan menot	1 035	1 072	1 806	2 367	31,1
Omaisuuksien osto	323	520	216	381	76,4
Rakentaminen ja rakennuttaminen	712	552	1 590	1 986	24,9

Vuosina 2005-2007 tilikauden tulos on ollut alijäämäinen. Vuonna 2008 tilikauden tulos oli 0,57 milj. euroa ylijäämäinen ja vuonna 2009 tulos oli 0,81 milj. euroa ylijäämäinen.

Vuonna 2009 investointeihin käytettiin 2,37 milj. euroa. Tuloslaskelmaosan tulot lisääntyivät edellisestä vuodesta 3,6 % ja tuloslaskelmaosan menot kasvoivat 3,1 %. Verotulot ja valtionosuudet yhteensä kasvoivat edellisestä vuodesta 5,5 %. Korkotuotot ja korkokulut laskivat edellisestä vuodesta.

Tuloslaskelma v. 2009

	2009	2008
Toimintatuotot	7 943 421,43	8 119 522,82
Myyntituotot	3 970 382,92	4 181 186,35
Maksutuotot	2 275 739,48	2 276 318,35
Tuet ja avustukset	941 251,53	830 069,59
Muut tuotot	756 047,50	831 948,53
 Toimintakulut	 -33 841 137,17	 -32 689 154,64
Henkilöstökulut	-17 524 177,89	-17 183 440,41
Palkat ja palkkiot	-13 232 426,30	-12 923 383,80
Henkilösivukulut	-4 291 751,59	-4 260 056,61
Eläkekulut	-3 385 222,13	-3 267 289,18
Muut henkilösivukulut	-906 529,46	-992 767,43
Palvelujen ostot	-11 520 514,34	-10 645 804,28
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 951 874,41	-2 087 748,54
Avustukset	-2 364 274,82	-2 280 696,46
Muut kulut	-480 295,71	-491 464,95
 Toimintakate	 -25 897 715,74	 -24 569 631,82
Verotulot	12 955 354,70	13 104 203,32
Valtionosuudet	14 459 724,00	12 873 190,00
 Rahoitustuotot ja -kulut	 191 064,16	 140 900,06
Korkotuotot	89 019,11	135 137,33
Muut rahoitustuotot	212 399,05	192 736,64
Korkokulut	-99 692,16	-134 518,40
Muut rahoituskulut	-10 661,84	-52 455,51
 Vuosikate	 1 708 427,12	 1 548 661,56
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poisot	-897 341,56	-913 261,86
Arvonalentumiset	-5 099,99	-16 246,95
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		-49 760,00
 Tilikauden tulos	 805 985,57	 569 392,75
Poistoeron lisäys (-), vähennys (+)	26 187,69	27 258,24
Rahastojen lisäys (-), vähennys (+)		

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	832 173,26	596 650,99
Tuloslaskelman tunnusluvut:	2009	2008
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	-23,5	-24,8
Toimintakate, euroa/asukas	-4 696	-4 446
Vuosikate/Poistot %	189	167
Vuosikate, euroa/asukas	310	280
Asukasluku 31.12.	5 515	5 526

TULOSLASKELMA V. 2009 (1000 €)

Ulkoiset ja sisäiset

	Tp 2008	Ta 2009	Muutos	Ta 2009 yhteensä	Tp 2009	Poikkeama Ta yht -Tp 2009	Poikkeama% Ta yht - Tp 2009
Toimintatuotot	10 885	10 200	33	10 233	10 661	428	4,2
Myyntituotot	5 667	5 355		5 355	5 474	119	2,2
Maksutuotot	2 278	2 202	27	2 229	2 282	53	2,4
Tuet ja avustukset	830	696		696	941	245	35,2
Muut tuotot	2 110	1 947	6	1 953	1 964	11	0,6
Toimintakulut	-35 455	-35 633	-818	-36 451	-36 559	-108	0,3
Henkilöstökulut	-17 183	-17 855	108	-17 747	-17 524	223	-1,3
Palkat ja palkkiot	-12 923	-13 505	91	-13 414	-13 232	182	-1,4
Henkilösivukulut	-4 260	-4 350	17	-4 333	-4 292	41	-0,9
Eläkekulut	-3 267	-3 295	14	-3 281	-3 385	-104	3,2
Muut henkilösivukulut	-993	-1 055	3	-1 052	-907	145	-13,8
Palvelujen ostot	-12 071	-11 819	-741	-12 560	-12 972	-412	3,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 144	-2 002	15	-1 987	-2 007	-20	1,0
Avustukset	-2 282	-2 156	-233	-2 389	-2 365	24	-1,0
Muut kulut	-1 775	-1 801	33	-1 768	-1 691	77	-4,4
Toimintakate	-24 570	-25 433	-785	-26 218	-25 898	320	-1,2
Verotulot	13 104	12 760	-20	12 740	12 955	215	1,7
Valtionosuudet	12 873	14 239	200	14 439	14 460	21	0,1
Rahoitustuotot ja -kulut	141	-50	125	75	191	116	154,7
Korkotuotot	135	55	27	82	89	7	8,5
Muut rahoitustuotot	255	215	40	255	272	17	6,7
Korkokulut	-134	-214	64	-150	-99	51	-34,0

Muut rahoituskulut	-115	-106	-6	-112	-71	41	-36,6
Vuosikate	1 548	1 516	-480	1 036	1 708	672	64,9
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-913	-1 100		-1 100	-897	203	-18,5
Arvonalentumiset	-16				-5	-5	
Satunnaiset tuotot							
Satunnaiset kulut	-49					0	
Tilikauden tulos	570	416	-480	-64	806	870	
Poistoeron lisäys (-), vähennys (+)	27				26	26	
Rahastojen lisäys (-), vähennys (+)							
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	597	416	-480	-64	832	896	

3.2 Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut v. 2009

	2009		2008	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	1 708 427,12		1 548 661,56	
Satunnaiset erät	0,00		-49 760,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-46 928,71	1 661 498,41	-69 285,44	1 429 616,12
Investointien rahavirta				
	-2 367			
Investointimenot	557,65		-1 805 755,77	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	166 207,07		1 800,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	297 216,00	-1 904 134,58	203 629,00	-1 600 326,77
Toiminnan ja investointien rahavirta		-242 636,17		-170 710,65
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		1 600 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-647 914,10		-647 914,10	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-647 914,10	54 882,57	1 006 968,47
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	4 832,52		9 939,27	
Vaihto-omaisuuden muutos	17 150,38		4 979,46	
Saamisten muutos	711 186,94		-191 643,79	
Korottomien velkojen muutos	236 590,62	969 760,46	563 156,29	386 431,23
Rahoituksen rahavirta		321 846,36		1 393 399,70
Rahavarojen muutos		79 210,19		1 222 689,05
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	4 274 919,54		4 195 709,35	
Rahavarat 1.1.	4 195 709,35	79 210,19	2 973 020,30	1 222 689,05
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2009		2008	
Investointien tulorahoitus, %	77,6		85,8	
Pääomamenojen tulorahoitus, %	60,0		63,2	
Lainanhoitokate	2,4		2,2	
Kassan riittävyys, pv	42		43	
Asukasluku 31.12.	5 515		5 526	

3.3 Tase

	2009	2008
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	20 531 373,46	19 482 751,72
Aineelliset hyödykkeet	16 621 692,62	15 359 407,55
Maa- ja vesialueet	1 920 168,82	1 770 219,80
Rakennukset	12 035 227,41	9 858 162,30
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 066 363,09	2 116 997,25
Koneet ja kalusto	341 906,68	318 820,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	258 026,62	1 295 207,60
Sijoitukset	3 909 680,84	4 123 344,17
Osakkeet ja osuudet	3 909 680,84	4 123 344,17
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	165 760,35	257 544,25
Valtion toimeksiannot	165 760,35	257 544,25
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 433 820,09	7 082 947,22
Vaihto-omaisuus	36 012,71	53 163,09
Muu vaihto-omaisuus	36 012,71	53 163,09
Saamiset	2 122 887,84	2 834 074,78
Pitkäaikaiset saamiset	880 733,48	1 361 807,12
Myyntisaamiset	176 471,03	197 693,07
Lainasaamiset	704 262,45	1 164 114,05
Lyhytaikaiset saamiset	1 242 154,36	1 472 267,66
Myyntisaamiset	792 027,76	842 651,91
Lainasaamiset	7 600,00	10 000,00
Siirtosaamiset	27 477,62	1 656,63
Muut saamiset	415 048,98	617 959,12
Rahoitusarvopaperit	791 471,42	741 211,91
Osakkeet ja osuudet	372 364,00	354 886,00
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	217 943,82	208 332,32
Muut arvopaperit	201 163,60	177 993,59
Rahat ja pankkisaamiset	3 483 448,12	3 454 497,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ	27 130 953,90	26 823 243,19

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA	18 749 098,43	17 916 925,17
Peruspääoma	18 668 837,74	18 668 837,74
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-751 912,57	-1 348 563,56
Tilikauden yli-/alijäämä	832 173,26	596 650,99
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	222 753,08	248 940,77
Vapaaehtoiset varaukset		
Investointivaraukset		
Poistoero	222 753,08	248 940,77
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	138 797,07	225 748,45
Valtion toimeksiannot	131 042,89	217 795,57
Muut toimeksiantojen pääomat	7 754,18	7 952,88
VIERAS PÄÄOMA	8 020 305,32	8 431 628,80
Pitkäaikainen	2 991 524,81	3 586 456,81
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 135 000,00	2 465 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	570 071,82	887 985,92
Liittymismaksut ja muut velat	286 452,99	233 470,89
Lyhytaikainen	5 028 780,51	4 845 171,99
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	330 000,00	330 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	317 914,10	317 914,10
Saadut ennakot	117 449,26	108 740,00
Ostovelat	1 889 194,87	1 745 862,36
Siirtovelat	1 704 034,06	1 671 175,20
Muut velat	670 188,22	671 480,33
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	27 130 953,90	26 823 243,19

Taseen tunnusluvut:	2009	2008
Omavaraisuusaste, %	70,2	68,0
Rahoitusvarallisuus euroa/asukas	-273	-234
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	22,4	24,4
Kertynyt yli-/alijäämä euroa	80 260,69	-751 912,57
Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas	15	-136
Lainakanta 31.12.	3 352 985,92	4 000 900,02
Lainakanta euroa/asukas	608	724
Asukasluku 31.12.	5 515	5 526

3.4 Konsernituloslaskelma v. 2009

	2009	2008
Toimintatuotot	15 816 037,35	15 588 508,01
Toimintakulut	-40 426 838,76	-38 988 828,07
Toimintakate	-24 610 801,41	-23 400 320,06
Verotulot	12 955 354,70	13 104 203,32
Valtionosuudet	14 459 724,00	12 873 190,00
Rahoitustuotot ja -kulut	8 996,27	-133 961,84
Korkotuotot	97 856,43	151 384,40
Muut rahoitustuotot	260 907,10	270 143,01
Korkokulut	-330 737,61	-494 854,63
Muut rahoituskulut	-19 029,65	-60 634,62
Vuosikate	2 813 273,56	2 443 111,42
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 564 845,90	-1 564 392,36
Arvonalentumiset	-5 099,99	-16 591,18
Satunnaiset erät	-10 753,05	-111 248,74
Tilikauden tulos	1 232 574,62	750 879,14
Tilinpäätössiirrot	-250 090,38	-141 944,76
Vähemmistöosuudet	-150,87	-109,89
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	982 333,37	608 824,49
Tuloslaskelman tunnusluvut:		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	-39,1	-40,0
Toimintakate, euroa/asukas	-4 463	-4 235
Vuosikate/Poistot %	179	156
Vuosikate, euroa/asukas	510	442
Asukasluku 31.12.	5 515	5 526

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

	2009		2008
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	2 813 273,56	2 443 111,38	
Satunnaiset erät	-10 753,05	-111 248,74	
Tulorahoituksen korjauserät	-57 661,08	29 095,74	2 360 958,38
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-2 955 116,05	-2 397 466,63	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	172 441,90	7 337,34	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	309 848,03	207 194,51	-2 182 934,78
Toiminnan ja investointien rahavirta	272 033,31		178 023,60
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	170 352,99	1 831 011,60	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 187 330,39	-1 858 177,92	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	15 315,11	91 525,80	64 359,48
Oman pääoman muutokset		49 497,79	70 369,54
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		5 347,44	9 503,22
Vaihto-omaisuuden muutos		3 283,95	-15 491,46
Saamisten muutos		415 884,77	552 816,39
Korottomien velkojen muutos		287 947,38	532 790,82
Rahoituksen rahavirta	-239 700,96		1 214 347,99
Rahavarojen muutos	32 332,35		1 392 371,59
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	4 977 176,51	4 911 262,90	
Rahavarat 1.1.	4 944 844,16	3 518 891,31	1 392 371,59
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2009	2008	
Investointien tulorahoitus, %	101,1	102,2	
Pääomamenojen tulorahoitus, %	70,9	57,5	
Lainanhoitokate	2,1	1,2	
Kassan riittävyys, pv	40	41	
Asukasluku 31.12.	5 515	5 526	

3.6 Konsernitase

Konsernitase (lyhennetty)	2009	2008
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	27 971 877,06	26 934 083,26
Aineettomat hyödykkeet	212 252,41	186 418,23
Aineettomat oikeudet	176 907,87	92 602,70
Muut pitkävaikutteiset menot	16 383,53	30 224,64
Ennakkomaksut	18 961,01	63 590,89
Aineelliset hyödykkeet	26 496 746,30	25 236 635,30
Maa- ja vesialueet	2 108 964,82	2 060 959,87
Rakennukset	21 098 042,06	19 004 755,25
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 145 497,13	2 130 999,97
Koneet ja kalusto	727 954,93	664 929,49
Muut aineelliset hyödykkeet	103 032,69	9 667,50
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	313 254,67	1 365 323,22
Sijoitukset	1 262 878,35	1 511 029,73
Osakkuusyhteisöosuudet	869 873,20	1 158 971,66
Muut osakkeet ja osuudet	393 005,15	352 058,07
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	327 602,31	406 324,10
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 780 749,85	8 141 393,13
Vaihto-omaisuus	140 300,27	146 232,92
Saamiset	2 663 273,07	3 083 897,31
Pitkäaikaiset saamiset	230 208,07	702 836,72
Lyhytaikaiset saamiset	2 433 065,00	2 381 060,59
Rahoitusarvopaperit	867 206,74	759 508,51
Rahat ja pankkisaamiset	4 109 969,77	4 151 754,39
VASTAAVAA YHTEENSÄ	36 080 229,22	35 481 800,49
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	17 556 733,89	16 505 325,97
Peruspääoma	18 668 837,74	18 668 837,73
Arvonkorotusrahasto	48 348,60	2 508,52
Muut omat rahastot	442 128,19	459 988,60
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-2 584 914,01	-3 234 833,37
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	982 333,37	608 824,49
VÄHEMMISTÖOSUUKSET	433 396,97	417 772,28
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	811 365,11	548 480,37
Poistoero	319 559,92	249 490,46
Vapaaehtoiset varaukset	491 805,19	298 989,91

PAKOLLISET VARAUKSET	143 883,43	155 329,50
Eläkevaraukset	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	143 883,43	155 329,50
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	304 376,44	377 463,42
VIERAS PÄÄOMA	16 830 473,38	17 414 428,95
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	9 443 893,09	10 505 436,79
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	340 591,55	234 725,45
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 308 007,21	1 244 524,25
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	5 737 981,53	5 429 742,46
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	36 080 229,22	35 418 800,49
Konsernitaseen tunnusluvut:	2009	2008
Omavaraisuusaste	51,1	48,3
Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas	-1637	-1690
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	38,6	41,6
Kertynyt alijäämä, milj. euroa	1603	2626
Kertynyt alijäämä, euroa/asukas	291	475
Konsernin lainat, euroa / asukas	1 950	2 127
Konsernin lainakanta 31.12., milj. euroa	10,8	11,7
Kunnan asukasluku 31.12.	5 515	5 526

4 Investointien toteutuminen (1000 €)

	Kustannus- arvio talous- suunnit- telukaudella	Talous- arvio 2009	Toteutuma 2009	Säästö +/-ylitys-
A. MENOT				
ASUINRAKENNUKSET	70			
Viipaletalot 2 kpl (yksi hankittu 2008)	70			
MUUT TALONRAKENNUKSET	2 545	1 815	1 625	190
Aseman koulun peruskorjaus (v. 2008 Ta:ssa k.arvio 2 400)	1 300	1 360	1 360	0
Monitoimitalon julkisivun uusiminen	160			
Hankasalmen Lämpö Oy:n liittymismaksut	220			
Metsätähden sprinklaus	100			
Vanhainkodin rannan muuttaminen virkistyskäyttöön	20			
Terveyskeskuksen sairaalan ja hallinnon ikkunoiden korjaus / uusiminen ja ulkomaalaus	100	100	47	53
Mäkituvan (toimintakeskus) sprinklaus	50			
Mäkituvan ruokasalin laajennus (jos tarpeen)	140			
Mäkituvan asuntolan huoneistojen remontti, sauna-remontti ja rakennuksen ulkopintaremontti	60	60	39	21
Niemisjärven koulun lämmitysjärjestelmän vaihto	90			
Terveyskeskuksen sairaalan sprinklaus	150	150	92	58
Kuuhankaveden koulun julkisivukorjaukset	30	30	22	8
Kiinteistöjen kunto-/energiakartoitukset	40	20	0	20
Sairaalan jätejärjestelmä	35	35	31	4
Paloaseman välipohjan peruskorjaus	20	20	0	20
Mäkituvan maalaustilan ilmanvaihtojärjestelmä	30	30	29	1
Oppimisen vuodenaajat ulkokoulussa hanke , Kuuhankaveden koulu (lisämr)		10	5	5
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	4 754	1 622	184	1 438
Vesi- ja viemärilaitos:				
Talojohdot ja uudet linjat	68	17	26	-9
Niemisjärven alueen vesihuollon rakentaminen / Pienmäen alue	156	55	0	55
Jätevesipuhdistamon rakentaminen	2 900	1 500	123	1 377 keskener.
Vesi- ja viemäriverkostojen tarkekartat Nj / As	20	20	3	17
Niemisjärveltä yhteispuhd.siirtolinjan rakentaminen kustannuksissa huomioitu valtion vesihuoltotyön osuus	1 500			
Vesilaitos Otsaniemi, UV-laitteisto ja voimavirta-agrigaatti	30	30	32	-2
Kk viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen/keskusta	80			

IRTAIN OMAISUUS	491	223	190	33
Kunnanhallitus:	137	37	24	13
Verkon ja tietoturvan kehittäminen sekä palvelinalustan uusiminen	25	25	24	1
Taloushallinnon ohjelmistojen, pankkiyhteysohjelmiston ja palvelinalustan uusiminen	70			
Verkon ja tietoturvan kehittäminen	30			
Puhelinvaihteen uusimisen kertaluonteiset kustannukset	12	12	0	12
Sosiaali- ja terveyslautakunta:	18	18	14	4
Terveystoimi:	10	10	8	2
Sairaalan sängyt	10	10	8	2
Sosiaalitoimi:	8	8	6	2
Vanhainkodin sängyt, patjat ja apuvälineet	8	8	6	2
Sivistyslautakunta:	289	145	140	5
Koulut:				
Aseman koulun kalusteita	35	35	28	7
Aseman koulun opetusvälineitä	15	15	23	-8
Kuuhankaveden koulun naulakot	8	8	0	8
Esiintymislavat monitoimitalolle	12	12	11	1
Lukion atk-laitehankinnat ja ohjelmat	45	15	15	0
Aseman koulun kulttuuritoimintatilojen varustaminen	0			
Kansalaisopisto:				
Laite- ja kalustohankinnat	40	10	9	1
Kulttuuritoimi:				
Hankasalmen historian 2. osa	86	2	8	-6
Kirjasto:				
Aseman kirjaston kaluste- ja tietokonehankinnat	40	40	38	2
Liikuntatoimi:				
Suunnistuskartat	8	8	8	0
Ympäristölautakunta:	47	23	12	11
Konekeskuksen kalustohankinnat	32	8	4	4
Kalustohankinnat vihertoimi	15	15	8	7
MAA-ALUEET	270	150	160	-10
Maa-alueiden osto	270	150	160	-10
AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS	0	31	31	0

Koy Somerinkulman keittiöremontti, Melli-Elli (lisämr)	13	13	0	
Kuntarahoitus Oyj:n osakkeet (lisämr)	18	18	0	
LIIKENNEVÄYLÄT	828	308	143	165
Pellisenrannan asuntoalueen rantapolku	50			
Niemisjärven Mäntytie	50			
Kk:n Keskustien katuvalojen uusiminen	70			
Kaavateiden perusparannus	40	10	9	1
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	40	10	4	6
Asemakaavan muk. kaavateiden lohkominen	8	8	0	8
Niemisjärvi / Rinnekuja ja Santerintie	30	30	0	30
Suotien peruskorjatun osan päällystys	25	25	14	11
Mäntyranantien perusparannus Kuusipolun tienhaaraan	50			0
Katuvalot: Mustaniementien ja Honkatien alkuosat sekä Etelärinteentien loppuosa	30	30	13	17
Pienmäen asuntoalueen kaavatiet	170	85	6	79 keskener.
Suotie - Rinnetien peruskorjaus (~ 600 m, murskepinta)	40	40	38	2
Yrjönkadun peruskorjaus (640 m)	85			
Hankamäentien peruskorjaus välille Amiraalintie - Pajukuja (~300 m)	40			
Nj - Valimontien loppuosan rakentaminen (~400 m)	70	70	59	11
Pienmäen alueen katuvalaistus	30			
PUISTOT JA LEIKKIPAIKAT	268	68	34	34
Puistot ja leikkialueet	60	15	6	9
Tonttien/puistokaistaleiden kunnostustyöt	20	10	9	1
Puistokalusteiden/leikkivälineiden uusiminen	20	10	7	3
Aseman viheralueet (KULTU)	40	15	0	15
Aseman koulun pihan kunnostus	50			
Mattojen pesupaikat	30			
Itsenäisyyden puiston valaistus	10			
Nj pysäkipuisto/uimarannan valaistus	10			
Hankavedentien puisto	10			
Metsätähden puisto aloittaminen	0			
Leikkipuisto Pellisenranta III-alueelle	10	10	12	-2
Kulttuuriputki-idea	8	8	0	8
				0
URHEILU- JA ULKOILUALUEET	22	12	0	12
Kuntopolkujen peruskorjaus	12	12	0	12
Laiturien peruskorjaus	10			
Menot yhteensä	9 248	4 229	2 367	1 862

B. TULOT

MUUT TALONRAKENNUKSET	18	7	162	155
Kotimaisen polttoaineen investointituki (Niemisj. koulu)	18			
Oppimisen vuodenajat ulkokoulussa hanke, Kuuhankaveden koulu (lisämr)		7	5	-2
Aseman koulun kulttuuritoimintatilojen peruskorjaus			157	157
				0
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	68	17	53	36
Liittymismaksut	68	17	53	36
IRTAIN OMAISUUS				
Sivistyslautakunta:	0	0	4	4
Aseman koulun kulttuuritoimintatilojen varustaminen			4	4
MAA-ALUEIDEN MYYNTI	200	50	11	-39
Maa-alueiden myynti, tasearvo			11	11
<i>Maa-alueiden myynti, myyntihinta</i>			32	
AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS	400	100	239	139
Asunto-osakkeiden myynti, tasearvo	400	100	239	139
<i>Asunto-osakkeiden myynti, myyntihinta</i>			265	
Tulot yhteensä, toteutumassa tasearvo	686	174	469	295
<i>Tulot yhteensä, toteutumassa myyntihinta</i>			297	
Netto, toteutumassa tasearvot	8 562	4 055	1 898	-2 157

5 Tilinpäätöksen liitetiedot

5.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa on pysyvät vastaavat arvostettu hankintahintaan poistosuunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettynä. Pitkäaikaisten saamisten ja pitkäaikaisten velkojen v. 2010 erääntyvät lyhennykset ja korot on siirretty lyhytaikaisten tileille. Lomapalkka- ja lomarahavelka on jaksotettu.

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseessa hankintameno. Vaihtomaisuus on merkitty hankintameno. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen 31.12.2009 markkina-arvosta.

Vuoden 2008 tilinpäätöstä laadittaessa kunnan väkiluku 31.12.2008 oli 5 524 Tilastokeskuksen ennako-tiedon mukaan. Lopullinen väkiluku oli kuitenkin 5 526, jonka mukaan laskettuna on merkitty vuotta 2008 koskevat asukasta kohti lasketut tunnusluvut.

5.2 Tuloslaskelman liitetiedot

8) Toimintatuotot v. 2009

	Keskusvaali- lautakunta	Kunnan- hallitus	Sosiaali- ja terveyslau- takunta	Sivistys- lautakunta	Ympäristö- lautakunta	Yhteensä €
Myyntituotot		2 836 456,98	234 117,28	116 921,97	782 886,69	3 970 382,92
Maksutuotot		328 248,86	1 767 260,54	119 181,44	61 048,64	2 275 739,48
Tuet ja avust.	8 428,40	326 369,64	416 769,70	180 335,13	9 348,66	941 251,53
Muut tuotot		48 337,79	85 251,94	27 265,49	595 192,28	756 047,50
Yhteensä	8 428,40	3 539 413,27	2 503 399,46	443 704,03	1 448 476,27	7 943 421,43

V. 2009

V. 2008

9) Verotulot

Kunnan tulovero	11 426 441,83	11 387 597,12
Osuus yhteisöveron tuotosta	850 671,43	1 059 838,38
Kiinteistövero	678 241,44	656 767,82
Verotulot yhteensä	12 955 354,70	13 104 203,32

10) Valtionosuudet

Yleinen valtionosuus	599 364,00	387 888,00
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus	11 135 035,00	9 904 572,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	2 725 325,00	2 580 730,00
Valtionosuudet yhteensä	14 459 724,00	12 873 190,00

11) Satunnaiset erät

Satunnaiset kulut:

Suojarinteen ky:n lopettaminen, osuus lainoista

0,00

49 760,00

12) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet**12) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet**

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina käyttöomaisuuden hankintamenosta aineettomissa hyödykkeissä, rakennuksissa ja rakennelmissa sekä koneissa ja kalustossa. Menojäännöspoisto on käytössä kiinteät rakenteet ja laitteet omaisuusryhmässä.

Atk-ohjelmistot	3 vuotta
Maa- ja vesialueet	ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat	
Kivirakenteiset hallinto- ja laitosrakennukset	40
Puurakenteiset hallinto- ja laitosrakennukset	30
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20
Muut rakennukset	20
Kivirakenteiset asuinrakennukset	40
Puurakenteiset asuinrakennukset	35
Vedenottamot	20
Teräsrakenteiset jätevedenpuhdistamot	20
Betonirakenteiset jätevedenpuhdistamot	30
Ylävesisäiliö	40
Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Urheilukentät	20
Jääkiekkokaukalot	15
Leikkikentät	20
Kuntorata –ladut	20
Uimarannat	20
Tenniskentät	20
Pallokentät	20
Rakennuskaavatiet	20
Puistot	20
Kaatopaikat	20
Venevalkamat	20
Ulkoilureitit	20
Vesijohtoverkosto	35
Viemäriverkko	35
Katuvalaistusverkko	20
Viemäripumppaamot	15
Tasaussäiliö ja paineenkorotuslaitos	15
Sammutusveden ottopaikat	20
Haja-asutusalueiden viitoitus	15

Kuntamainoskyltit ja opastetaulut	10
Koneet ja kalusto	
Ajoneuvot	5 - 15
Traktori	8
Muut investoinnit	3
Atk- ja muut laitteet	3
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa

13) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisen investointien vastaavuudesta

Keskimääräiset poistot ja investoinnit vuosina 2008-2012:

Suunnitelman mukaiset poistot €	5 710 603
Poistonalaisen investointien omahankintameno €	8 683 489
Poikkeama €	-2 972 886
Poikkeama %	-34

Olennaisena poikkeamana voidaan pitää 10 %:n tai sitä suurempaa erotusta.

Selvitys poikkeaman syistä

Investointi- ja poistotason poikkeama johtuu osin rakennusten hankintamenoa alentavista rahoitusosuuksista ja osin siitä, että tarkastelujaksoon ajoittuu poikkeuksellisen suuria investointihankkeita.

Poistosuunnitelman tarkistaminen

Kunnassa on noudatettu vuoden 1997 alusta lukien valtuuston 16.12.1996 hyväksymää poistosuunnitelmaa. Vuoden 2009 aikana ei ole katsottu aiheelliseksi tehdä esitystä poistosuunnitelman tarkistamiseksi nykyisessä taloudellisessa tilanteessa, etenkin kun ohjetta ei ole tulkittu sitovaksi.

15) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

Myyntivoitot toimintatuotoissa, kohdassa muut tuotot:	2009	2008
Ympäristölautakunta:		
Maa-alueet	21 715,02	19 854,41
Asunto-osakkeet	61 993,69	1 367,92
Ent. Säkinmäen koulun rakennukset		48 069,82
Yhteensä	83 708,71	69 292,15
Myyntitappiot toimintakuluissa, kohdassa muut kulut:		
Ympäristölautakunta:		
Maa-alueet		
Asunto-osakkeet	36 780,00	6,71
Yhteensä	36 780,00	6,71

16) Muu rahoitustuotot

Yhteismäärä muihin rahoitustuottoihin sisältyvistä osingoista:

Savon Energiholding	87 928,95	98 582,70
Suur-Savon Sähkö Oy	70 000,00	60 000,00
Muut	8 882,61	10 569,80
Yhteensä	166 811,56	169 152,50

5.3 Tasetta koskevat liitetiedot

5.3.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

21) Pysyvät vastaavat

Aineelliset hyödykkeet

	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.2009	1 770 219,80	9 858 162,30	2 116 997,25	318 820,60	1 295 207,60	15 359 407,55
Lisäykset tilikauden aikana	160 450,00	2 816 181,88	206 246,28	190 025,61	123 012,57	3 495 916,34
Rahoitusosuudet tilikauden aikana		162 207,07		4 000,00		166 207,07
Vähennykset tilikauden aikana	10 500,98				1 159 581,66	1 170 082,64
Suunnitelman mukaiset poistot tilikaudella		476 909,70	256 880,44	162 939,53	611,89	897 341,56
Poistamaton hankintameno 31.12.2009	1 920 168,82	12 035 227,41	2 066 363,09	341 906,68	258 638,51	16 621 692,62
Kertyneet suunn.mukaiset poistot 1.1.2009		8 325 365,76	5 231 634,77	3 721 685,34		17 278 685,87
Kertyneet rahoitusosuudet 1.1.2009		5 212 688,52	85 502,05	567 124,67		5 865 315,24

Sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				Muut saamiset	
	Osakkeet täyryhteisöt	Kuntayhtymäosuudet	Osakkeet osakkuus- ja muutamist.yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2009	1 456 321,65	1 219 549,36	1 151 264,46	296 208,70		4 123 344,17
Lisäykset	13 302,97			17 920,00		31 222,97
Vähennykset			218 329,02	21 457,29		239 786,31
Arvon alentumiset				5 099,99		5 099,99
Siirto			-70 769,44	70 769,44		0,00

Kirjanpitoarvo 31.12.2009

1 469 624,62

1 219 549,36

862 166,00

358 340,86

0,00

3 909 680,84

Pysyvät vastaavat yhteensä 31.12.2009

20 531 373,46

22)

Tytäryhteisöt

	Kotipaikka	Konsernin omistus- osuus-%	Kunnan omis- tus- osuus-%	Kuntakonsernin osuus		
				Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
As Oy Hankasalmen Kouluranta	Hankasalmi	53,00	53,00	115 897,41	19,24	3,23
As Oy Hankasalmen Opinsauna	Hankasalmi	100,00	100,00	343 800,00	8 254,40	0,00
Kiint Oy Hankasalmen Haka	Hankasalmi	100,00	100,00	68 452,49	6 595 624,30	0,00
Kiint Oy Hankasalmen virastotalo	Hankasalmi	68,54	68,54	710 270,03	543 115,06	-248,13
Kiint Oy Hankasalmen vuokratalo	Hankasalmi	98,33	98,33	58 264,93	53 731,02	2 008,97
Kiint Oy Vuokrahanka	Hankasalmi	58,20	58,20	4 716,27	2 462,91	0,00
Kiint Oy Hankasalmen Somerinkulma	Hankasalmi	100,00	100,00	288 808,00	2 036,46	482,75
Hankasalmen Lämpö Oy	Hankasalmi	100,00	100,00	28 969,08	20 902,89	-1 588,23

23)

Kuntayhtymät

Keski-Savon Oppimiskeskuksen ky	Pieksämäki	2,44	2,44	128 270,02	11 078,78	4 008,15
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	1,62	1,62	911 620,13	300 941,68	39 327,83
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ky	Jyväskylä	1,93	1,93	1 092 260,80	1 710 090,71	159 958,95
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	1,60	1,60	28 486,06	9 090,30	-541,47
Itä-Suomen päihdehuollon ky	Tuustaipale	0,57	0,57	9 007,06	6 604,86	-279,47

24)

					Kuntakonsernin osuus		
	Kotipaikka	Konsernin osuus-%	Kunnan osuus-%	Kirjanpitoarvo 31.12.2009	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
<u>Osakkuusyhteisöt</u>							
As Oy Hankasalmen Hankamäki I	Hankasalmi	20,37	20,37	70 585,11	68 032,94	290,17	-286,67
As Oy Hankamäen Sato	Hankasalmi	25,19	25,19	86 180,00	88 762,70	1 548,09	-1 199,91
As Oy Hankasalmen Koivulehto	Hankasalmi	28,06	28,06	95 914,21	125 086,45	18,46	0,00
As Oy Niemisjärven Päivätie I	Hankasalmi	20,35	20,35	33 654,40	33 864,64	25,03	6,09
As Oy Niemisjärven Päivätie II	Hankasalmi	29,25	29,25	62 229,53	62 026,75	457,80	-530,56
As Oy Niemisjärven Kumputie	Hankasalmi	20,93	20,93	68 237,20	68 625,21	361,95	-446,91
As Oy Hankasalmen Petäjärinta	Hankasalmi	43,94	43,94	47 001,80	43 301,80	445,08	-1 303,73
As Oy Satohanka	Hankasalmi	44,19	44,19	192 503,19	205 170,52	980,36	-874,13
As Oy Säkinmäen Kuusirinne	Hankasalmi	47,75	47,75	57 183,90	57 466,86	1 666,82	2 166,17
As Oy Vuokonmaa	Hankasalmi	32,49	32,49	41 929,25	47 564,40	3 341,17	8,95
As Oy Hankasalmen Suvilehto	Hankasalmi	22,77	22,77	20 265,30	56 360,42	4,39	0,84
Kiint Oy Kuuhankavesi	Hankasalmi	40,83	40,83	86 482,11	24 160,68	4 400,02	-6 480,49

<u>Muut osakkeet ja osuudet</u>	Kirjanpitoarvo 31.12.2009	
As Oy Pellisensalmi, 109 osaketta, 2 asuinhuoneistoa	25 821,22	
As Oy Riukulanrinne, 1345 osaketta, 1 asuinhuoneisto	22 621,28	
As Oy Tertunpelto, 840 osaketta, 4 asuinhuoneistoa	66 390,51	
As Oy Viljavaara, 8 447 osaketta, 3 asuinhuoneistoa	49 312,15	
Koy Hankasalmen Liikekeskus, 137 osaketta, 1 liikehuoneisto	101 854,61	
Kuntarahoitus Oyj, 15600 osaketta	44 920,00	
Keski-Suomen Osuuspankki, 1 osuus	67,28	
Keski-Suomen Tietotekniikka Oy, 1 osake	1 681,88	
Jyväseudun Ajoharjoittelurata Oy, 4 osaketta	3 363,76	
Osuuskunta Metsäliitto, 200 osuutta	372,98	
Sampo Oyj, 100 osaketta	3,36	
Suur-Savon Sähkö Oy, 1000 osaketta	8 073,02	
M-real Oyj, 185 osaketta	168,19	
Suomen Asiakastieto Oy, 6 osaketta	16,82	
Savon Energiaholding Oy, 1894 K-osaketta, 947 A-osaketta	3 193,80	
Revontuli Golf Oy, b-sarja, 5 osaketta	30 480,00	
Yhteensä €		358 340,86
25) Erittely eräistä saataviin kuuluvista eristä		
Pitkäaikaiset lainasaamiset tytäryhteisöiltä	2 009	2 008
Lyhytaikaiset myyntisaamiset tytäryhteisöiltä	655 862,45	664 114,05
Lyhytaikaiset myyntisaamiset osakkuusyhteisöiltä	8 099,82	8 672,20
Lyhytaikaiset lainasaamiset muilta	4 837,05	3 252,51
Lyhytaikaiset muut saamiset kuntayhtymiltä	7 600,00	10 000,00
Yhteensä	831 363,53	1 045 970,03

27) Rahoitusarvopaperit

	Osakkeet ja osuudet	Sij. rahamarkkinainstrumentteihin	Muut arvopaperit
Jälleenhankintahinta (markkina-arvo)	372 364,00	217 943,82	201 163,60
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	372 364,00	217 943,82	201 163,60
Erotus	0,00	0,00	0,00

5.3.2. Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**28) Oma pääoma**

Peruspääoma 1.1.	18 668 837,74	18 668 837,74
Peruspääoma 31.12.	18 668 837,74	18 668 837,74
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-751 912,57	-1 348 563,56
Tilikauden yli-/alijäämä	832 173,26	596 650,99
Yli-/alijäämä yhteensä 31.12.	80 260,69	-751 912,57
Oma pääoma yhteensä	18 749 098,43	17 916 925,17

30) Pitkäaikainen vieras pääoma, velat jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	815 000,00	1 145 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	80 000,00
Yhteensä	815 000,00	1 225 000,00

33) Erittely eräistä velkoihin kuuluvista eristä

Lyhytaikaiset ostovelat kuntayhtymille	943 742,62	645 218,08
Lyhytaikaiset ostovelat tytäryhteisöille	596,60	0,00
Yhteensä	944 339,22	645 218,08

37) Siirtovelat

Korkojaksotukset	5 063,77	17 290,28
Lomapalkkojen, lomarahojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 698 970,29	1 653 884,92
Yhteensä	1 704 034,06	1 671 175,20

38) Huollettavien varat ja pääomat yhteensä

20 629,54 16 723,37

39) Elatustuen takautumissaatava

Kunnan takautumissaatava 1.1.2009	244 866,15	244 229,18
Lisäykset tilikauden aikana	18 856,04	72 229,03
Vähennykset tilikauden aikana	-5 555,42	-39 744,53
Perinnästä poistettu	-14 536,39	-31 847,53
Kunnan takautumissaatava 31.12.2009	243 630,38	244 866,15

5.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

45) Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Takaukset	Alkuperäinen pääoma	2009	2008
KOy Hankasalmen Haka/Nordea	504 563,78	162 158,33	198 201,01
KOy Hankasalmen Haka/Nordea	547 348,75	175 927,62	215 024,58
KOy Hankasalmen Haka/Nordea	1 602 481,00	1 095 028,05	1 201 860,25
KOy Hankasalmen Haka/Nordea	780 500,00	560 106,25	599 381,25
KOy Hankasalmen Haka/Nordea	632 000,00	450 300,00	481 900,00
KOy Hankasalmen Haka/Nordea	527 500,00	375 843,75	402 218,75
KOy Hankasalmen Haka/Pohjola	329 816,52	250 660,55	280 344,04
KOy Hankasalmen virastotalo/Nordea	800 000,00	738 461,51	779 487,17
Yhteensä	5 724 210,05	3 808 486,06	4 158 417,05

46) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset

Takaukset	Alkuperäinen pääoma		
Hankasalmen Vanhaintukiyhdistys/Pohjola	50 456,38	0,00	19 555,17
Hankasalmen Vanhaintukiyhdistys/Sampo	142 500,00	52 620,00	65 000,00
Hankamäen vesiosuuskunta/K-S Op kk	102 000,00	6 759,68	17 931,34
Korvenkylän vesiosuuskunta/K-S Op, Nj.	10 091,28	504,56	1 513,69
Korvenkylän vesiosuuskunta/K-S Op, Nj.	30 273,83	12 109,55	14 127,81
Kärkkäälän vesiosuuskunta/Nordea	476 000,00	59 825,44	77 730,60
Kärkkäälän vesiosuuskunta/Nordea	47 564,00	34 754,00	38 414,00
Kärkkäälän vesiosuuskunta/Nordea	55 730,91	27 760,53	32 909,53
Kärkkäälän vesiosuuskunta/Nordea	830 000,00	114 335,38	74 335,38
Nälkämäen vesiosuuskunta/Pohjola	168 187,93	81 193,63	92 792,87
Nälkämäen vesiosuuskunta/Pohjola	35 000,00	22 581,00	24 839,00
Säkinmäen vesiosuuskunta/Pohjola	1 000 000,00	413 682,51	767 356,31
Venekosken vesiosuuskunta/Pohjola	450 000,00	169 867,35	188 063,45
Yhteensä	3 397 804,33	995 993,63	1 414 569,15
Vastuusitoumukset yhteensä	9 122 014,38	4 804 479,69	5 572 986,20

Kunnanvaltuuston päätökset annettavista takauksista

(lainoja ei ole nostettu):

Kvalt. 16.06.2003, Hankasalmen Lämpö Oy 1 600 000,00 €

46) Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	13 782 416,07	11 119 768,06
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	12 059,60	10 468,83

	2009	2008
47) Muut taloudelliset vastuut		
Arvonlisäveron mahdollinen palautusvastuu uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenoista	175 132,86	211 779,26

5.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

48) Henkilöstön lukumäärä vastuualueittain

Vastuualue	Vakinaiset	Sij/määräaik.	Työllistetyt	Yhteensä	Muutos edell. vuoteen
Kunnanhallitus	81	4	5	90	-4
Sosiaalitoimi	102	30	6	138	22
Terveystoimi	72	21	2	95	-2
Sosiaali- ja terveysl. yht	174	51	8	233	20
Sivistyslautakunta	72	21	7	100	4
Ympäristölautakunta	45	6	2	53	-1
Yhteensä	372	82	22	476	19
Muutos edelliseen vuoteen	1	15	3	19	19

49) Tilikauden palkat, palkkiot eläkekulut ja muut henkilösivukulut	2 009	2 008
Mukana investointeihin sisältyvät em. kulut		
Palkat ja palkkiot	13 280 246,82	12 972 834,02
Henkilösivukulut:		
Eläkekulut	3 399 166,95	3 287 106,26
Muut henkilösivukulut	901 703,83	982 629,93
Henkilösivukulut yhteensä	4 300 870,78	4 269 736,19
Henkilöstökulut yhteensä	17 581 117,60	17 242 570,21

5.6 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

5.6.1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätökseen sisältyy kunnan lisäksi

- tytäryhtiöt eli yhtiöt, joista kunta omistaa tilikauden lopussa yli 50 % osakekannasta
- kuntayhtymät, joihin kunta kuuluu

Jyväskylän koulutuskuntayhtymään on yhdistynyt Jämsän seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, jonka tilinpäätös sisältyy Jyväskylän koulutuskuntayhtymän avaavaan taseeseen 2009.

Keski-Savon Oppimiskeskuksen kuntayhtymästä yhdistelty kuntayhtymän oma tilinpäätös, koska se ei tee konsernituloslaskelmaa eikä -rahoituslaskelmaa.

Jätetty yhdistelemättä:

- osakkuusyhteisöt

Kuntayhtymien tilinpäätökset on yhdistetty konsernitilinpäätökseen rivi riviltä peruspääomaosuuden suhteessa.

Konsernitase on laadittu nimellis- eli pariarvomenetelmää käyttäen.

Vähemmistöosuus on erotettu kustakin oman pääoman erästä erikseen.

Konsernin sisäiset saamiset ja velat on eliminoitu.

Konsernitilinpäätöksen yhdistelyvaiheessa on oikaistu tytäryhtiöiden aineellisten hyödykkeiden kirjanpitoarvot vastaamaan suunnitelmapoistojen mukaan tehtyjä arvoja.

Tilikaudelle kohdistuva poistovajaus on oikaistu tilikauden suunnitelman mukaisista poistoista ja edellisten tilikausien kertynyt poistovajaus Edellisten tilikausien ylijäämästä (alijäämästä).

Kaikilla konserniin kuuluvilla yhteisöillä on sama tilikausi.

5.6.2. Tuloslaskelman liitetiedot

8) Toimintatuotot tehtäväalueittain (1 000 €)	2009	2008
Yleishallinto	3 635	3 920
Sosiaali- ja terveystalvet	7 564	7 267
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 945	1 744
Yhdyskuntapalvelut	2 672	2 658
Yhteensä	15 816	15 589

5.6.3. Tasetta koskevat liitetiedot

5.6.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

25) Kunnan saamiset konserniyhteisöiltä:		
Pitkäaikaiset lainasaamiset tytäryhteisöiltä	656	664
Lyhytaikaiset myyntisaamiset tytäryhteisöiltä	8	9
Lyhytaikaiset muut saamiset kuntayhtymiltä	3	7
Yhteensä	667	680

5.6.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

28) Oma pääoma		
Peruspääoma 1.1.	18 669	18 669
Peruspääoma 31.12.	18 669	18 669
Osuus kuntayhtymien oman pääoman lisäyksestä 1.1.	0	549
Muutos	0	-549
Osuus kuntayhtymien oman pääoman lisäyksestä 31.12.	0	0
Arvonkorotusrahaso 1.1.	2	49
Muutos	47	-47
Arvonkorotusrahaso 31.12.	49	2

Muut omat rahastot 1.1.	460	438
Muutos	-18	-22
Muut omat rahastot 31.12.	442	460
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-2 626	-3 893
Muutos	41	659
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-2 585	-3 234
Tilikauden yli-/alijäämä 1.1.		
Muutos		
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.	982	608
Yhteensä	17 557	16 505
 30) Pitkäaikainen viera pääoma, velat jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua	 5 664	 8 360
 33) Kunnan velat konserniyhteisöille		
Lyhytaikaiset ostovelat tytäryhteisöille	1	0
Lyhytaikaiset ostovelat kuntayhtymille	18	12
Yhteensä	19	12

5.6.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

45) Annetut vastuusitoumukset 31.12.	3 817	4 322
---	--------------	--------------

6 Laskennallisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen tilinpäätöslaskelmat

LASKENNALLISESTI ERIYTETYN LIIKETOIMINNAN TUOSLASKELMA

		2009	2008
Liikevaihto		489 836,50	434 712,93
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)			
Valmistus omaan käyttöön			
Liiketoiminnan muut tuotot		2 451,82	2 225,00
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-78 802,52		-83 799,60
Varastojen lisäys(+) tai vähennys (-)			-100 -184
Palvelujen ostot	-103 922,49	-182 725,01	830,51 630,11
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-102 024,86		-93 454,00
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-37 927,21		-37 128,85
Muut henkilösivukulut	-5 450,95	-145 403,02	-5 748,43 -136 331,28
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-141 809,16	-141 809,16	-141 -141 201,27 201,27
Liiketoiminnan muut kulut		-2 947,41	-4 431,51
Liikelylijäämä (- alijäämä)		19 403,72	-29 656,24
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korvaus jäännöspääomasta	-60 026,10	-60 026,10	-62 343,62 -62 343,62
Alijäämä ennen satunnaisia eriä		-40 622,38	-91 999,86
Satunnaiset tuotot ja -kulut		0,00	0,00
Alijäämä ennen varauksia		-40 622,38	-91 999,86
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		4 171,50	4 499,55
Tilikauden alijäämä		-36 450,88	-87 500,31

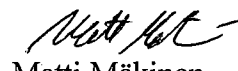
LASKENNALLISESTI ERIYTETYN LIIKETOIMINNAN TASELASKELMA

	2009	2008
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 663 952,12	1 621 885,65
Aineelliset hyödykkeet	1 663 952,12	1 621 885,65
Rakennukset	394 361,11	415 991,91
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 045 074,60	1 104 389,90
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	224 516,41	101 503,84
 VAIHTUVAT VASTAAVAT	 97 975,35	 83 560,37
Saamiset	97 975,35	83 560,37
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	97 975,35	83 560,37
	1 761 927,47	1 705 446,02
 VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	1 411 296,47	1 413 152,24
Jäännöspääoma	1 447 747,35	1 500 652,55
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-36 450,88	-87 500,31
 POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
VARAUKSET	59 576,59	50 629,17
Poistoero	59 576,59	50 629,17
 VIERAS PÄÄOMA	 291 054,41	 241 664,61
Pitkäaikainen		
Liittymismaksuvelat	286 452,99	233 470,89
Lyhytaikainen		
Ostovelat	4 601,42	8 193,72
	1 761 927,47	1 705 446,02

7 Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

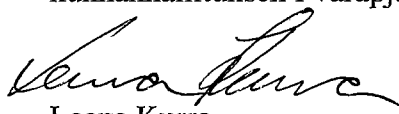
Hankasalmella 30. päivänä maaliskuuta 2010

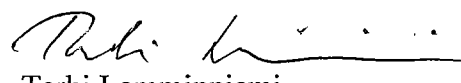

Anja Kauppinen
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Matti Mäkinen
kunnanjohtaja

Tapio Hult
kunnanhallituksen I varapj.

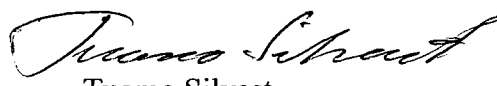

Reijo Tikka
kunnanhallituksen II varapj.

Leena Kurra
kunnanhallituksen jäsen

Terhi Lamminniemi
kunnanhallituksen jäsen

Pertti Loivamaa
kunnanhallituksen jäsen

Antero Manninen
kunnanhallituksen jäsen

Tuomo Silvast
kunnanhallituksen jäsen

Irina Vammelvirta-Vehviläinen
kunnanhallituksen jäsen

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Hankasalmella 18.5 2010

Oy Audiator Ab
JHTT-yhteisö

Erkki Ollila
JHTT-tilintarkastaja

8 Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista

Kirjanpito hoidetaan Logica Suomi Oy:n Pegasos-ohjelmistolla. Ohjelmisto on asennettu kunnanvirastolla sijaitsevaan Linux-palvelimeen, jossa ovat myös muut Pegasos-sovellukset.

Hankasalmen kunnan kirjanpitoajot suoritetaan paikallisesti ja otetaan listaukset tarvittaessa. Kirjanpito hoidetaan keskitetysti talousyksikössä. Ostoreskontra on hajautettu taloushallinnon lisäksi terveystoimelle ja ympäristötoimelle. Laskutus ja myyntireskontra on hajautettu.

Käytössä ovat seuraavat Pegasos sovellutukset:

- taloussuunnittelu ja talousarvio
- kirjanpito
- kassa- ja pankkitilit
- palkkalaskenta
- myyntireskontra ja yleislaskutus
- asuntolainalaskutus ja reskontra

Muut sovellutukset:

- päivähoitolaskutus, Pro Consona
- vanhustenhuollon laskutus, Pro Consona
- sosiaalityö, Pro Consona
- terveystoimi, potilastietojärjestelmä Efficia
- hammashuollon laskutus, Winhit
- jätehuollon valvontaohjelmisto, Logica Suomi DL-Systems Oy
- rakennusvalvontaohjelmisto, Logica Suomi DL-Systems Oy
- kansalais- ja työväenopistojen opetushallinto-ohjelmisto VerkkoHelleWi, Mäntsälän Atk-palvelu Oy
- vesi- ja jätevesilaskutus, Logica Suomi Oy
- pankkiyhteysohjelmisto SF-pankki
- käyttöomaisuuskirjanpitoa varten on Aditro Financials Oy:n Economa käyttöomaisuuskirjanpito-ohjelma
- konsernitilinpäätöksen laatimista varten on Aditro Financials Oy:n Personec Konserni-ohjelma
- lomitusnetti
- työvuorosuunnittelu- ja laskentajärjestelmä, MD-Titania
- väestörekisteri KuntaNet

Tositteet säilytetään tositelajeittain siten, että erillään omina tositelajeinaan ovat varsinaisen kirjanpidon, kassa- ja pankkitilien, palkanlaskennan ja myyntireskontran tositteet. Kullakin tositelajilla on oma numerosarjansa alkaen vuosittain numerosta yksi.

Kirjanpidossa käytetyt kirjat:

- päiväkirja
- pääkirja
- palkkakortisto
- tilinpäätös ja toimintakertomus liitetietoineen